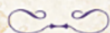
LECTURI ȘCOLARE

LA FONTAINE

FABULE

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

LECTURI ȘCOLARE

LA FONTAINE

FABULE

Bibliografia elevului de NOTA 10

LITERA

Tabel cronologic

CARTEA ÎNTÂI
Greierul și furnica
Corbul și vulpea
Broasca și boul
Cei doi catâri
Lupul și câinele
Dreptatea leului
Desaga
Rândunica și micile păsărele
Șoarecele de casă și șobolanul de câmp
Lupul și mielul
Bătrânul și moartea
Omul între două vârste și cele două iubite ale lui
Vulpea și barza
Învățătorul și copilul

Albinele și bondarii
Stejarul și trestia

CARTEA A DOUA
Împotriva celor greu de mulțumit
Sfatul șoarecilor
Lupul și vulpea la judecată în fața maimuței
Cei doi tauri și o broască
Liliacul și cele două nevăstuici
Cățeaua și vecina ei
Leul și musca
Măgarul care ducea lână și măgarul care ducea sare
Leul și șoarecele
Porumbelul și furnica
Astrologul care a căzut în fântână

Iepurele și broaștele
Cocoșul și vulpea
Corbul care voia să facă pe vulturul
Păunul nemulțumit

Pisica preschimbată în femeie
Leul la vânătoare cu măgarul

CARTEA A TREIA
Morarul, băiatul morarului și măgarul
Lupul păstor la oi
Broaștele care au cerut un rege
Vulpea și țapul
Acvila, scroafa și pisica
Bărbatul bețiv și muierea lui
Lupul și barza

Omul care l-a răpus pe leu
Vulpea și strugurii
Lebăda și bucătarul
Lupii și oile
Leul murind
Femeia înecată
Nevăstuica în hambar

CARTEA A PATRA
Păstorul și marea
Musca și furnica
Grădinarul și seniorul său
Măgarul și cățelul
Războiul șoarecilor cu nevăstuicile
Omul și idolul său
Gaița împodobită cu pene de păun
Broasca și șoarecele

Tributul pe care dobitoacele l-au trimis lui Alexandru
Calul care a voit să se răzbune pe cerb
Vulpea și bustul
Lupul, capra și iedul
Lupul, mama și copilul
O vorbă a lui Socrate
Bătrânul și feciorii lui
Zgârcitul care și-a pierdut comoara

Ochiul stăpânului
Ciocârlia, puii ei și plugarul

CARTEA A CINCEA
Zeul Mercur și pădurarul
Oala de fier și oala de lut

Urechile iepurelui
Vulpoiul fără coadă
Femeia bătrână și cele două slujnice
Trecătorul și satirul
Calul și lupul
Plugarul și feciorii lui
Muntele care naște
Copilul și Norocul
Găina cu ouă de aur
Măgarul purtător de moaște
Cerbul și vița-de-vie
Șarpele și pila
Iepurele și potârnichea
Vulturul și bufnița
Leul care pleacă la război
Ursul și cei doi negustori

Măgarul îmbrăcat în blana leului

CARTEA A ȘASEA
Păstorul și leul
Leul și vânătorul
Febus și Boreu
Șoricelul, cocoșelul și pisica
Vulpea, maimuța și celelalte dobitoace
Catârul lăudăros
Bătrânul și măgarul
Cerbul care și-a văzut chipul în apă
Iepurele și broasca-țestoasă
Măgarul și stăpânul lui
Omul și Șarpele

Vulpile și leul bolnav
Calul și măgarul

Șarlatanul
Văduva tânără

CARTEA A ȘAPTEA
Dobitoacele bântuite de ciumă
Bărbatul fără noroc
Șoarecele trăind în sihăstrie
Cocostârcul
Fata de măritat
Vulturii și porumbeii
Musca și căruța poștei
Lăptăreasa și oala cu lapte
Preotul și mortul
Omul care fuge după noroc și cel care îl așteaptă dormind
Cei doi cocoși
Oamenii nu sunt recunoscători norocului

Pisica, nevăstuica și iepurele cel tânăr
Un animal în lună

CARTEA A OPTA
Moartea și omul care moare
Cizmarul și vecinul său bogat
Taina femeilor
Câinele care ducea stăpânului de mâncare
Șobolanul și scoica
Ursul și omul din grădină
Cei doi prieteni
Înmormântarea leoaicei
Șoarecele și elefantul
Puterea destinului
Măgarul și câinele
Foloasele minții

Șoimul și claponul
Pisica și șoarecele

Cei doi câini și măgarul mort
Lupul și vânătorul

CARTEA A NOUA
Custodele necinstit
Cei doi porumbei
Leopardul și maimuța
Ghinda și dovleacul
Meșterul și statuia lui Jupiter
Stridia și cei doi împricinați
Câinele slab și lupul
Pisica și vulpoiul
Comoara
Maimuța și cotoiul
Eretele și privighetoarea

Ciobanul și turma lui

CARTEA A ZECEA
Un ou, doi șoareci și-un vulpoi
Omul și năpârca
Țestoasa și cele două rațe
Cormoranul și peștii din baltă
Lupul și ciobanii
Potârnichea și cocoșii
Regele și păstorul
Talismanul
Iepurii
Negustorul, cavalerul, fiul regelui și ciobanul

CARTEA A UNSPREZECEA
Leul
Stăpânul casei, câinele și vulpea
Leul, maimuța și cei doi măgari

Lupul și vulpea
Țăranul de la Dunăre

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

Cele două capre
Războiul câinilor cu pisicile și al pisicilor cu șoarecii
Vulpea și lupul
Împăciuitorul, milosul și pustnicul

La Fontaine

FABULE

La Fontaine

FABULE

LITERA
București
2020

Fabule
Jean de La Fontaine

Ediția de față reproduce textul apărut la Editura Litera,
Biblioteca Școlarului, București, 2003

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe
www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Nicoleta Arsenie
Copertă: Andreea Apostol
Tehnoredactare și prepress: Mihai Stoianov

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
La Fontaine, Jean de
Fabule / La Fontaine. – București: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-5071-9

ISBN EPUB 978-606-33-5092-4

821.133.1

Tabel cronologic

1621 8 iulie În orășelul Château-Thierry, în regiunea Champagne, se naște Jean de La Fontaine, fiu al lui Charles de La Fontaine, administrator al apelor și pădurilor în ducatul Château-Thierry.

1636 - 1641 Este elev la Colegiul din Reims, instituție a călugărilor ordinului „oratorienilor".

1641 - 1642 Continuă studiile la seminarul Sainte-Magloire din Paris; la sfârșitul studiilor nu se preoțește, neavând vocație pentru viața eclesiastă.

1647 Retras în orășelul natal, Jean de La Fontaine se căsătorește cu Marie Héricart, în vârstă de 15 ani.

1652 Urmează tatălui său în funcția de silvicultor al ținutului. Merge adesea la Paris, unde frecventează cercurile literare, printre care acela al scriitorului Paul Pelisson.

1654 Debutează în literatură cu o adaptare după piesa *Eunucul* de Terențiu.

1658 Se stabilește la Paris, unde își găsește protector pe Fouquet, ministrul de finanțe al lui Ludovic al XIV-lea. Pentru el compune poemele *Adonis și Visul din Vaux* (la Vaux-le-Vicomte mergea vara în compania lui Fouquet, în fastuosul castel al acestuia, construit de Mansart și decorat de Lebrun).

1661 În august aplaudă, în parcul castelului din Vaux-le-Vicomte, comedia *Pisălogii* de Molière.

După arestarea lui Fouquet, pentru delapidare din banii statului, scrie *Elegie către nimfele din Vaux*, în care cere grațierea protectorului său.

1662 Regele îl trimite într-un exil temporar în provincia Simousin, învinuit de a-i fi luat apărarea ministrului arestat. Călătorește aici, însoțit de o rudă a sa, Jannart, exilat și el, fiindcă fusese colaboratorul apropiat al lui Fouquet. Episodul acesta este relatat de La Fontaine în *Dare de seamă asupra călătoriei de la Paris în Simousin*, sub formă de scrisoare, în proză și versuri, către soția sa.

1664 Se instalează în palatul Luxembourg, în funcția de „gentilom" al ducesei d' Orléans, văduva lui Gaston – fratele regelui. Aici rămâne până în anul 1672. Totodată, frecventează salonul ducesei de Bouillon (nepoata lui Mazarin) și al contesei de La Fayette, scriitoare și prietenă cu marchiza de Sévigné. În acest timp se împrietenește cu marii scriitori ai timpului: Molière, Racine și Boileau, și începe publicarea scrierilor care îl vor face cunoscut.

1665 Publică *Povestiri și nuvele în versuri*, inspirate din Boccacio, Ariosto, Rabelais.

1668 Creația poetică a lui Jean de La Fontaine atinge culmi nebănuite odată cu publicarea volumului de *Fabule* (primele șase cărți). Prin *Fabule,* La Fontaine devine unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai clasicismului francez. Tot în acest an îi mai apare o nouă culegere de *Povestiri*.

1669 Publică *Iubirile lui Psiché și ale lui Cupidon*, roman mitologic.

1671 Îi apar *Povestiri* (seria a treia).

1672 După moartea ducesei d'Orléans, se instalează în casa dnei de La Sabliére; aici găsește un mediu savant, prielnic unor înnoiri în creația literară.

1673 Îi apare *Captivitatea Sfântului Molc*, poem religios, „impus poetului ca o penitență“.

1674 Scrie *Povestiri* (partea a patra); interzisă de cenzură în Franța, se tipărește în Olanda.

1678 Îi apar Cărțile a VII-a și a VIII-a din *Fabule*.

1679 Publică Cărțile a IX-a – a XI-a din *Fabule*.

1682 Scrie și publică *Chinina*, poem didactic, compus la cererea ducesei de Bouillon, partizană înflăcărată a acestui medicament atunci descoperit.

1683 Lui La Fontaine i se deschid cele mai strălucite saloane aristocratice ale timpului: este primit la prinții de Bourbon-Condé și la ducii de Vendôme.

Este ales membru al Academiei Franceze; Ludovic al XIV-lea, care nu-i uitase atitudinea rezervată și chiar critică față de Curtea Regală, tărăgănează un an ratificarea alegerii în rândurile „nemuritorilor“. La recepție, La Fontaine rostește un *Discurs către Doamna de la Sablière*, „prețios prin numeroase date de autobiografie intelectuală“.

La Fontaine nu evită oamenii scenei; se împrietenește cu o seamă de actori de la Comedia Franceză, înființată în 1680. Împreună cu Champmeslé, scrie comedia Ragotin, inspirată de Romanul Comic al lui Scarron.

1685 I se reprezintă comedia *Florentinul*, scrisă împotriva muzicianului Lulli, care, după ce-i comandase în 1674 un libret pentru opera Dafne, i-l refuzase.

În *Scrieri în proză și versuri* de Maucroix și La Fontaine, îi apare discursul de recepție la Academia Franceză și poemul mitologic Filemon și Baucis, inspirat de Metamorfozele lui Ovidiu.

1687 Compune *Epistola către Huet*, în care face o importantă expunere a esteticii sale.

1693 Se stabilește în casa magistratorului d'Herward, consilier la Curtea de Justiție din Paris; aici va rămâne până la sfârșitul vieții.

1694 Apare volumul *Fabule*. Cartea a XII-a (ultima).

La Fontaine a ridicat fabula – specie literară considerată minoră – la o perfecțiune neîntrecută de niciunul dintre succesorii săi.

1695 13 aprilie Se stinge din viață La Fontaine, cel mai de seamă fabulist al omenirii.

1832 Fabulistul român Grigore Alexandrescu include în volumul *Poezii* primele sale fabule, câteva inspirate din La Fontaine, printre care *Catârul ce-și laudă nobilitatea*.

1901 Profesorul universitar Pompiliu Eliade publică, la București, *Filozofia lui La Fontaine*, primul studiu mai amplu în limba română dedicat marelui fabulist.

1920 La București apar *Fabule*, 2 volume, în traducerea lui Eugen Ciuchi.

1929 Apar *Fabule* de La Fontaine, în traducerea lui D. Anghel și Șt. O. Iosif (volum tipărit după moartea celor doi traducători).

1954 Tudor Arghezi publică măiestrita sa versiune românească a 35 de fabule de La Fontaine.

1958 La Editura de stat pentru literatură și artă din București, apar în întregime *Fabulele lui La Fontaine*, traducere românească de Aurel Tita.

1963 La Editura pentru literatură, în colecția „Biblioteca pentru toți“, apar *Fabule de La Fontaine*, traducere completă în românește de Tudor Măinescu.

CARTEA ÎNTÂI

Greierul și furnica

Greierul, hoinar prin țară,
A cântat întreaga vară;
Iar acum, fără bucate,
S-a trezit cu iarna-n spate.
N-are-n casă o fărâmă,
Nici de muscă, nici de râmă.
A dat fuga, cam cu frică,
La vecina lui furnică,
Și-a rugat-o să-l ajute,
Cu ceva să-l împrumute,
Câteva grăunțe doară,
Să-i ajungă pân' la vară.
– Ți-oi plăti cinstit la treier,
Pe cuvântul meu de greier,
Capitalul cuvenit,
Cu dobândă socotit.
Dar furnica cea bogată
Nu-mprumută niciodată;
Alt cusur mai mic nici n-are.
– Ai venit să te-mprumut?
Dar ast-vară ce-ai făcut?
– Am cântat pentru oricare.
Nu te superi? – Nicidecum.
Ai cântat? Hai, joacă-acum!

Corbul și vulpea

Jupânul corb pe cracă, fudul, se legăna,
Și-n pliscul lui o roată de cașcaval ținea.
Adulmecând mirosul, o vulpe, cutră mare,
L-a-ntâmpinat cu-această plăcută cuvântare:
– Ce pene strălucite,
Frumos împodobite!
Seniore corb, de ți-ar fi graiul
Atât de mândru cum ți-i straiul,
Nici pasărea măiastră n-ar fi mai minunată!
Pe corb aceste vorbe l-au zăpăcit îndată,
Și prostul, ca s-arate cum cântă de frumos,
Deschise pliscul. Brânza căzu, firește, jos.
A înșfăcat-o vulpea și-a zis, râzând hoțește:

– Așa lingușitorul pe prost îl păcălește,
Iar cel care se-ncrede rămâne păgubaș;
Învățătura face o porție de caș.

Jupânul corb rămase cam rușinat pe cracă,
Jurând că altă dată la fel n-o să mai facă.

Broasca și boul

O broască, de mărimea unui ou,
Văzând pe câmp păscând un bou,
Pizmașă cum era din fire,
S-a pomenit cuprinsă de-o poftă de mărire,
Și-n râvna ei prostească
S-a apucat să crească.
Și-a înfoiat bojocii, s-a-ntins, s-a opintit:
– Ia spune, soră dragă, așa-i c-am izbutit?
Crescui cât boul? – Nu prea. – Așteaptă...
Dar acum?
– Lipsește mult și bine. – Privește! – Nicidecum.

Și-atât broscuța s-a umflat,
Că pân' la urmă a crăpat!
Găsim lipsiți de minte și oameni deseori:
Burghezii-și fac palate ca cei mai mari seniori;
Ambasadori, azi, are oricare prințișor,
Iar toți marchizii noștri – și paji, să aibă, vor.

Cei doi catâri

Doi catâri veneau pe cale: unul cu ovăz în spate,
Cel de-al doilea, cu banii dăjdiilor de pe sare.
Și era acesta mândru de povara din spinare,
Încât n-ar fi vrut să poarte o mai mică greutate.
Tropăia, fudul de el,
Clopoțind din clopoțel.
Iată însă că deodată îl opresc în drum dușmanii,
Se reped să-i fure banii,
Și sărind cu ceata lor
Pe catârul perceptor,
În bătaie mi-l snopesc.
Cu spinarea burdușită, la pământ, catârul geme:
– Asta-i mulțumirea ce-o primesc?
Și din urma mea n-are a se teme,

Iar eu mor, mă prăpădesc!
– Vere, îi răspunse soțul său,
Să ai slujbă prea-nsemnată nu e totdeauna bine;
De-ai fi fost catâr la moară și duceai ovăz, ca mine,
N-o pățeai atât de rău!

Lupul și câinele

Un lup, numai cu pielea pe el și numai os
– Pe vremea-aceea oaia era păzită bine –
S-a întâlnit odată cu un dulău frumos,
Care greșise drumul, gonind prin curți vecine.
Era un câine durduliu,
Lucios, grăsuț, bine hrănit,
Și boier lupul, hămesit,
Grozav l-ar fi mâncat de viu.
Dar bietul lup, cu burta suptă,
Spun drept, nu-i prea ardea de luptă,
Și-acel pârdalnic de dulău
Părea să fie-un câine rău.
Deci, îi dădu binețe cu vorbă legănată:
Ce sănătos se ține și ce bine-arată.
Iar câinele îi zise: – Prea lesne ai putea,
Acum o dată,
Să fii la fel ca mine, seniore, dacă-ai vrea.
Mă mir cum poate unul ca dumneata să-ndure
Sălbăticia din pădure?
Hălăduiesc prin codru atâtea haimanale,
Că-ți vine să le plângi de jale!
Să moară-nfometate li-e groaznica osândă.
Mereu să fii pe drumuri, să stai mereu la pândă…
Dacă dorești să-ți fie bine,
Hai, vino, lupule, cu mine!
– Și-acolo cam ce slujbă va trebui să fac?
– Ei, mai nimica toată. Ograda s-o păzești,
Să-i fii supus la toate stăpânului, pe plac,
Iar pe săracii-n zdrențe să-i muști și să-i gonești.
Simbrie bună o să iei,
Oase de pui, de porumbei,
Nimic n-o să-ți lipsească și toți au să te-alinte!

Jupânul lup, cu gura căscată, lua aminte,
Și lăcrima, sărmanul, de-atâta mulțumire.
Privind însă mai bine la câine, cu uimire
Văzu că blana lui frumoasă
Era, la gât, puțin cam roasă…
– Dar ce-ai la gât? îi zise. – Nimic…. – Ei, cum nimic?
– Nu-i lucru mare. – Totuși! – Un fleac, voiam să zic,

E, poate, de la zgarda în care stau legat.
– Legat?! se miră lupul. Au bine auzii?
Stăpânul nu-ți dă voie să hoinărești prin sat?
Să mergi oriunde-ți place? – Nu-n fiecare zi,
Dar ce-are-a face asta? – Cum ce-are-a face? Are!
Nu-mi vând eu libertatea pe resturi de mâncare.
Rămâi cu gâtu-n zgardă, amice, și mănâncă!
Zicând acestea, lupul fugi, și fuge încă.

Dreptatea leului

Pe vremuri, capra, junca și oaia, sora lor,
S-au hotărât să-ncheie o învoială bună
Cu mândrul leu, vecinul și marele senior:
Ce pierd și ce câștigă să-mpartă împreună.
În lațul pus de capră, un cerb s-a prins ușor;
Și, dumneaei, degrabă, la ceilalți trimise
Să vină toți. Iar leul pe gheare-a numărat:
– Suntem, așadar, patru la împărțeală, zise,
Și-n patru părți vânatul adus l-a despicat.
Întâi, ca domn, o parte și-a ales.
– Aceasta, a mugit, e dreptul meu,
Pe care mi-l dă numele de leu;
Ați înțeles?
A doua parte, știe fiecare,
E dreptul cuvenit celui mai tare.
A treia parte iar mi se cuvine,
Că nu e nimeni mai viteaz ca mine.
Iar dacă la a patra cumva vă repeziți,
Vă fac bucăți, așa să știți!

Desaga

Vorbi bătrânul Joe[1]: – Orice ființă vie,
De nu e împăcată cum a făcut-o firea,
La tronul meu să vie,
Să-și spună fără teamă, pe șleau, nemulțumirea;
Am să îndrept greșeala.
Să vină-ntâi maimuța. Așa e rânduiala.
Ei, ia privește bine aceste animale;
Găsești cumva la ele ceva care-ți lipsește?
Te-a întrecut vreunul cu farmecele sale,
Sau ești prea mulțumită cum te găsești? – Firește!
De ce m-aș plânge oare,

N-am tot patru picioare?
M-am oglindit în apă și-mi place chipul meu.
Dar fratele meu, ursul, prea e urât și greu.
Nu cred c-are să-și facă, în viața lui, portretul!
Dar iată că nici ursul nu-și arătă regretul
Ce nu-i ceva mai sprinten, mai zvelt, mai elegant.
În schimb, cusururi multe găsi... la elefant.
Că coadă mică are și ce urechi enorme!
E-o matahală hâdă, cu umflături diforme.
Iar elefantul, întrebat,
Vorbi la fel, cu toate că-i cel mai înțelept,
Și spuse răspicat
Cum că balena, după gustul lui,
E-o damă mult prea grasă și mult prea lată-n piept.
La rândul ei, coana furnică
Găsi că gâza e prea mică:
Te uiți la ea și parcă nu-i!
Tăcut, bătrânul Joe i-a ascultat pe rând,
Apoi le-a spus să plece cum au venit, văzând
Că fiecare știe de altul ce să spună,
Iar despre el păstrează părerea cea mai bună.

I-ați auzit, de-a rândul, vorbind pe-acești netoți,
Eu însă cred că omul i-a întrecut pe toți;
Nu suntem mai de soi.
Vedem cu ochi de vultur pe alții-așa cum sunt,
Dar când privim la noi,
Ne-ascundem ca șobolanii cu capul sub pământ.
Oricând pe-ai noștri semeni ușor îi osândim;
Și noi avem cusururi, dar nici nu le zărim!
Căci ziditorul lumii, în marea-i bunătate,
De când se ține minte,
Ne-a pus la fiecare câte-o desagă-n spate
Și a-mpărțit povara așa cum vă arăt:
Greșelile altora, în traista dinainte,
Cusururile noastre, în traista dindărăt.

Rândunica și micile păsărele

Multe-a-nvățat isteața rândunică
În lungile ei drumuri ce-n lume-a străbătut.
(Oricine multe știe când multe a văzut.)
Putea chiar vremea s-o prezică,
Și cum simțea suflarea teribilei tempeste,
Le da corăbierilor de veste.
Când cânepa se seamănă-n ogoare,
Ea a zărit plugarul pe brazdele arate,

Și celorlalte păsări le spuse: — Dragi surate,
Eu, una, voi fi-n stare să mă feresc de moarte,
Pe voi vă paște însă primejdii-ngrozitoare.
Vedeți voi brațu-acela ce se rotește-n vânt?
O să aflați odată — și vremea nu-i departe —
Că el vă-nseamnă drumul ce duce spre mormânt.
Vor răsări capcane-nfricoșate,
Mulțime de unelte blestemate
Și lațuri ucigașe vor crește din pământ!
'Nainte de-a se coace via,
V-așteaptă moartea sau sclavia,
Sau cratița, sau colivia.
Le-a spus apoi cumintea rândunică:
— Mâncați sămânța morții, acum, când o aruncă!
Dar ele-au râs, spunând că nu li-e frică
Și că găsesc destule grăunțe, fără muncă.
Și cânepa pe brazde încolți.
Le zise rândunica: — Stârpiți, fără zăbavă,
Această iarbă-amară, ce poartă-n ea otravă,
Altminteri, veți pieri!
— Taci, cobe urâcioasă și lesne bârfitoare!

La bună clacă ne poftești;
Nici cu trei mii de lucrătoare
Nu poți tot câmpul să-l plivești.
Când cânepa, în toamnă, fu gata de cules,
Vorbi iar rândunica: — Primejdia sporește,
Că iarba-rea degrabă crește.
N-ați vrut să-mi dați crezare și nu m-ați înțeles.
Când neaua s-o așterne pe ogoare
Și gospodarii se vor odihni,
Când la vânat de păsări vor porni,

Dând iama printre zburătoare,
Când vor începe lațuri să vă-ntindă
Și ochiuri vor lega, ca să vă prindă,
Cu mare grijă să v-ascundeți fața
În cuibul vostru, sau prin altă parte;
Să faceți ca sitarul, ca stârcul sau ca rața.
Voi nu plecați deodată cu noi, până departe,
Trecând peste deșerturi și înspumate mări,
În zbor spre alte țări;
Și nu-i decât o cale, de nu vreți să pieriți:
Găsiți în zid o bortă, și-acolo vă pitiți!
Dar păsările, foarte supărate,
Au început în cor s-o ocărască,
Întocmai ca troienii din cetate,
Când începea Casandra[2] să vorbească.
S-a întâmplat aidoma, firește:
Căzu-n robie păsărime multă!
Așa-i și omul: numai de capul lui ascultă,

Și până nu-l ajunge, de rău nu se păzește.

Șoarecele de casă și șobolanul de câmp

Punând un pitpalac la fript,
Un mândru șoarece de casă
Pe vărul șobolan de câmp,
Odată, l-a poftit la masă.

Au așternut două tacâmuri
Pe-un foarte scump covor turcesc;
Cât despre pofta de mâncare,
Nici nu mai vreau să pomenesc.

A fost o masă-mbelșugată,
Bucate-alese, vin de soi,
Dar cineva le sparse cheful
Tocmai când prânzul era-n toi.
– Stăpânul s-a întors acasă!
Șopti fricosul șoricel,
Și, speriat, a șters-o-n grabă,
Cu șobolanul după el.

A fost ceva? Nimic n-a fost.
Deci, șoarecii se-ntorc la luptă,
Iar gazda zise: – Sub dulap
Ne-așteaptă masa întreruptă.

– Destul! îi zise șobolanul;
Să vii la mine, te poftesc.
E drept că nu pot să te-ntâmpin
Cu un ospăț împărătesc,

Dar vom prânzi în bună pace,
Acolo,-n câmp, eu n-am stăpân,
Adio! jalnică-i plăcerea
Pe care-o furi cu frica-n sân.

Lupul și mielul

Dreptatea-i totdeauna de partea celui tare;
V-o dovedește-această întâmplare.

Venise să se-adape mielul blând
În unda cristalină a apei curgătoare,
Când se ivi deodată din crâng un lup flămând,
Plecat la vânătoare.
– De ce îmi tulburi apa, băiete? zise fiara,
Strângându-și cu mânie gheara.
Îți vei primi pedeapsa, prea mult ai îndrăznit!
Dar mielul spuse umilit:
– Să nu fii supărat, Măria Ta,
Te rog să te-ostenești a te uita,
Că pe această curgătoare apă,
Din care și Măria Ta se-adapă,
Eu mă găsesc la vale, cu câțiva pași mai jos,
E, deci, un lucru-nvederat

Că apa nu ți-am tulburat…
– Ba da, mi-ai tulburat-o, nemernic mincinos!
Și nu mă ponegriseși tot tu, anul trecut?
– Anul trecut? Mă iartă, dar nu eram născut.
Eu sug la sânul mamei, un miel sunt, mic și prost.
– De n-ai fost tu acela, un frate-al tău a fost.
– N-am frate… – Atunci altul, tot unul din ai tăi,
Știu că mă dușmăniți,
Voi, cu ciobanii voștri și câinii voștri răi;
Mi-au spus-o toți din codru, dar o să mi-o plătiți!
Zicând acestea, lupul pe miel l-a înhățat,
Și-ntr-o poiană-ndepărtată
Cu mare poftă l-a mâncat,
Fără o altă judecată.

Bătrânul și moartea

Un biet moșneag, cu snopul de vreascuri în spinare,
Pe-o cale din pădure mergea cu pași sărmani
Spre mica lui colibă, purtând cu trudă mare
Povara lui de lemne, de gânduri și de ani.
Apoi, de-atâta umblet, bătrânul ostenit,
Lăsându-și legătura în iarbă, a gândit:
„N-avui în viață parte, nicicând, de niciun bine;
Nu-i pe pământ un altul mai necăjit ca mine.
Nu odihnesc o clipă și-adorm pe nemâncate;
Soldații, birul, claca cu logofeți în spate,
Copiii și nevasta,
Acestea-mi sunt pe lume blestemul și năpasta.

Doresc să vină moartea…“ Și moartea a venit.
– Ce vrei? l-a întrebat curtenitor.

– Aș vrea să-mi dai o mână de-ajutor
Să urc aceste vreascuri pe umăr... Sunt grăbit.

Murind, durerea n-o mai suferim,
Dar a pleca din viață nu-i ușor;
Oricâte să-ndurăm, dar să trăim!
Aceasta e dorința tuturor.

Omul între două vârste și cele două iubite ale lui

Un om de vârstă mijlocie,
La tâmple-un pic încărunțit,
Crezu că-i timpul potrivit
Să-și ia și dumnealui soție.
Avea, se înțelege,
De unde-alege,
Că toate se-mbulzeau să-i intre-n voie.
Holteiul nostru, însă, nu se-arăta grăbit.
(Să nimerești cum ai dori, e anevoie.)
Se întreceau două vădane să-l momească:
Destul de tinerică una, cealaltă puțintel trecută,
Dar îndeajuns de pricepută
Obrazul să și-l frăgezească.
Vădanele, ce să vă spui?
Îl răsfățau ca pe-un senior.
Și dezmierdându-i capul lui,
I-l potriveau după al lor.
A mai bătrână, cum zărea,
Un fir mai negru, i-l plivea,
Ca nu cumva să pară mai tânăr decât ea.
Cea tânără îl mângâia pe frunte,
Smulgându-i toate firele cărunte,

Așa că, pân' la urmă, rămase omul chel,
Și jucăria asta nu i-a plăcut defel.
– Vă sunt îndatorat, le-a spus, pentru tunsoare.
M-ați smuls, m-ați ciugulit, m-ați scărmănat,
Dar n-am pierdut, am câștigat:
M-ați lecuit de-nsurătoare!
De v-aș lua, m-ați pune să trăiesc
Cum voi doriți, nu cum vreau eu.
Să port un cap pleșuv, îmi vine greu.
Frumoaselor, m-ați lămurit, vă mulțumesc!

Vulpea și barza

Jupân vulpoi s-a fudulit odată,
Poftind la masă pe cumătra barză.
N-a fost o cină prea îmbelșugată,
Că dumnealui făcea economie;
O zeamă lungă, cu puțină varză,
Iar ca s-o păcălească, i-a pus-o-n farfurie.
Zadarnic biata barză își încerca norocul,
Că n-ajungea să soarbă un singur strop, cu ciocul;
Pe când vulpoiul, ciorba, a supt-o la iuțeală.

Voind să-i răsplătească această păcăleală,
La rându-i doamna barză, așa, cam dup-o lună,
Și-a invitat vecinul la o gustare bună.
„Pe scumpa lui amică, nu poate s-o refuze!“
A spus, galant, vulpoiul, lingându-se pe buze.
Apoi, cu pasul legănat,
Spre casa berzei s-a-ndreptat,
Lăudându-i marea bunătate
Și-aromitoarele bucate.
Venea mireasmă dulce de carne la frigare,
Tăiată-n bucățele mărunte, o minune!
(Vulpoii nu duc lipsă de poftă de mâncare.)
Dar barza, dinadins,
Tocana-ntr-o garafă cu gâtul lung i-o pune.
Bucățile de carne ea le scotea în cioc,
Vulpoiul însă, tufă! nu izbutea deloc.
Nicio firimitură, cu botul lui n-a prins.
Și s-a întors acasă, flămând, bătu-l-ar vina,

Pleoștit și nemâncat,
Cu coada-ntre picioare și foarte rușinat,
Ca un vulpoi pe care l-a păcălit găina.

Înșelătorii prea ușor
Sunt înșelați, la rândul lor.

Învățătorul și copilul

Vreau să v-arăt, în câteva cuvinte,
Cum predică-n neștire omul prost.
Un mic ștrengar, cu prea puțină minte,
Umblând pe țărmul Senei, fără rost,
Căzu-n vâltoarea tulburatei ape,
Și valul, poate, l-ar fi tras la fund,

De n-ar fi fost o salcie de prund;
Prinzând o creangă, a-ncercat să scape.
Apoi, zărind pe domnu-nvățător,
A început să strige: – Ajutor!
Magistrul, la chemarea-i disperată,
S-a-ntors din cale, și, cu glas răstit,
L-a ocărât: – Maimuță spânzurată!
Te ții numai de pozne! Acum vezi ce-ai pățit?
Pungașule, de-aceea te-am învățat eu carte?
De-asemeni pușlamale bieții părinți au parte!
Ce griji și ce necazuri! Sunt de compătimit!
Și, încheind, în fine, acest discurs moral,
A prins de păr copilul și l-a suit pe mal.

Voi nici nu bănuiți cât sunt de mulți
Predicatorii-aceștia moraliști;
Ca să-i cunoști, ajunge să-i asculți.
În bun pământ căzu sămânța lor;
Nu sunt câțiva, sunt un popor!
La orice pas, unde te miști,
Ei își pun limba în mișcare
Și-ți dichisesc o cuvântare.
– Prietene, dă-mi la nevoie ajutor,
Iar cu morala las-o mai ușor.

Albinele și bondarii

Îl recunoști pe meșter după lucrarea lui.
Un fagure de miere, nu se prea știe-al cui,
Fusese undeva uitat.
Bondarii bâzâiau că e al lor,
Însă albinele, în cor,

Au protestat.
Au mers în fața viespei, să țină judecată;
Dar pricina era cam încurcată.
Toți martorii chemați au spus, pe rând,
Că-n jurul fagurelui s-au văzut zburând
Niște gângănii lungi și-naripate,
Închise la culoare și vărgate,
Iar, după zumzet, s-ar fi zis că sunt albine;
Dar tot atât de bine
S-ar fi putut să fie bondari, că-s cam la fel.
Nedumerită, viespea trimise-un portărel,
Să-ntrebe pe furnicile vecine.
A știricit, a cercetat,
Și s-a întors cum a plecat.

– Iertați-mă, dar n-ați pornit-o bine!
A spus albina cea mai iscusită.
Sunt șase luni de când procesul ține,
Iar judecata-i tot nelămurită.
Ne-a păgubit prea mult întârzierea,
S-ar cuveni să vă grăbiți,
Că-n timp ce bateți apa-n piuă, și-o lungiți,
Se strică mierea!
Mai drept ar fi să ne-ncercăm puterea:
Bondarii-aici, acolo noi, să ne-mpărțiți,
Și judele apoi să hotărască
Cine pricepe faguri să clădească.
Bondarii însă n-au primit,
Și astfel singuri au mărturisit
Că miere n-au făcut în viața lor.
Iar fagurul, firește, fu dat albinelor.

Ce bine-ar fi ca dregătorii pe-aceeași cale să se-ndrepte
Și să ia pildă de la turci:
Decât cu-atâtea prăvălii să te-ncurci,
Ascultă sfatul minții înțelepte!
Cei ce din noi se-nfruptă, ne rod cu binișorul,
Ne-nghit pe îndelete, ne-amână după lege,
Și carnea o mănâncă, tihnit, judecătorul,
Pe când împricinatul cu oasele se-alege.

Stejarul și trestia

Stejarul spuse trestiei, cu milă:
– Nedreaptă-a fost cu tine soarta rea.
Prea ești plăpândă, biata mea copilă;
O vrabie, pentru tine, e o povară grea,
Și cea mai slabă adiere,
Ce-atinge apa ca o mângâiere,
Jucându-se, îndoaie-al tău grumaz.
Pe când eu sunt puternic, ca falnicul Caucaz,
Iar soarele pe fruntea mea apune.
Nici vântul cel mai rău nu mă răpune;
Ce ți se pare crivăț, zefir e pentru mine!
Și cel puțin de-ai crește
Sub largul meu frunziș, ce ocrotește,
Mărinimos, atâtea flori vecine.
În paza mea n-ai suferi,
Și de furtună te-aș feri.
Dar ți-ai ales sălașul pe malurile joase,
În țara bântuită de zânele vântoase.
Amar ți-a fost destinul și te compătimesc.
Dar trestia răspunse, sfioasă: – Mulțumesc.

Ești bun că-mi porți de grijă, eu însă nu mă plâng.
Nici mie nu mi-e teamă de furtună,
Mă-ndoi, dar nu mă frâng.
Tu te-ai împotrivit cu vitejie,
Și până astăzi nicio vijelie
N-a fost în stare fruntea să-ți răpună,
Dar s-așteptăm sfârșitul… Și de abia vorbi,
Că din adâncul zării, ca un blestem porni
Cel mai sălbatic vânt
Ce se-abătu vreodată din cer peste pământ!
Și trestia se-ndoaie; stejarul se-ndârjește…
Iar volbura haínă
Puterea și-o-nzecește,
Smulgând din rădăcină
Copacul dârz și mândru, cu brațe tari ca fierul,
Cu rădăcini în lumea ce moartea-o stăpânește
Și-a cărui frunte-naltă se înfrățea cu cerul.

Jupiter, zeul zeilor

Fiica regelui Priam şi a Hecubei; fiind înzestrată de Apollo cu darul profeției, a prevestit căderea Troiei, dar nimeni n-a crezut-o.

CARTEA A DOUA

Împotriva celor greu de mulțumit

În leagăn, Caliope[3] de mi-ar fi hărăzit
Alesul dar cu care ubiții-și încunună,
Eu tot pe mincinosul Esop l-aș fi slujit;
Căci versul și minciuna se-mpacă împreună.
Nu-s eu, din tot Parnasul[4], poetul priceput,
Să știu acele pilde a le-ntocmi mai bine.
Să le-nnoiesc dorisem, iar dacă n-am putut,
Să izbutească altul mai înzestrat ca mine.
Și totuși, eu făcut-am, așa cum nu li-e felul,
Ca lupul să grăiască și să-i răspundă mielul.
Mai mult decât atâta: în lumea ce-o gândesc,
Și iarba, și copacii, și frunzele vorbesc,
De-ai zice că sunt toate vrăjite, fermecate...
„Adevărat (tu, critic, ai să zici),
Ai povestit pentru copiii mici
Vreo cinci sau șase basme minunate."

Doriți, domnilor cenzori, povești adevărate?
Ați vrea un stil mai nobil? Ei bine, ascultați:
... De zece ani, troienii luptau fără-ncetare,
Ținând în loc, sub ziduri, pe grecii-nverșunați,
Și-o mie de asalturi la porți n-au fost în stare
Cetatea lor s-o cucerească.
Atunci, după-al Minervei[5] născocitor îndemn,
Se apucară grecii să cioplească
Un cal înșelător, de lemn,
Și-n burta-i uriașă, pe rând, s-au furișat:
Viteazul Diomede, Ajax cel înfocat,
Cumintele Ulyse, și-n urmă toți eroii
Pe care năzdrăvanul aducător de moarte
În mijlocul cetății-avea să-i poarte,
Făcând să se-nfioare, de groază, zeii Troii;
Și, astfel, viclenia aheilor isteți
Le-a răzbunat silința și le-a plătit răbdarea...
„Destul! (Va zice unul din poeți.)
Tirada e prea lungă să-ți taie răsuflarea.
De-altminteri, calul născocit,
Și-acei conducători de oști
Mai greu putut-ai să-i cunoști
Ca vulpea care-odată pe corb l-a păcălit.
Nu-ți sunt la îndemână subiectele acestea,
Nici stilul nobil!" Bine, atunci să schimb povestea.
... O Amarilă[6] zuliară își tăinuia aleanul ei,

Crezând că-i singură-n pădure, cu oile și cu Grivei.
Dar Tircis[7] a zărit-o și,-ascuns după-o tulpină,
A auzit-o cum suspină,
Zefirului șoptindu-i și rugându-l
Pân' la iubitul ei să-i ducă gândul...
„Această rimă nu e bună!
(Un critic aspru o să spună.)
E mult prea căutată, și nici măcar nu-i nouă;
Refă aceste versuri: sunt rele amândouă..."
O, cenzor mofturos, las-o-ncurcată!

Eu, unul, nu-s în stare să te-mpac;
Iar dacă m-aș trudi să-ți fiu pe plac,
Povestea n-aș mai scri-o niciodată!

Toți cei mereu nemulțumiți
Sunt, drept vorbind, niște nefericiți.

Sfatul șoarecilor

Un vechi cotoi, numit Hoțdeslănină,
Vârâse spaima printre rozătoare;
Nu mai ieșea un șobolan din vizuină,
Atâția ajunsese să omoare!
Câți mai erau în viață (puțini) se ascundeau
Și,-ndoliați de jalea atâtor morți, posteau.
Așa vorbea tot neamul cel șoricesc, săracul,
C-acest Hoțdeslănină nu e cotoi, ci dracul!
Dar într-o zi motanu-amorezat,
Porni la ștrengării, cum îi e soiul,
Și-n vreme ce cu mâța se drăgostea cotoiul,
Tot restul șoricimii s-a strâns să țină sfat.
– Ce-i de făcut? s-au întrebat.
Iar domnul președinte, ca cel mai chibzuit,
Așa-și dădu părerea: c-ar fi mai nimerit
Cotoiului să-i lege de gât un clopoțel,
Iar când acel mișel
Cu gânduri ucigașe în pivniță-ar pătrunde,
Toți șoarecii prin găuri la vreme s-ar ascunde.
– Așa e! a zis sfatul. Guzganul președinte
A judecat foarte cuminte.
Dar vorba-i... clopoțelul... la gât... cine i-l leagă?

Aici n-au mai ajuns să se-nțeleagă!
– Să mă-ntâlnesc cu dracul? Nu sunt așa netot.
– Să meargă unul tânăr! – Eu singur n-o să pot...
Așa încât, pân' la sfârșit,
Nimic n-au isprăvit.

Multe-adunări de-acestea au mai fost.
Cu vorbă lungă, fără rost,
Nu adunări de șoareci, ci adunări de popi,
Ba chiar, să mă iertați, de episcopi.
Când ne-adunăm să chibzuim,

Găsim sfătuitori destui,
Dar când ar fi la treabă să pornim,
Pe fiecare ia-l de unde nu-i!

Lupul și vulpea la judecată în fața maimuței

S-a plâns odată lupul că vulpea l-a furat.
(Nu prea ducea vecina un trai nevinovat.)
Și, după multe certuri și discuții,
Ajunse judecata la scaunul maimuții.
N-aveau împricinații nevoie de-avocat.
Nu-i trimisese Themis[8] o pricină mai grea.
Stătea în jeț maimuța și năducea cumplit,
Iar lupul și cu vulpea în vorbe se-ntreceau.
S-au încontrat și s-au sfădit,
S-au înfruntat, au dovedit;
Dar judele, știindu-i cât de vicleni erau,
Le-a spus: – Iubiți prieteni, eu vă cunosc de mult,
Niciunul nu-i mai bun din voi
Și n-am nevoie să v-ascult:
Vă pedepsesc pe amândoi!
Tu, lupule, ceri lucrul ce nu ți s-a luat;
Tu, vulpeo, totdeauna ai furat.

Dovezi și chibzuință adesea-s de prisos:
Dreptatea nu greșește lovind un ticălos.

Cei doi tauri și o broască

Doi tauri se luptau cu-nverșunare
A cui să fie junca,
Și peste celelalte vaci, porunca.
O broască îi privea cu jale mare.
– Ce griji te chinuiesc, surato?
A întrebat-o

O alta din poporul cel orăcăitor.
– Tu nu-nțelegi ce-are să fie

Când s-o sfârși această bătălie?
Unul din doi va fi biruitor,
Iar celălalt, din câmpul cu pajiști izgonit,
Veni-va printre trestii să stăpânească balta,
Călcându-ne-n copite, pe-ntinsu-ntregii lunci!
Vom suferi cumplit,
Azi una, mâine alta,
Și toate-acestea numai din cauza doamnei junci...
I-a fost îngrijorarea-ntemeiată,
Căci taurul în luptă biruit
În țara broaștelor a năvălit,
Strivind în goană, douăzeci deodată!

Așa a fost, din timpii legendari:
Cei mici plătesc sminteala celor mari.

Liliacul și cele două nevăstuici

Liliacul, cum e el cam zăpăcit,
În cuibul unei nevăstuici a nimerit;
Cu șoarecii aceasta fiind în dușmănie,

A și sărit să mi-l sfâșie:
– Cum de cutezi să mi te-arăți în cale?
Eu am o socoteală cu neamul dumitale!
Ești șoarece, așa e? Vrei să-mi închipui oare
Că nu sunt nevăstuică și nu ești rozătoare?
– Mă iartă, îi răspunse liliacul, prefăcut,
Dar eu în aer m-am născut!
Eu, șoarece? Aceasta o spun gurile rele.
Sunt pasăre! Privește,
Vezi aripile mele?

Trăiască neamul nostru, care-n văzduh plutește!
Și nevăstuica l-a cruțat,
Nu l-a-înghițit, ci l-a lăsat
Să plece-așa cum a venit,
Nevătămat.
Cum hoinărea liliacul năuc, în altă zi,
La altă nevăstuică în curte se trezi.
Era o pătimașă vânătoare
De orătănii și de zburătoare.
Liliacul nostru, bietul, părea pierdut cu totul,
Că doamna gospodină

Își și-ntinsese botul
Să-l ronțăie în dinți, ca pe-o găină.

Liliacul însă zise: – Ia uită-te mai bine,
De ce mă iei pe mine
Drept pasăre? Am pene? N-am!
Sunt șoarece din neam în neam.
Pisicile să piară! Jos motanii!
Trăiască șobolanii!
Și, astfel, cu vorbirea lui isteață
A doua oară a scăpat cu viață.
Știu mulți din ăștia care, tot schimbând,

Sunt când cu Dumnezeu, și când cu sfinții,
Ei se grăbesc să strige, rând pe rând:
„Trăiască regele! Trăiască prinții![9]“

Cățeaua și vecina ei

Simțind că-i vine vremea să fete, o cățea,
Adulmecând grăbită un loc unde să nască,
Și-a-nduplecat vecina în casă s-o primească
Și, cât o fi lăuză, culcușul ei să-i dea.
Dar când s-a-ntors la vatră vecina călătoare,
Cățeaua ce fătase ceru să mai rămână,
Măcar vreo zece zile, măcar o săptămână,
Până s-or pune puii oleacă pe picioare.
A doua oară gazda, când vremea s-a-mplinit,
I-a spus c-ar vrea să doarmă și ea în patul ei.
Dar, arătându-și colții, cățeaua a rânjit:
– Îi am aici, cu mine, pe toți flăcăii mei;
Să văd de ești în stare să mă azvârli-n drum!
(Cățeii ei erau dulăi acum.)

Să nu fii bun cu răii, căci o să-ți pară rău.
Cerând ’napoi un lucru-al tău,
Bucluc și zarvă o să ai,
Bătaie, ceartă, vorbe, judecată!
Un singur deget de le dai,
Ei se reped să-ți smulgă mâna toată.

Leul și musca

– Hai, șterge-o, stârpitură! Fărâmă de gunoi!
Așa vorbi cu musca un leu fudul, odată,
Iar musca, ofensată,
I-a declarat război.

– Crezi tu că rege dacă te numești,
Mărirea ta, îi zise, spaimă-mi face?
Mai tare decât bivolul nu ești,
Iar eu îl port pe bivol cum îmi place.
Abia a bâzâit acest cuvânt,
Și trâmbițându-și singură asaltul
(Că trâmbițaș nici nu avea un altul),
În aer s-a rotit să-și ia avânt;
Apoi, căzându-i leului în spate,
L-a scos din minți, pe jumătate.

E numai spumă leul, se-aruncă, vrea să muște,
Îi ard în flăcări ochii, se-nfurie, răcnește,
O lume-ntreagă-n juru-i se-ngrozește...
Și-aceasta e isprava unei muște!
Un fleac de musculiță din zbor îl hărțuiește,
E-aici și peste tot,
Spinarea i-o ciupește și i se vâră-n bot,
Nu-i dă răgaz o clipă și-l face să turbeze!
Și râde-nvingătoarea cu aripi nevăzute

Cum fiara îndârjită asupra ei s-asmute,
Iar ghearele și colții nu pot s-o-nsângereze.
Sărmanul leu se zbate și singur se sfâșie,
Își răsucește coada, plesnind cu ea în vânt,
Puterea-și irosește în oarba lui mânie,
Și cade, pân' la urmă, cu dinții în pământ.
Se-ntoarce-acum din luptă gângania vitează,
Și cum sunase-asaltul, izbânda-și trâmbițează!
Dar, bâzâindu-și vestea, s-o ducă-n lumea toată,
O pânză de păianjen a-ntâlnit,
În lațul ei a nimerit,
Și-n moarte totodată!

Din întâmplarea asta ce tâlc ați deslușit?
Eu văd chiar două: unul, că dintre inamici
Mai de temut sunt, uneori, cei mici;
Iar mulți din cei ce-n viață primejdii grele-nfruntă,
Pier răsturnați de-o piedică măruntă.

Măgarul care ducea lână și măgarul care ducea sare

În chip de împărat roman,
Cu sceptru-n mână, un țăran
Mâna doi bidivii, la fel de urecheați,
Mergea cu lână unul, zburdând în pas săltat;
Al doilea se cam lăsa rugat,

Că nu erau măgarii la fel de-mpovărați;
Cel oropsit ducea-n spinare
O-ncărcătură grea de sare.
Au mers voinicii noștri îndelungată cale,
Urcând la deal și coborând la vale,
Până-au ajuns la vadul unui râu,
Cu apă până dincolo de brâu;
Țăranul da pe-acolo o dată-n săptămână.
A-ncălecat pe-acel măgar cu lână,
Pornindu-l înainte pe cellalt.
Acesta, cel cu sare, dintr-un salt,
În fundul unei gropi s-a pomenit.
Dar s-a zbătut și s-a smucit
Și s-a-ntâmplat
Că toată sarea s-a topit
Și a ieșit deasupra măgarul, ușurat.
Luându-se ca oaia cea proastă după el,
Mintosul cel cu lâna în sac făcu la fel,
Și s-a lăsat în apă până-n bot,
Cu lână, cu țăran, cu tot.
Băură apă din belșug tustrei:
Țăranul și măgarul,
Iar lâna,-nsetoșată, mai multă decât ei.
Și-atât de mult s-a-ngreunat samarul,
Încât moș Urechilă, oricât s-a opintit,
La mal n-a mai răzbit.
I-a dat țăranul cea din urmă-mbrățișare,
Și moartea aștepta, fără scăpare.
Trecu pe-acolo, totuși, oarecine
— Anume care-a fost nu mă privește —
Și toate s-au sfârșit cu bine.

V-am spus acestea numai ca să știți
Că nu se potrivește
Când fac același lucru doi inși deosebiți.

Leul și șoarecele

Să-ndatorezi, când poți, pe orișicine;
Ai uneori nevoie de cel mai mic ca tine.
Sunt două pilde care o arată,
Atât e vorba de adevărată.

Ieșind de nu știu unde, un șoarece sperios
În gheara unui leu s-a încurcat;
Iar leul, ca s-arate cât e de generos,
Nu l-a-nghițit, ci l-a cruțat.

Mărinimia lui nu s-a pierdut;
Și totuși, cine-ar fi crezut
Ca leul să găsească la șoarece scăpare?
Trecând același leu printr-o poiană,
Căzu într-o capcană,
Și nu putea să iasă, oricât răcnea de tare.
Zărindu-l, domnul șoarec nu se pierdu cu firea,
A ros cu dinții mreaja, și din necaz l-a scos.

Răbdarea-i uneori mai de folos
Decât puterea și-ndârjirea.

Porumbelul și furnica

Acum o altă pildă din lumea celor mici.

Un porumbel bea apă din râu, când o furnică,
Greșind din grabă pasul, în unda apei pică.
Și i-ați fi plâns de jale minusculei furnici
Văzând-o cum zadarnic se zbate în ocean!
Dar porumbelul nostru, milos, voind s-o scape,
Zvârli un fir de iarbă în volbura de ape,
Și-așa ieși furnica, pe-o plută, la liman.
O clipă mai târziu,
Trecu haihui pe-acolo, desculț, un zurbagiu,
Ce-avea o arbaletă la el, din întâmplare.

Privește pe furiș
La pasărea lui Venus[10], din frunziș,
Și o și vede pusă pe masă, în frigare!
Dar cum se pregătea mârlanul s-o doboare,
Furnica-l pișcă de picior;
Țăranul, înțepat, tresare,
Iar pasărea, simțindu-l, pleacă-n zbor...
Ospățul a zburat și el,
Iar pofticiosul vânător
S-a șters pe bot de porumbel!

Astrologul care a căzut în fântână

Un astrolog căzuse-ntr-o fântână,
Și cineva i-a spus: – Nerod ce ești!

Nu poți să vezi nici dincolo de mână,
Și-n stele te încumeți să citești?

Această întâmplare va fi de-ajuns, socot,
Ca semenilor noștri drept pildă să slujească.
Sunt prea destui, în lumea pământească,
Acei ce cred că pot
În marea carte-a sorții ursita să-și citească.
Dar ce-i această carte cântată de Homer
Decât întâmplătoarea schimbare a Fortunii?
Sau, cum ar zice unii:
„Voința zeilor din cer!“
Poți să prevezi al întâmplării joc?
Sau ale providenței legi
Să le dezlegi?
De-ar fi așa, n-ai spune că n-ai avut noroc.
Sunt taine-ascunse, până unde
Gândirea noastră nu pătrunde.
Cum să citești voința, neînțeleasă ție,
Ce le-a-ntocmit pe toate, și numai ea le știe?
E oare scris în stele, pe bolta sclipitoare,
Ce-ascunde vălul negru al vremii viitoare?
Și pentru ce anume? Ca mintea să-și deprindă
Cei care sfera lumii în gând vor să cuprindă?
De ce? S-abatem răul din calea-i neschimbată?
Să nu gustăm plăcerea atunci când ne-a fost dată,
Ci, plictisiți de bunul ce știm că va veni,
Să-l preschimbăm în silă-nainte de-a-l simți?
Am face o greșeală, mai mult: o faptă rea!
Pe bolta rotitoare trec aștrii-n drumul lor,
Răsare soarele-arzător
Și, zi de zi, lumina gonește noaptea grea,
Îndeplinindu-și marea ei menire:
Să dea putere vieții și lumii strălucire,
S-aducă primăvară, pământul să-l rodească,
Și-n sânge să trezească pornire tinerească.
Nu soartă schimbătoare se-arată-n univers,
Când el urmează, veșnic, mereu același mers!
Măsluitori de horoscopuri, șarlatani,
Nu mai mințiți pe prinți și suverani;
Plecați la braț cu cei ce totdeauna
Vorbesc în vânt: sunteți totuna!
Dar pentru ce mă supăr? Mă-ntorc cu pilda mea
La priceputul care bău fără să vrea.
Doream să tălmăcesc
Ce-nseamnă neghiobia unui amăgitor;

Dar aș putea, odată cu el, să-i amintesc
Pe toți ce cască ochii la-nchipuiri deșarte,
Și nu văd, mai departe,
Primejdia ce stă în fața lor.

Iepurele și broaștele

Un iepure sta singur și gândea.
(Dar cine când stă singur nu gândește?)
O mare supărare îl rodea:
Că-i trist mereu și frica-l chinuiește.
„Toți cei de teamă stăpâniți
Sunt, zicea el, nefericiți.
Pândiți de pretutindeni, tresar la orice șoapte,
Și n-au răgaz nici să mănânce-n tihnă.
Așa-s și eu, n-am parte de odihnă,
Și ochii nu-i închid întreaga noapte.
«Îndreaptă-te!» vor spune cei deștepți.
Ușor de spus, dar frica poți s-o-ndrepți?
Iar dacă stau și mă gândesc mai bine,
Nicioamenii nu-s mai viteji ca mine!“
Așa vorbea cu sine mâhnitul rozător,
În timp ce sta de veghe și pândea,
Neliniștit și temător
De-un foșnet, de-o suflare, de umbra ce-o făcea.
Și cum ofta, de grija lui pătruns,
Cu inima de jale plină,
Aude parcă-un zgomot... Atât a fost de-ajuns,
Și-a și zbughit-o înspre vizuină!
A nimerit, în fugă, pe malul unui lac.
Iar boaștele, de frică, s-au azvârlit în unde,

În tainița tăcută a apelor afunde.
– A! iepurele zise, pot altora să fac
Ce-mi fac și alții mie?
Cum, vasăzică, eu
Pot să-nfior și sunt temut la rândul meu?
De unde port în mine atâta vitejie?
Se mai găsesc jivine pe care le-nspăimânt?
Să fiu atât de fioros?!

Nu e fricos, trăind pe-acest pământ,
Să nu găsească altul mai fricos.

Cocoșul și vulpea

Stătea, păzind pe-o cracă în pomul din livadă,
Un iscusit cocoș de soi.
– O, frate! i-a spus dulce, zâmbindu-i, un vulpoi.
Nu știu s-avem vreo pricină de sfadă,
Să fie pace între noi!

O spun cinstit. Coboară, și hai să te sărut!
Nu mă lăsa s-aștept;
Ca să-ți spun drept,
Am astăzi douăzeci de poște de făcut.
Tu și ai tăi de mine v-ați temut,
De-acum puteți oriunde doriți să vă plimbați,
Ne vom purta cu voi ca niște frați.
Să-ntâmpinați această zi sărbătorește;
Iar pân-atuncea, vino și primește
Îmbrățișarea mea frățească.
– Prietene, cocoșul i-a spus, sunt încântat!
Nu se putea o veste mai bună să-mi sosească,
Și nici nu știi câtă plăcere-mi face
Această pace
Care-ntre noi s-a încheiat;
Simt o-ndoită bucurie
Că tu ești vestitorul acestei clipe mari.
Dar, iată, vin în goană doi ogari,
Trimiși, după cum cred, cu o solie.
Vor fi-n curând aici, să-i așteptăm,
Ca împreună să ne-mbrățișăm!
– Adio! zise hoțul, mi-e vremea măsurată;
Vom ține sărbătoarea frăției altă dată.
Apoi, cu coada pe spinare,
A șters-o, plin de supărare

Că viclenia lui n-a izbutit;
Și-a râs cocoșul vesel văzând cât de grăbit
O întindea fricosul, în pas alergător.

Plăcerea e-ndoită să-nșeli pe-nșelător!

Corbul care voia să facă pe vulturul

Odată, pasărea lui Joe pusese gheara pe un miel.
Un corb, care pe-acolo zbura din întâmplare,
Mai puțintel în aripi, dar grabnic la mâncare,
Se repezi să facă și dumnealui la fel.
În jurul turmei s-a-nvârtit,
Și din grămadă a ochit
Pe cel mai gras dintre toți mieii,
Ales drept jertfă, să-l mănânce zeii.
Viteazul corb din zbor l-a cântărit,
Zicând în sinea lui:
„Eu știu la sânul cărei doici ai supt,
Și te-ai făcut plinuț cum altul nu-i,
Cu poftă mare am de gând
Din pulpa ta să mă înfrupt.“

Și se repede corbul să-nhațe mielul blând!
Dar fiul oii, drăgălaș,
Era ceva mai greu decât un caș,
Iar lâna lui cea deasă era mai încurcată
Decât fusese barba lui Polifem[11] odată;
Și-așa rămase corbul, cu ghearele în blană,
Zbătându-se ca-ntr-o capcană.
Sărind atunci asupra lui, ciobanul
L-a prins și-n colivie l-a-ncuiat;
Și a ajuns de râs, sărmanul,

Batjocura copiilor din sat.

S-ar zice că e bine puterea să-ți măsori.
Borfașii să nu-ncerce să facă pe tâlharii,
Iar între căpcăunii de oameni mâncători,
Cei mici să nu se pună pe-o treaptă cu mai-marii.
Pe unde trece viespea, nu pot răzbi țânțarii.

Păunul nemulțumit

Păunul, stând în fața Junonei[12], se jelea:
– Zeiță preamărită, sunt un nedreptățit!
Ascultă-mă, și-ai să-nțelegi durerea mea.
Mi-ai dat un glas atât de răgușit,
Că n-am găsit în lume pe nimenea să-i placă;
Pe când privighetoarea, o pasăre săracă,
Atât de dulce cântă, cu voce-atât de clară,
De parcă-ar fi ea însăși întreaga primăvară!
Junona, supărată, l-a certat:
– Să nu te-aud, pizmaș nerușinat!
Tu gelozești privighetoarea și spui că glasul ți-e urât;

Dar porți la gât
Un curcubeu cu-o sută de feluri de culori
Și desfășori,
Pe coada ta-nstelată, podoabe mai bogate
Decât un galantar de nestemate.
Mai e vreo pasăre sub soare
Cu straie-atât de-ncântătoare?
Orice-animal își are o însușire-a lui,
Pe toate să le aibă niciunul însă nu-i.
Putere are unul, iar celălalt – mărire;
Ușor în zborul lui e șoimul, vitează-a vulturului fire;
V-aduce corbul prevestire,
Iar ciorile vă-arată să vă feriți de rău.
Sunt toți îndestulați cum se găsesc,
Și nu cârtesc.

Să încetezi cu plânsul tău,
Că dacă nu, te jumulesc!

Pisica preschimbată în femeie

Un om se-ndrăgostește de mica lui pisică;
Era atât de dulce și-atât de frumușică
Și mieuna atât de-armonios,

Că-i întorsese inima pe dos!
Atât a plâns și s-a rugat
Și-atâtea farmece-a-ncercat,
Încât destinul s-a-ndurat,
Și-ndeplinindu-i strania idee,
I-a preschimbat pisica în femeie.
Și ca să dovedească ce multă minte-avea,
Nerodul s-a-nsurat cu ea.
Nebun fusese, din prietenie,
Acum iubea cu-aceeași nebunie.
Nicicând cea mai frumoasă din femei

Nu l-a vrăjit pe dragul ei
Cum tânăra soție l-a-ncântat
Pe zăpăcitul ei bărbat.
Ea îl răsfață, el o giugiulește,
La mâță nu se mai gândește,
Închipuindu-și, ca un biet netot,
Că e femeie-n tot și peste tot.
Dar iată că-ntr-o noapte oarecare,
Pe când, într-o prelungă-mbrățișare
Perechea fericită se iubea,
Veniră niște șoareci, să roadă din saltea.
Femeia a sărit asupra lor,
Și șoarecii-au luat-o la picior...
Dar s-au întors degrabă. Femeia se ridică,
Și dintr-odată îi înhăță!
(Schimbată cum era la față,
Ei n-au simțit că e pisică.)
N-a mai putut femeia să pună frâu pornirii,
Atât sunt de-ndârjite îndemnurile firii!
Nu-și schimbă nimeni felul: cu vârsta care crește,
Se umple cupa vieții și brazda se-adâncește.
Zadarnic te silești și vrei
S-abați din cale mersul ei,
Că firea care ți-a fost dată
N-ai s-o înduplеci niciodată.
S-o bați la tălpi, s-o biciuiești,
Năravul n-ai să i-l învingi.
Cu cerc de fier poți să te-ncingi,
Tot n-ai s-ajungi s-o stăpânești:

Tu o gonești pe ușă-afară,
Ea-ți intră pe fereastră, iară!

Leul la vânătoare cu măgarul

Măria Sa pornise la vânat;
Dorea, de ziua lui, un prânz bogat.
Dar leul nu vânează nici vrăbii, nici cocoși,
Ci porci frumoși și zdraveni, cerbi zdraveni și frumoși.
Și ca să meargă treaba mai ușor,
Luase pe măgar ca ajutor,
Cu vocea lui de Stentor[13], răcnitoare,
La pândă să-i slujească drept corn de vânătoare.
I-a înjghebat într-un frunzar ascunzătoare,
Și, plănuind vânatul să-l stârnească,
I-a poruncit să sune din goarna-i măgărească.
Nu se-auzise-n codru, niciodată,
Asemenea furtună-nfricoșată!
Se-nfiora văzduhul de răgete cumplite,
Iar neamurile din pădure, îngrozite,
Fugeau de pretutindeni și nimereau pe rând,
Fără să vrea,
În gheara leului, care pândea.
– Cred că ți-a fost folositoare truda mea!
A spus măgarul, ca și când
El ar fi fost cel mai viteaz din vânători.
– Da, ai zbierat teribil! îi spuse domnul leu,
Și de n-aș ști din care neam cobori,
M-aș fi-ngrozit și eu.
Măgarul s-ar fi supărat, de-ar fi-ndrăznit,
Deși batjocura o meritase cu prisos,
Căci din măgari, cel mai nesuferit
E un măgar lăudăros:
Nu i se potrivește și nici nu-i stă frumos.

Muza poeziei epice şi a elocvenței.

Munte din Phocida, considerat în mod simbolic sediul poeților.

Zeița înțelepciunii şi a războiului la vechii romani.

Amarylles – personaj din *Eglogele* lui Virgiliu, devenit nume comun, care desemnează o păstoriță.

Păstor din *Eglogele* lui Virgiliu.

Zeița dreptății, la vechii greci.

La Fontaine face aluzie la faimoasa Ligă a ducilor de Guise (1557), care, sub cuvânt că apără religia catolică, urmarea să-l răstoarne pe regele Henric al III-lea.

În Antichitate, porumbelul era socotit pasărea lui Venus, zeița iubirii.

Uriaşul cu un ochi în frunte, din *Odiseea* lui Homer.

În mitologie, soția lui Jupiter, regină a cerurilor, zeița luminii şi ocrotitoarea căsniciei.

Erou din războiul legendar al Troiei, care avea un glas atât de puternic, încât se auzea în toată cetatea.

CARTEA A TREIA

Morarul, băiatul morarului și măgarul

Întâiul drept în artă e-al primului născut,
Iar fabula morală cu grecii a-nceput.
Dar e un câmp pe care, să-l seceri cât de bine,
Tot mai rămân în urmă destule spice pline;
Și-n țara-nchipuirii atâtea-ntinderi sunt,
Că zi de zi poeții găsesc un nou pământ.
Ascultă-acum o pildă, anume născocită,
Destul de grăitoare și bine ticluită:
Malherbe[14] i-a povestit-o odată lui Racan[15].
Urmași ai lui Horațiu, rivalul lor roman,
Elevii lui Apollo la școala marii arte,
Învățătorii noștri, aș zice mai departe,
S-au întâlnit odată și, tăinuind în doi,
Vorbeau de mersul lumii și de-ale lor nevoi.
I-a spus în ziua-aceea Racan: – Tu, care-n viață
Prin multe vămi trecut-ai, să-mi dai, te rog, povață.
Te încărcară anii cu-nvățătura lor,
Și te-au făcut în toate atoateștiutor.
Împrejurarea vieții o hotărâre-mi cere.
Tu îmi cunoști tot rostul: părinți, talent, avere,
Și te întreb, la țară să mă gospodăresc?
Să intru în oștire? O slujbă să primesc?
Oriunde mă așteaptă și griji, și mulțumire,
Căci sunt plăceri și-n luptă, sunt chinuri și-n iubire.

Aș ști, de-aș fi eu singur, ce mi-ar plăcea să fac;
Dar curtea? Gura lumii? Ai mei? Cum să-i împac?
– Pe toți? Malherbe întreabă. E greu, că lumea-i mare.
Așteaptă să-ți răspundă această întâmplare:

În nu știu care carte, pe vremuri, am citit
Că un morar plecase de-acasă, însoțit
De-un fiu al său mai mare – având destulă minte,
Iar ani vreo cincisprezece, dacă mi-aduc aminte –
Să-și vândă-n târg măgarul, că bâlciul era-n toi.
Și, vrând ca dobitocul s-arate mai vioi,
Morarul și băiatul picioarele-i legară
Și mi-l purtau pe umeri ca pe-o scumpete rară,
Ca pe un scrin de zestre sau ca pe-un lampadar.
– Auzi, să ducă-n spate, doi oameni, un măgar!
Râzând, le spuse unul, care venea cu carul.
Așa-s de proști, că nu știi, din trei, care-i măgarul...
A priceput morarul cât e de caraghios;
A dezlegat măgarul, l-a dat din spate jos,

Punând, pe deșălate, să-ncalece băiatul.
A mârâit pe limba-i barbară urecheatul,
Plângându-se că-n leagăn mai bine se simțea,
Dar omul nostru, pasul grăbind, habar n-avea.
Trei negustori pe-acolo în drumul lor trecură
Și nu se împăcară cu cele ce văzură;
Iar unul, mai în vârstă, a spus cu glas răstit:
– Ei, tinere, nu-ți pare că prea te-ai lăfăit?
Ia uită-te, voinicul s-a pus să călărească,
Și a ajuns bătrânul pe țânc să-l slugărească.
Descalecă și lasă-l pe moșu-n locul tău!
Văzu atunci morarul c-o potrivise rău:
– Da, domnilor, le zise, așa-i, vă cer iertare...
Acum umbla băiatul pe jos, iar el, călare.
Au întâlnit trei fete, iar una a strigat:
– Ce lucru de rușine! Să-l lase pe băiat,
Sărmanul, să-și trudească plăpândele oscioare,
Iar el, ca un vladică în zi de sărbătoare,
Să facă pe vițelul și aere să-și dea!
– Nu știu, a zis morarul, vițel de vârsta mea.
Dă-mi bună pace, fato, și poți să-ți vezi de cale!
Au mai schimbat vreo două batjocuri amicale,
Dar s-a gândit morarul că o greșise iar
Și și-a luat băiatul cu el: doi pe-un măgar!
În drum, o altă ceată li se ivi-nainte.
Nici ăștia nu tăcură: – Ce oameni fără minte!
N-au niciun pic de milă de bietul dobitoc,
Și de-o crăpa, vor spune că n-au avut noroc.
Au încărcat măgarul cu-atâta greutate,
Că-n târg o să ajungă cu pielea lui în spate.
– La naiba! zise omul, oricât să te silești,

Tot satul și pe tat-tu nu poți să-i mulțumești!
Am să mai fac o dată o ultimă-ncercare.
Și coborî morarul, cu prâslea, pe cărare.
Acum i-ajunse altul, strigându-le: – De când
E moda ca măgarul să salte-n joc, zburdând,
În timp ce ostenește și gâfâie morarul?
Cui îi e dat să poarte, din amândoi, samarul?
Voi tălpile vă rupeți, copita să-i cruțați;
Ca să-l păstrați mai bine, de ce nu-l înrămați?
„La trei măgari“, e-o firmă frumoasă... – Ai dreptate,
Așa-i, a zis morarul, sunt un măgar, fârtate!
Și cum pe toți deodată să vă împac mi-e greu,
Am să le fac pe toate așa cum judec eu,
Orice, de-acum încolo, veți spune despre mine.
Făcu așa cum zise, și-așa făcu mai bine.
Iar tu, oricum vei lua-o, pe rege să-l slujești,
Pe Marte ori pe Venus, la țară să trăiești,
Însoară-te sau fă-te călugăr, e totuna:
Nu scapi de gura lumii, acum și-ntotdeauna!

Lupul păstor la oi

Văzând cu jale, lupul, că de o vreme-ncoace
Tainul lui din turma vecină a scăzut,
A socotit în piele de vulpe să se-mbrace,
Și-ntr-un cioban s-a prefăcut.
Și-a aruncat pe umeri o țundră mocănească,
O bâtă noduroasă și-a-ncrustat,
Și nici cimpoiul nu și l-a uitat;
Iar ca din viclenie nimic să nu lipsească,
Mai rămânea să scrie,
Cu slove mari, pe pălărie:
„Eu sunt Guillot, păstorul, ce turma o păzesc."
Înveșmântat în straiu-i ciobănesc
Și rezemat pe bâta cu labele din față,
Guillot, înșelătorul, se-apropia tiptil;
Guillot, adevăratul, la umbră de verdeață,

Dormea ca un copil;
Cimpoiul lui, de-asemeni; dulăul, lângă el,
Și oile, la fel.
Vicleanul nu le-a speriat,
Dar, vrând spre vizuina lui să se pornească,
A început, ca un zevzec, să le vorbească,
Și-aici glasul neputând să și-l mai dreagă,
A-nfiorat, zbierând, pădurea-ntreagă.
S-au deșteptat din somn flăcăul,
Oițele-adormite și dulăul,
Iar lupul, încurcat în bâtă,
Căzu pe brânci, și cu oricâtă
Dârzenie s-a-mpotrivit,
Fu, pân' la urmă, căsăpit.
Vicleanul, cât de cutră ar fi el,
Tot își dă-n petic într-un fel.
Lup dacă ești, lup să rămâi,
Mai bine-o scoți la căpătâi.

Broaștele care au cerut un rege

Sătule, broaștele, odată,
De-orânduirea democrată,
Atât au plâns și s-au rugat,
Că Jupiter s-a-nduplecat,
Și țara le-a schimbat-o în regat.
De sus, din bolta cerului înaltă,
Le-a azvârlit un rege. Era un rege blând,
Dar zgomot a făcut atât, căzând,

Că neamul de pe baltă,
Fricos și prost, cum e din fire,
În mii de părți s-a risipit,
În apă broaștele-au sărit,
S-au strecurat prin gardul de trestie subțire
Și-au apucat-o, pe furiș,
Prin păpuriș,
În bortele pe care din fugă le-au ochit,
Neîndrăznind în față să privească
Pe uriașul care venea să le zdrobească.
Uriașul ăsta era un nătăfleț,
Dar chipul lui măreț
A-nspăimântat pe cea dintâi din broaște,
Care-ndrăzni, tremurătoare,
Să iasă din ascunzătoare,
Pentru-a-l cunoaște.
Veni o alta după ea, să-l vadă,

Apoi, din două, s-a făcut grămadă;
Puzderie de broaște fără număr
Ieșiră la iveală de unde s-au ascuns;
Și, tot mai îndrăznețe, au ajuns
Să i se suie regelui pe umăr.
Sărmanul vodă nu spunea nimic,
Tăcea chitic;

Iar Jupiter nu mai putea de gura lor:
– Noi vrem, spunea poporul, un rege silitor!
Și zeul le trimise… un cocor,
Care-a-nceput să le vâneze,
Cu broaște să se ospăteze,
Mâncând din ele după plac.
Țipară broaștele: – Oac! Oac!
Dar Jupiter le-a spus: – Voi ce gândiți,
Să-mi schimb mereu voința cum doriți?
Orânduirea bună ce-aveați la început
Nu v-a plăcut;
N-ați vrut nici rege nătărău;
Acum pe ăsta-o să-l răbdați,
Căci s-ar putea să dați
Peste un altul și mai rău.

Vulpea și țapul

Căpităneasa vulpe ieșise la plimbare,
Cu bunul ei prieten, încornoratul țap.
Acesta, decât coarne, nimic n-avea în cap;
Dar, dumneaei, șireata, era o cutră mare.
Însetoșați, într-o fântână-au coborât,
Băură preț de o găleată,
Sau chiar mai mult decât atât.
– A fost, cumetre dragă, o apă minunată,
Îi spuse vulpea, dar acum
Ce facem, să ieșim la drum?
Ridică-te în două picioare, cucuiete,
Lipește-te cu burta de perete,
Și coarnele întinde-ți-le bine:
Mă voi sui pe ele ca pe-o scară,
Iar când voi fi afară,
Am să te scot de coarne și pe tine.
– Pe barba mea! îi zise țapul, dă-mi voie să te felicit!
E o idee bine chibzuită.
Vezi ce înseamnă mintea iscusită?
Eu, unul, nu m-aș fi gândit!

Și-așa ieși deasupra vulpea din fântână,
Lăsând pe țap, zălog, să mai rămână;
Ba i-a ținut și-o scurtă cuvântare,
Povățuindu-l să aștepte cu răbdare:
– De ți-ar fi dat ursita, cu multă-ngăduință,
Atâta minte câtă barbă ai,
Îi spuse vulpea, nu te aruncai

În apa din fântână cu-atâta ușurință!
Rămâi cu bine, vere, descurcă-te cum știi.
Eu sunt cu treburi, nu pot să-ntârzii,
N-am vreme de pierdut!

E bine ca sfârșitul să-l vezi de la-nceput,
Că mai târziu te vei căi!

Acvila, scroafa și pisica

O acvilă-avea cuibul, cu puii la un loc,
Într-un stejar, pe-o creangă din creștetul tulpinii;
Mistreața, jos, sub talpa rădăcinii,
Pisica, între ele, la mijloc.
Trăiau vecine, fără supărare,
Și își vedea de treburi fiecare.
Dar iată, învoirea bună, pisica hoață a stricat-o.
Urcând la acvilă, îi spuse: — Pierim cu toate, prea-nălțato!
Ori, dacă nu, copiii noștri, și e totuna pentru-o mamă.
Să bagi de seamă!
Nu vezi cum scroafa blestemată
S-a apucat, cu râtul, stejarul să ni-l sape?
O să-l doboare-odată și odată,
Și niciun pui de-al nostru n-o să scape;
Pe toți o să-i mănânce jivina hămesită!
Aceasta va fi soarta lor cumplită.
De mi-ar rămâne unul, ar fi minune mare!
Lăsând în urma ei îngrijorare,
Șireata mâță-a coborât,
Cu gând urât,
La scroafa de curând fătată, care zăcea în vizuină,
Și i-a șoptit: — Iubita mea vecină,
În grabă vin să te vestesc
Că acvila pândește, când vei pleca-n pădure,
Godacii dumitale să ți-i fure!
Păstrează bine taina, căci, drept să-ți spun, n-aș vrea
Mânia să-și întoarcă-asupra mea...
Astfel vorbi pisica, băgând în sperieți
Întreaga vizuină de mistreți;
Apoi, vicleana s-a întors acasă.
Acum nici acvila, nici scroafa, bănuitoare, nu-ndrăzneau
Din ascunzișul lor să iasă,
Iar puii, nemâncați, se prăpădeau.
Nu le dădea neroadelor prin gând
Că grija cea mai mare e să nu mori flămând.
Vegheau și zi, și noapte, în frica lor prostească,
Odraslele primejduite să-și păzească:

Purceaua, temătoare de răpire,
Iar acvila, de prăbușire.
Muriră toți de foame, și n-a rămas oscior
Din ginta vulturească și neamul râmător;
Au răposat cei mari, ca și cei mici,
Spre-ndestularea doamnelor pisici.

Câte urzeli să țeasă, un gând hain nu știe,
În iscusita lui ticăloșie!
Din toate relele pe care
Le-avea-n cutia ei Pandora[16],
Și azi sunt răspândite în calea tuturora,
Cel mai urât e viclenia, așa-mi pare.

Bărbatul bețiv și muierea lui

Nu-i om care să n-aibă o slăbiciune-a lui;
Nici teama, nici rușinea n-ajung să mi-l dezbare.

Știu în privința-aceasta o-ntâmplare.
(E bine ca prin pilde să întărești ce spui.)
Se povestește că un oarecine
Atât se deprinsese lui Bachus să se-nchine,
Încât i se-necase în pahar
Și cuget, și avut, și sănătate.
Așa sunt toți bețivii: la calea jumătate,
Se pomenesc fără-o para în buzunar.
Dar într-o zi, cum omul nostru se-ntrecuse,
Încât, cu vinu-odată, și mințile-și băuse,

Nevasta-sa, de ciudă, l-a-nchis într-un cavou.
Acolo, pân' la ziuă, vinul nou
În beciul răcoros s-a limpezit,
Iar când bețivul s-a trezit,
În giulgiul morții-nvăluit,
La cap cu lumânarea-n sfeșnic,
Și-a-nchipuit că doarme somnul veșnic.
– Ce s-a-ntâmplat? a zis. Adică, e văduvă nevasta mea?
Înveșmântată ca Alecto[17], cu chip ascuns și glas schimbat,

Femeia a venit la racla unde bărbatul ei zăcea
Și-o strachină din terciul lui Lucifer i-a dat;
Iar presupusul mort acum credea
Că ajunsese-n iad, cu-adevărat.
Intrând în vorbă cu stafia, a întrebat-o: – Cine ești?
Ea i-a răspuns: – Sunt chelăreasă peste cămările drăcești.
Și din porunca lui Satan-cel-Mare
Dau celor din morminte de mâncare.
Iar el, ca-n vis: – Frumoasă slujbă ai,
Dar de băut, ceva, nu dai?

Lupul și barza

Nu-i dobitoc mai lacom ca lupul la mâncare.
Un lup din ăștia, la un prânz bogat,
Înfulecând cu poftă mare,
Era să moară înecat:
I se oprise-n gât un os de miel,
Și nici să strige nu era în stare;
Ar fi pierit înăbușit, ca vai de el.
De nu l-ar fi zărit, din întâmplare,

O barză ce trecea în drum spre casă.
Și, iată, priceputa felcerească
S-a apucat numaidecât
Să-i scoată osul lupului din gât.
Apoi, pentru lucrarea ei doftoricească,
Ceru, se înțelege, să-i plătească.
– Să-ți plătesc? Vrei să glumești!
Răspunse lupul, mâniat.
Cumătră, să te mulțumești
Că te-am cruțat
Și ciocul ți l-ai scos din gura mea nevătămat.
Hai, pleacă, pasăre ingrată,
Să nu-mi mai cazi în labă niciodată!

Omul care l-a răpus pe leu

Nu știu ce iscusit zugrav
Un chip, odată, a expus,
Înfățișând un leu grozav
De-un om, de-un singur om, răpus;
Și toți cei strânși să-l vadă se minunau nespus.
Un leu, care trecea, i-a potolit:
– Vezi bine, zise el, vă e ușor
Pe om să-l arătați biruitor,
Dar meșterul zugrav v-a amăgit
(E-ndreptățit, se vede, să viseze),
Căci altfel ar fi chipul zugrăvit
De-ar ști și leii să picteze.

Vulpea și strugurii

Într-un ținut al Franței, o vulpe călătoare,
Gascoană sau normandă, prea bine nu se știe,
Flămândă, mai mult moartă, trecând pe lângă-o vie,
Zărise sus, pe bolta de viță suitoare,

O coardă încărcată cu struguri razachie.
S-ar fi-nfruptat lelița, că pofta nu-i lipsea,
Dar nu putea s-ajungă pân’ la ei.
– Sunt acri, zise vulpea, buni pentru derbedei!
Făcea mai bine dacă se plângea?

Lebăda și bucătarul

Demult, cândva, într-o ogradă
Cu orătănii o grămadă,
Trăiau, în nu știu care an,
O lebădă și un gâscan.
Avea stăpânul curții plăcere și folos
De-o lebădă frumoasă și de-un gâscan gustos,
Și-aceeași bucurie simțea să stea la masă,
Cu una în grădină, cu celălalt în casă.
În șanțul ce-nconjoară castelul, ca un brâu,
Ades cei doi prieteni alături coborau,
Alunecând pe apă, scăldându-se în râu,
Și parcă niciodată nu se mai săturau!
Odată, bucătarul puțin s-a cam ciupit,
La o petrecere pe iarbă,

Și lebăda luând-o drept gâscă, s-a pripit
Și-a vrut să-i taie gâtul și s-o fiarbă.
Văzând sărmana pasăre că moare,
A început să cânte cu voce rugătoare.
Iar bucătarul, zăpăcitul,
A zis, scăpând din mâini cuțitul:
– Vai! ce privighetoare era să pun în ciorbă!
O crimă-aș fi făcut de-aș fi tăiat
Un gât cu viers atât de minunat!

Pe foarte mulți din grele primejdii i-a scăpat
O dulce și duioasă vorbă.

Lupii și oile

În urma multor veacuri de necurmat război,
Se încheiase pace între lupi și oi;
Iar cei de-atâta vreme învrăjbiți
Erau, deopotrivă, la fel de mulțumiți.
Căci lupii, ce e dreptul, furau din miei destui,
Dar piei de lup și bacii puneau destule-n cui.
Avea primejdii multe pășunatul,
Dar nu mergea prea lesne nici vânatul,
Și nu-și trăia în tihnă niciunul viața lui.
Acum făcură pace, și-așa precum sta scris,
De-o parte și de alta, ostatici și-au trimis:

Mioarele, dulăii, iar lupii, pui de lup.
Cu timpul, însă, puii aceștia se-ntăresc,
Până-ntr-o zi, ciobanii lipsind, se năpustesc,
Înhață mieii-n gheare, îi sfâșie și-i rup!
Cu prada-n gură, lupii cei tineri au fugit,

Apoi pe cei de-acasă în taină i-au vestit;
Iar câinii care-n codru ostatici se găseau
Și fără nicio grijă, încrezători, dormeau,
În somn pe nesimțite au fost uciși, încât
Niciunul n-a scăpat neomorât.

Precum vrea să arate această întâmplare,
Cu răii se cuvine să lupți fără crutare.
Știu că războiul e urât,
Dar cu dușmani vicleni când ai de-a face,
La ce-ți slujește să-nchei pace?

Leul murind

Îmbătrânise leul cel cumplit
Și își jelea puterea de-altădată.
Supușii lui, văzându-l cât e de prăpădit,
Săriră toți asupra lui, să-l bată.
I-a tras în spate calul o zdravănă copită,
L-a rupt cu dinții lupul, iar boul l-a împuns...
Zăcea pe labe leul, cu inima zdrobită,
Și nici să ragă-o dată puteri n-avea de-ajuns.

Atunci veni măgarul și-i trase un picior.
– Vai mie! zise leul, nu-mi pare rău că mor,
Dar de-am ajuns să fiu lovit de tine,
Voi mai muri o dată, de rușine!

Femeia înecată

În loc să sară-n valuri, sunt unii care zic:
„Se-neacă o femeie, nu-i nimic...“
Eu, unul, cred altminteri, și nu spun ca aceia,
Căci bucuria vieții e femeia.
Acesta nu-i un început nepotrivit,
Iar fabula de față vă vorbește
Tot despre una care, precum se povestește,

În valurile apei a pierit.
Acum bărbatul, bietul, o căuta prin apă,
Voind ca trupul ei ne-nsuflețit
Cu cinstea cuvenită să i-l așeze-n groapă.
Pe mal, cu câțiva trecători s-a întâlnit,
Neștiutori de cele întâmplate,
Și omul i-a-ntrebat dacă-au zărit
Vreo urmă a femeii înecate.
– Nu, i-a spus unul; ia-o mai la vale,
Pe unde, poate, apa s-o fi dus...
– Nici vorbă! zise altul, pe soața dumitale
N-o căuta devale, ci mai la deal, în sus.
Oricât ar curge râul pe-o albie-nclinată,
Femeia, cum o știu de înciudată,
Nu s-a lăsat, desigur, purtată de talaz
Un pas măcar!
Ci, ca să-i facă un necaz,
A apucat-o-n sens contrar...

Acelui om îi mai ardea de glume!
Nu știu de-avea sau nu dreptate,
Cum n-aș putea să spun despre femei, anume,
Dacă sunt toate încăpățânate.
De-ar fi acesta un cusur al lor,
Nu cred că vor scăpa de el ușor.
În veci de firea ei nu se desparte
Când e-ndărătnică din naștere femeia;
Îți va întoarce vorba pân' la moarte,
Iar dacă s-ar putea, și după-aceea.

Nevăstuica în hambar

Duduia nevăstuică, slăbuță și subțire,
Ochind o mică bortă, intrase-ntr-un hambar.
Zăcuse, sărăcuța, de pojar,
Și-avea nevoie de-ntărire.
Acum trăia fără habar,
Vânând, mâncând, înfulecând.
Nici nu vă dă prin gând
Câtă slănină dulce și câte vieți zvântase!
Hoțoaica se-mplinise, ba chiar se îngrășase.
Cam după-o săptămână, pe când stătea la masă,
A auzit un zgomot și-a încercat să iasă
Prin gaura pe unde a intrat.
Dar nu știu cum se face că n-a mai încăput.

Crezând că poate s-a-nșelat,
A dat ocol, a căutat...
– Deunăzi, zise, totuși pe-acolo am trecut!
Un șoarece, văzând-o cum se zbate,
A râs: – Aveai o burtă, atunci, pe jumătate,
Acum te-ai rotunjit;

Tot slabă-ar trebui să fii, cum ai venit,
De vrei să te întorci pe-aceeași cale.
Spunându-ți-le-acestea, la alții mă gândesc,
Dar nu mai vreau să stărui și nu asemuiesc
Ale lor treburi cu-ale tale.

Poeți francezi din secolul al XVI-lea.

Poeți francezi din secolul al XVI-lea.

Prima femeie, plămădită de Vulcan şi însuflețită de Minerva; Jupiter i-a dăruit o cutie, în care erau închise toate relele; bărbatul Pandorei, Epitemen, a deschis din neşiinţă cutia, şi toate relele s-au răspândit în lume.

Una dintre Furii, zeițe ale infernului, care aveau în paza lor pe cei morți.

Păstorul și marea

Vecin cu Amfitrita[18], pe țărmul unei mări,
Trăia, păzindu-și turma, în tihnă un păstor.
Puțin avut strânsese, dar îndestulător,
Și nu-i dădea nici griji, nici supărări.
Dar tot văzând comorile pe care
Le aduceau acasă năierii, în curând
Vându întreaga turmă, și mărfuri cumpărând,
Porni în căutarea norocului, pe mare.
Dar bogăția ce-a visat
În valuri s-a-necat,
Așa că bietul om s-a-ntors-napoi,
Păstor la oi,
Și nu stăpânul turmei, cum ar fi fost să fie,
Ci slugă cu simbrie.
Cel ce se-nchipuise Tircis ori Coridon[19]
Atât era acum: ciobanul Ion.
Strângând ban lângă ban, până la urmă,
Ajunse iar păstorul să-și tundă vechea turmă.
Era-ntr-o zi când valul mânia-și potolise,
Și câteva corăbii la mal se-adăpostise.
Privind în larg, păstorul a zis: – Ei, doamnă Mare,
Ți s-a făcut iar poftă de bani, pe cât se pare.
Mai vezi de altul, mult și bine,
Că banii mei nu-s pentru tine!

Aceasta nu-i poveste născocită,
Ci o-ntâmplare care-a fost trăită;
Eu adevărul înțeleg
Din încercările vieții să-l culeg;

Și nu-i o vorbă goală parabola bătrână
Că pentru cioara care zboară să nu dai vrabia din mână.
Fii mulțumit cu ce-i al tău;
De te-amăgește pofta măririi, ca și marea,
Să te prefaci că nu-i auzi chemarea.
Că unu-ajunge bine, iar zece mii, mai rău,
Și de te-ncrezi în valul ispitei, totdeauna
Îți vor ieși în cale tâlharii sau furtuna.

Musca și furnica

Furnica se certa odată cu musca pe întâietate.
Și-a zis aceasta: – Jupiter, părinte!
Cum oare pot, orbiți de vanitate,
Să n-aibă, uniii, nici atâta minte,
Ca o jivină târâtoare,
În josnicia ei, să se măsoare
Cu fata aerului, care-s eu?
Zbor ca un flutur prin palate, la masa ta e locul meu;
Din boul înjunghiat spre jertfă, a mea e prima-mbucătură,
Pe când această stârpitură
Trăiește patru zile dintr-o firimitură,
Pe care până-acasă cu trudă a târât-o.
Ia spune-mi, amărâto,
În viața ta, ca mine, cândva te-ai așezat
Pe fruntea unui rege sau unui împărat?
Ai sărutat un sân de fată mare?
În părul ei, vreodată, te-ai jucat?
Simțit-ai tu această desfătare?
Frumoasa, când se duce la-ntâlnire,
Gătită pentru cucerire,
Își pune, ca să aibă haz,
O musculiță pe obraz.
Pe gâtul gol, alături de aurul din salbă,
Eu fac să pară pielea ei mai albă.
Iar tu mi te fălești
Cu ce-n cămară strângi? Să mă slăbești!
Furnica i-a răspuns: – Așa vorbești?
E drept, zbori prin palate, dar cui crezi tu că-i placi?
Din carnea pregătită pentru zei,
Tu prima-nghițitură iei,
Dar ce ispravă mare faci?
Oriunde, intri nepoftită,
Pe orice cap de împărat sau de măgar;
Dar îndrăzneala ta, nesuferită,
Adeseori cu moartea-i pedepsită.
Cu-o musculiță în bărbie unei femei îi șade bine?
Nu-i zbenghiul negru ca și mine?
Și n-ar putea să-i zică,
La urma urmelor, furnică?
Ia-o mai oblu, musco, nu mai vorbi de sus!
Lingăilor, la curte pripășiți
Și cu rușine izgoniți,
Tot muște parcă li s-a spus?
Când Febus[20] se va duce pe însorita-i cale,
O altă jumătate a lumii-mbrățișând,
Tu vei pieri-n curând
De frig, de foame și de jale.
În timp ce, mulțumită cu rodul muncii mele,
Nemaitrudind prin vânt și ploi,
Peste vigoare și vâlcele,
Eu voi trăi ferită de nevoi,
Căci grija ce-am avut-o de griji mă va scuti.

Abia atunci vei ști
Cât preț poate să aibă o faimă mincinoasă.
Rămâi, surată, sănătoasă,
Mai am destule treburi de-mplinit,
Nu-mi umplu eu cămara mea cu bâzâit.

Grădinarul și seniorul său

Un iubitor de zarzavat,
Nici târgoveț și nici plugar,
Se așezase într-un sat
Și se făcuse grădinar.
Un grădinar, firește, cu grădină,
Și-un petic de livadă, bineînțeles, vecină.
Gard viu pusese-n locul bătrânelor uluci;
Creșteau aici, în voie, măcriș, spanac, lăptuci,
Puțină iasomie, un strat de stânjenei,
Să-și aibă buchețelul Margòt, de ziua ei.
Mult însă n-a durat această pace,
Căci s-a ivit un iepure vrăjmaș.
Văzând deci omul nostru ce pagubă îi face
Dușmanul rozător,
Porni cu jalba la oraș,
Să ceară ocrotirea înaltului senior.
– Măria Ta, mă sărăcește acest prădalnic dobitoc!
Nu-i zi să nu mă dijmuiască.
Nu dovedesc nici bâte, nici pietre să-l gonească,
Iar de capcane-și bate joc.
Mi-e teamă să nu aibă pe dracu-n el... – Ce drac?
Oricâte vrăji ar face, îi vin eu lui de hac!
Am să te scap, bătrâne, cu prețul vieții... – Când?
– În cea mai mare grabă, de mâine începând.
Zis și făcut! Seniorul, cu tot alaiul lui,
S-a-nfățișat a doua zi.
– Întâi de toate, zise, vom prânzi.
Să pună la frigare câțiva pui,
Dar, vezi, să fie fragezi, s-alegi din cei mai tineri.
E fata ta? Hai, vino, frumoaso, și-mi zâmbește.
Ei, când jucăm la nuntă? Ce-așteaptă domnii gineri?
Ascultă-mă, bătrâne, ți-o spun prietenește
Că n-ai în casă altă comoară mai de preț.
Rostind aceste vorbe, pe fată o poftește,
O pune lângă dânsul și, tot mai îndrăzneț,
Îi prinde mâna, brațul, un colț dintr-o batistă,
Alintături neroade... Frumoasa, cu sfială,
Mai nu se lasă, mai rezistă...
(Iar tatălui, această hârjoneală
Nu i-a făcut prea multă bucurie.)

Ceilalți, porniți spre pradă, dădură toți năvală
Pe la cămări și prin bucătărie.
– Îmi place-această șuncă, e bine frăgezită.
– E pentru dumneavoastră, seniore, pregătită.
– O iau, și voi gusta-o cu mulțumire mare.
S-a săturat seniorul și toți însoțitorii,
Odraslele lui, caii, ogarii, slujitorii;
N-avea niciunul lipsă de poftă de mâncare!
Boierul se-așternuse pe chef și desfătare,
Porunci în casă da,
Bea vinul vechi al gazdei și fata-i dezmierda.
Iar după ce voinicii din plin s-au ospătat,
Porniră-n grabă la vânat.
Atâta zarvă trâmbițele fac,
Că grădinarul, bietul, a-ncremenit, buimac...
Dar, vai! În scurtă vreme, mai rău ca el arată
Grădina fără milă despuiată,

Parc-a trecut zavera peste straturi.
Adio, flori! Adio, zarzavaturi!
Adio, praz, cicoare și rubarbă!
N-a mai rămas un fir de iarbă!
Nici iepurele, cel puțin, nu l-au ajuns:
La umbra unei verze s-a ascuns,
Apoi, ochind o bortă, fugi în goana mare...
O bortă? Zi mai bine o groaznică spărtură,
Pe care-n gardul verde gonacii o făcură,
Să aibă loc să treacă stăpânul, de-a călare.
Adânc ofta săteanul: – Așa petrec seniorii!
Dar cine să-l asculte? Și astfel, vânătorii,
În mai puțin de-o oră, cu câinii lor stricară
Cât într-un veac de vreme toți iepurii din țară.

Să nu purtați războaie, oameni buni,
Și-n ajutor pe regi nu-i mai chemați.
Să intre-n țara voastră, nu-i lăsați;
Iar ca să-i și poftiți, ați fi nebuni!

Măgarul și cățelul

Nu-ți pune-ndemânarea la încercări prea grele;
Își are și talentul o margine a lui.
Oricât ți-ai da silința, pe urs nu poți să-l pui
Să-ți facă elegante și zvelte temenele.

Nu-are-oricine darul înnăscut
De-a fi plăcut;

Iar pe acei ce sunt iubiți
Nu-i pizmuiți,
Să n-ajungeți mai rău
Decât măgarul care-a vrut
Să-și mângâie stăpânul, și el, în felul său.
– Cum? Javra asta de cățel,
Fiindcă-i mică și e dulce,
Să stea cu domnul în fotel
Și-n patul doamnei să se culce,
În vreme ce pe mine mă țin numai în bețe?
Ce face dumnealui? Întinde-o labă,
Și toți îl iau în brațe să-l răsfețe.
Ce mare treabă!
Așa ceva pot să încerc și eu,
Nu cred să fie-un lucru-atât de greu.
Însuflețit de-această gândire iscusită,
Cum într-o zi stăpânul părea în toane bune,
Măgarul se repede și pe bărbie pune
Bătrâna lui copită,
În chip de drăgăstoasă și blândă alintare;
Iar pentru ca să fie plăcerea și mai mare,
A început să cânte cu glasul lui dogit.
– Oho! ce mângâiere! ce dulce ciripit!
A spus mirat stăpânul, punând mâna pe băț.

S-a vindecat, deodată, măgarul de răsfăț.

Și-așa sfârși întreaga comedie.

Războiul șoarecilor cu nevăstuicile

A nevăstuicii seminție
Și cu tot neamul pisicesc
Cu șoarecii nu prea trăiesc
În sinceră prietenie;
Și de-ar putea la ei s-ajungă
Prin mai puține uși cu chei,
Prăpăd ar face printre ei
Cumătra cu spinarea lungă.
Atât se înmulțise-odată
Întreg norodul rozător,
Încât Guzgan, voievodul lor,
A strâns, din șoareci, o armată;
Iar nevăstuicile, la fel,
Au fost chemate sub drapel.
Și spune cronica nescrisă,
De-o fi sau nu adevărat,
Că timp destul de-ndelungat

Rămase lupta nedecisă.
Din rânduri, mulți ostași pieriră,
Și mult pământ s-a îngrășat
Cu sângele ce s-a vărsat;
Iar greul șoarecii-l plătiră.
Zadarnic au pornit în frunte
Vitejii lor, Meridarpax,
Pisicarpax și Artarpax,
Cu piepturile lor să-nfrunte
Acea năvală îndârjită,
Că n-au putut s-o țină-n loc,
Și-ntr-un război fără noroc
Fu șoricimea risipită.
Ca pleava s-au împrăștiat
Toți șoarecii și șobolanii,
Soldații, ca și căpitanii;
Din prinți, niciunul n-a scăpat!
Scursura cetelor din gloată
Prin mii de borte s-a ascuns,
Și-așa, în grabă, a ajuns
Să scape golănimea toată;
Dar nobilii care purtau,
Ca-ntreaga șleahtă șobolană,
Turban, surgiu și coif cu pană,
Și, mândri, își închipuiau
Că-nfățișarea lor măreață
Și strălucitul lor panaș
O să-nspăimânte pe vrăjmaș,
Niciunul n-a rămas în viață.
Se repezeau seniorii printre
Acele rânduri de fugari,
Dar cum purtau găteli prea mari,
Prin găuri nu-ncăpeau să intre.
Și-așa au fost măcelăriți
Nu șoriceii din strânsură,
Ce lesne-n cuiburi încăpură,
Ci marii șobolani, gătiți!

Un cap frumos înzorzonat
Spre fălășie și spre slavă
Aduce-adeseori zăbavă;
Și un veșmânt prea încărcat
La vad adânc mai mult te-ncurcă;
Cei mari și falnici sunt greoi,
Iar la strâmtoare și-n nevoi
Cei mici mai bine se descurcă.

Omul și idolul său

Acel păgân, în casă, ținea un chip cioplit
Și aștepta norocul să-i vină de la zei;
El nu știa că zeii de mult au asurzit.
Își alesese-un idol, dar îl costa cât trei!
Îi aducea prinosuri și ofrande,
Boi înjunghiați spre jertfă, cu coarnele-n ghirlande;
N-a fost niciunde și nicicând
Un zeu mai bine ospătat.
Dar gazda, drept răsplată, nimic n-a căpătat:
Comoară? Moștenire? Câștig la joc? Nici gând!
Mai mult decât atât: când se-abătea
Pe locurile-acelea un fleac de vreme rea,
Rar se-ntâmpla pe el să nu-l ajungă,
Și paguba îl ustura la pungă.
Văzând până la urmă că nu se pricopsește
Și-n viață n-are parte decât de zile grele,
Că zeul nu-l ajută, cu toate că-l hrănește,
Ia un ciocan și face din idol bucățele…
Și-un sac umplut cu aur găsi în măruntaie!
– Eu te-ndopam, îi zise, și tu n-aveai habar!
Nu te-ndurai să-mi dai nicio lețcaie.
Te du! Să-ți facă alții în casa lor altar.
Prea semeni cu acei netoți
Pe care trebuie să-i bați
Ca de la ei ceva să scoți.

Cu cât eram mai darnic, eram mai păgubit.
Bine-am făcut că te-am plesnit!

Gaița împodobită cu pene de păun

O gaiță se-mpodobise
Cu penele unui păun ce năpârlea;
Ca o prințesă mi se dichisise
Și țanțoșă printre păuni se fudulea,
Dar unul dintre ei a dibuit-o,
Și gaița s-a pomenit batjocorită,
Gonită, fluierată, huiduită,
Și ca să râdă, domnii păuni au jumulit-o.
Iar când la gaițe se-ntoarse iară,
Suratele au dat-o-afară.
Sunt gaițe destule, cu tot două picioare,
La fel de-nșelătoare,
Ce umblă-nzorzonate cu pene de furat.
(Plagiatori, cum li se spune.)
Aș fi putut să-i și numesc, dar i-am cruțat,
Am alte treburi de făcut, mai bune.

Broasca și șoarecele

Merlin[21] spunea: – Cel care pe-un altul amăgește,
De multe ori e însuși înșelat.
Păcat că-nțelepciunea cu vremea se-nvechește,
Nu știu proverb pe lume mai bine-ntemeiat.
Dar să mă-ntorc la cele ce am de povestit:
Un șoarece cu burtă, grăsuț, bine hrănit
(Din cei ce nu țin posturi, nici rugăciuni nu fac),
Se odihnea odată pe malul unui lac.
O broască, întâlnindu-l, i-a spus în limba ei:

– Poftim la prânz la mine, seniore, dacă vrei.
Iar șoarecele a primit cu mulțumire.
Nici n-ar fi fost nevoie de prea multă poftire,
Dar broasca, la palavre pricepută,
A început, îmbietoare, să-i înșire
Cât îi va fi călătoria de plăcută,
Ce mult o să-l încânte-o baie bună,
De câte lucruri rare-o să se mire,
Iar într-o zi putea-va nepoților să spună

Ce locuri a văzut și ce popoare,
Ce obiceiuri au, cum viețuiesc
Și în ce chip se cârmuiesc
Noroadele în apă trăitoare.
Îl ispiteau la drum aceste toate,
Dar cavalerul nu știa să-noate,
Și, ca să-l înlesnească, dumneaei
Un fir de papură-a-nnodat
Și i-a legat
Piciorul lui de laba ei.
Apoi se aruncară în apă laolaltă...
Dar lelea de pe baltă

N-avea cinstite gânduri, căci tot trăgând de fir
Mereu mai la adânc,
Bătându-și joc de lege și de cuvântul dat,
Se străduia să-nece pe bietul musafir.
„Cu mare poftă (își zicea) am să-l mănânc.
Un șoarece mai fraged de mult n-am mai vânat!"
O luptă mare se-ncinsese-n ape,
Chema sărmanul șoarec pe zei în ajutor,
Trăgea amarnic broasca, el încerca să scape...
Când iată că deasupra trecu un șoim în zbor
Și, cum zări în valuri pe micul rozător,
Aproape înecat,
S-a repezit și l-a-nhățat,
Ducând, cu broasca spânzurată,
Două vânaturi dintr-odată!
Și, astfel, șoimul norocos
S-a ospătat împărătește,
Având la prânzul lui gustos
Și carne proaspătă, și pește.
Cei mai vicleni înșelători
Capcane altora întind;
Dar li se-ntâmplă-adeseori
Că-n lațul lor tot ei se prind.

Tributul pe care dobitoacele l-au trimis lui Alexandru

Era, în vremea veche, o fabulă vestită;
Anume pentru ce, nici eu nu știu.
Povestea, cum a fost, așa o scriu,
Să-i afle cititorul morala potrivită.

Purtase știrea-n zare răzbătătoarea Faimă
Că unul, Alexandru, din Joe zămislit,
Vrând lumea s-o robească prin sabie și spaimă,
A hotărât și-a poruncit
Să vină-n fața lui să i se-nchine
Și oameni, și jivine,
Și elefanți, și râme târâtoare,
Și liberul popor de zburătoare!
În lung și-n lat,
Zeița cu o sută de guri a trâmbițat
Poruncile acelui puternic împărat;
Iar fiarele, deprinse să fie cârmuite
De singura poruncă a pântecelui lor,
S-au pomenit silite
S-asculte legea pusă de-un alt stăpânitor.
Lăsându-și vizuina, s-au strâns să țină sfat
În mijlocul unui deșert îndepărtat,
Și între ele chibzuind ce-au de făcut,

Drept încheiere,
Au fost cu toate de părere
Stăpânului cel nou să-i ducă închinăciune și tribut.
Solia fu încredințată
Maimuței, ca mai diplomată,
Și i s-a dat la mână scris
Ce-avea de zis.
Cu celelalte-a mers ușor,
Dar bani pentru tribut, de unde?
Noroc că le-a venit în ajutor
Un prinț ocrotitor,
Ce nimerise-o vână de aur într-un munte.
S-au pregătit trimișii meniți să poarte darul:
Se îmbiară calul, catârul și măgarul,
Apoi, pe lângă-aceștia trei,
S-alese cămila să plece-n rând cu ei.
Tuspatru o luară la picior,
Cu maimuțoiu-n frunte, în chip de-ambasador.
La un popas s-au întâlnit cu domnul leu.
(S-ar fi lipsit de-această bucurie.)
– Îmi pare bine, zise el, că-n drumul meu
Vă am tovarăși de călătorie.
Aduc eu, din parte-mi, prinosul cuvenit.
Nu e prea grea povara, dar nu-s obișnuit,
Și, drept să spun, mi-ați face o înlesnire mare,
De mi-ați lua din cârcă o parte fiecare.
V-ați dovedi prieteni cumsecade,
V-aș fi de-a pururi recunoscător
Și mi-aș mișca eu însumi în luptă mai ușor,
De-ar încerca tâlharii să ne prade.
Pe leu cum să-l refuze? Nu se obișnuiește.
Au descărcat povara și i-au făcut pe voie,
Iar leul, în pofta celui născut din Joe,

Pe socoteala obștii trăia împărătește,
Ușor pășind și mult muncind.
În drumul lor umblând,
Au dat peste-o poiană cu flori aromitoare,
Locaș senin de pace, cu margini de izvoare,
Un colț de țară-n care domnea zefirul blând
Și se strângeau să pască mulțime de mioare.
Acolo leul s-a lăsat pe vine,
Plângându-se că nu se simte bine:
– Mă arde-n burtă, zise, și am dureri de șale.
Eu mai rămân pe-aici, poate găsesc
Niscaiva ierburi, să mă lecuiesc.
Voi nu vă pierdeți vremea, vedeți-vă de cale.
Înapoiați-mi banii, să am de cheltuit.
Apoi, deodată, vesel a răcnit
În graiul lui:
– Ia uite, bănișorii mei făcură pui!

Ce de mai spor!
Crescură, cei mai mulți, cât mama lor.
Prăsilă, după drept, mi se cuvine.

A zis, a strâns bănețul și l-a luat cu sine.
(Nu chiar pe tot, dar nici n-a mai rămas.)
Maimuța, cărătorii stătură fără glas;
Apoi porniră iarăși la drum și, de nevoie,
S-au dus să i se plângă născutului din Joe.

Se zice că degeaba s-au plâns – tot ce se poate –
Proverbul spune-nțelepțește
Că ochii corb la corb nu-și scoate;
Iar un tâlhar pe alt tâlhar nu-l osândește.

Calul care a voit să se răzbune pe cerb

N-am mers întotdeauna, noi, oamenii, călare.
Ne-ndestularăm cu ghindă și culegeam stejarii,
Pe când în codru, caii, catârii și măgarii
Trăiau în libertate și fără șa-n spinare.
Nu se vedeau, cum vezi acum,
Atâtea hamuri și samare,
Atâția cavaleri pe drum,
Atâția pinteni vitejești,
Atâtea roate de calești;
Și nici în sălile mărețe,
Atâtea chefuri și ospețe.
Un cal din vremea-aceea stătea în vrăjmășie
Cu cerbul din pădure, cel iute de picior;
Și cum era acesta mai bun alergător,
Nu izbutea să-l prindă, nici calea să-i ațâie.
Atunci, văzând că omul mai multe lucruri știe,
S-a-ncumetat să-i ceară un sfat folositor.
Iar omul i-a pus frâul și i-a sărit în spate,
Gonindu-l, valvârtej, pe deșălate;
L-a îndemnat la fugă și l-a-mboldit atât,
Încât prinzând din urmă pe cerb, l-au doborât.
– Acum, îi zise calul, îți mulțumesc frumos.
Eu mă întorc acasă... și s-auzim de bine.
Dar omul îi răspunse: – Ba nu, rămâi la mine,
Să-mi fii de ajutor și de folos.
Te voi hrăni cu grijă, și-n loc să dormi în ploaie,
Vei sta, până la burtă, în așternut de paie.
Dar, vai! cum să-ți priască gustoasele bucate,
Când jefuit, ai fost de libertate?
Târziu, văzu și calul ce-amarnic a greșit,

Dar grajdul lui de mult era zidit.
Aici muri, cu șaua în spinare:
Mai bine se lipsea de răzbunare.

Să-ți vezi răpus dușmanul e-o dulce desfătare,
Dar nu-i atât de scumpă ca s-o plătești cu bunul
Cel mai de preț, cu care
În lume nu se-aseamănă niciunul!

Vulpea și bustul

Seniorii, ca la teatru, pe față poartă mască
Și amăgesc prostimea cu ifosele lor.
Se ia după ce vede măgarul gură-cască;
Dar vulpea nu se lasă mințită-așa ușor,
Îi judecă pe toți și nu se-nșală.
De câte ori privește deșarta lor spoială,
Îi vin în gând acele cuvinte ce-a rostit
Privind în față bustul unui erou vestit.
Era un chip în marmură cioplit,
Mai mare decât omul din cap pân' la mijlóc,
Și gol pe dinăuntru, ca nuca fără miez.
– De-atâta măiestrie, a zis, mă minunez.
Ce cap frumos! dar creieri, sub fruntea lui, deloc!

Câți nobili dintre-ai noștri, fudui și arătoși,
Nu sunt la fel ca bustul: măreți și găunoși.

Lupul, capra și iedul

Cumătra capră, ca să-și umple cu lapte țâțele deșarte,
S-a dus într-o poiană, mai departe,
Puțină iarbă fragedă să pască.
A învârtit o dată cheia-n broască
Și iedului cel mic i-a dat povață:
– Băiete dragă, dacă ții la viață,
Să bagi de seamă, nu care cumva
Să lași să intre-n casă cineva.
I-a spus apoi, cu grijă părintească:
– Lozinca mea e: „Lupii să plesnească!"
Dar caprei nu-i venise-n gând
Că lupul cel viclean, trecând
Pe lângă poarta casei lor,
Prinsese vorbele din zbor,
Și cu gând rău ținuse minte

Acele trei cuvinte.
Se duse mama capră la păscut.
Bătând la ușă, lupul prefăcut
A zis în limba iedului, căprească,
Cu glas ca mierea: – „Lupii să plesnească…“
Și aștepta ca iedul să-i descuie.
Dar nici feciorul caprei atât de haplea nu e;
Se uită pe fereastră și-i strigă lupului:
– Arată-mi laba albă, altminteri nu descui!
Un lup cu laba albă nu se-ntâlnește des.
Văzând că n-a brodit-o, jupânul a-nțeles
Și-a-ntins-o spre pădure, la fel cum a venit.
Acum, ia spuneți: iedul isteț ce-ar fi pățit,
Dac-ar fi dat crezare
Cuvintelor știute de lup din întâmplare?

Toți pun la ușă lacăt când sunt prevăzători;
Dar parcă e mai bine să-ncui de două ori.

Lupul, mama și copilul

Și pentru că fu vorba de lupi, mi-aduc aminte
De-un alt viclean, cu care mai rău s-a întâmplat.
Am să vă spun povestea în câteva cuvinte:

Un om stătea cu casa la margine de sat.
Boierul lup venise și, după gard pândind,
Privea cu jind
Viței de lapte, capre, berbeci și oi ieșind,
Curcani, o oaste-ntreagă, minune de vânat!
Privind mereu și numărând,
Tâlharul se cam plictisise;
Când, prin ferestrele deschise,
A auzit un prunc plângând,
Și maică-sa cum îi zicea:
– Hai, vino, lupule, de-l ia!
Se bucura jivina cea flămândă
Că zeii milostivi s-au îndurat
Să-l răsplătească după-atâta pândă.
Dar mama, ca să-mpace copilul speriat,
Îi spuse, liniștindu-l: – N-ai teamă, puișor,
Că dacă vine lupul, îl omor!
– Ce-i asta? zise lupul pânditor,
Ba-i albă, ba e neagră… Vă bateți joc de lume?
Vreți s-amăgiți, pe cine?
Pe-un vânător ca mine?
Eu nu sunt prost să-nghit astfel de glume!
Ei, lasă, că mai vine mucosul prin pădure.
O să-l învăț eu să culeagă mure!

Tocmai atunci ieșiră vreo câțiva inși din casă;
Un câine-i sare-n față... Ciomege, furci, topoare
Se-abat asupră-i și lungit îl lasă.
– Ce-adulmecai pe-aicea, frățioare?
Îi puse unul întrebarea.
Iar lupul, temător c-au să-l omoare,
Le spuse toată întâmplarea.
– Ia uite! zise mama, dar bine-ai priceput!
Vrei să-mi mănânci băiatul! De-aceea l-am născut,
Ca tu să-ți umpli burta, nesățioasă fiară?
Și-așa-i fu dat sărmanului să piară.
Îi retezară capul și-un ciot din laba dreaptă;
Le-au atârnat la poarta seniorului, afară,
Și au de-atunci picarzii o vorbă înțeleaptă:
„Lupi drăgălași, crezare să nu dați
Când mamele vă cheamă copiii să-i mâncați[22]!"

O vorbă a lui Socrate

Zidea pe vremea-aceea Socrate casa lui,
Dar n-ajungea să fie pe placul nimănui.
Ba unul îi spusese, pe șleau, că-n niciun fel
Nu-i casă vrednică de el.
Câțiva cârteau că n-are o față-mbietoare,
Și într-un glas strigară că-i prea ne-ncăpătoare;
Nici să te miști ca lumea n-ai loc îndeajuns!
Socrate, înțeleptul, le-a răspuns:
– E casa mea prea mică? Eu nu-i găsesc o vină.
Măcar de-ar fi, tot timpul, de buni prieteni plină...

Socrate-avea dreptate, și eu tot astfel spun,
Că pentru găzduirea acelor oaspeți rari,
Odăile erau destul de mari.
Toți zic că-ți sunt prieteni; să-i crezi, ai fi nebun!
Ce des găsești cuvântul acesta-n orice limbă,
Și cât de anevoie în faptă se preschimbă!

Bătrânul și feciorii lui

Când nu sunt strâns unite, puterile-s puține;
Vei asculta pe sclavul în Frigia născut[23],
Iar de mai pun, pe-alocuri, o vorbă de la mine,
Nu m-amăgește gândul pizmaș de-a-l fi-ntrecut,

Ci felul lumii noastre aș vrea să-l zugrăvesc.
Știu, Fedru[24] se-avântase să scrie el mai bine;
Eu nu râvnesc o faimă ce nu mi se cuvine.

Acum să trec la pilda cu tâlc înțeleptesc
Despre bătrânul care, precum povestea spune,
Dorise, laolaltă, pe fiii lui s-adune.
Simțind că-l cere moartea, curând, la sânul ei,
Chemă bătrânul tată pe-ai săi tustrei băieți:
– Acest mănunchi de suliți, le zise, dragii mei,
Să încercați să-l frângeți cum știți și cum puteți...
Am să vă spun în urmă ce tainic nod îl leagă.
Făcu cel mai în vârstă întâia încercare:
Și-a încordat puterea, și-a dat silința-ntreagă,
Zadarnic! – Să încerce, a zis, un braț mai tare.
Atunci veni mezinul, s-a-ncumetat și el,
Dar se trudi degeaba. Al treilea, la fel.
Erau acele suliți vânjoase ca un trunchi,
Și n-au ajuns să frângă niciuna din mănunchi!
– Așa-i, zâmbi moșneagul, că sunteți slabi? Ei bine,
O să v-arăt ce poate un om bătrân ca mine!
Flăcăii,-nchipuindu-și că tatăl lor glumește,
Au ridicat din umeri și-au râs. Au râs prostește,
Că moșul pune mâna pe suliți, le desparte
Și rupe câte una, pe fiecare-n parte.
– Puterea stă-n unire, copii, să nu uitați.
Să fiți mereu alături: să nu vă dezbinați!
N-a mai vorbit bătrânul la fel a doua oară
Decât în ceasu-n care îi fuse dat să moară:
– Copii, vă las cu bine... Voi să-mi făgăduiți

Că veți trăi în pace... frați buni, mereu uniți...
Vreau să mă duc din viață cu sufletu-mpăcat.
Cei trei feciori, cu ochii în lacrimi, au jurat.
Bătrânul lor părinte i-a strâns pe toți la piept.
Și s-a culcat, în moarte să doarmă somnul drept.
Au moștenit avere frumoasă cei trei frați,
Dar nu prea lămurită și cam împovărată:
Înapoieri silite de bani împrumutați,

Vecinul rău, cu care erau în judecată...
La început, frățește, cei trei se descurcară;
Dar buna învoire e-o floare mult prea rară,
Și cei legați prin sânge s-au pomenit dușmani.
Rău sfătuiți, pizmăreți și râvnitori de bani,
Se ceartă la-mpărțeală pe roadele culese,
Pierd, unul după altul, o sută de procese,
Vecinu-i hărțuiește, prinzându-i în greșeală,
Le află cămătarul o lipsă-n socoteală,
Și niciodată frații, tustrei nu-s de-o părere!
Așa pierdură-n certuri întreaga lor avere;

Iar mai târziu zadarnic au vrut și s-au silit
Să lege iar mănunchiul de suliți, risipit.

Zgârcitul care și-a pierdut comoara

Un bun nu prețuiește cât timp nu-i folosit.
Aș vrea să-mi spună omul nărăvit
— Cel care-adună aur, iar banii și-i ferește —
Ce bucurii, pe care noi nu le-avem, trăiește?
Sărman ca Diogene, zgârcitul strângător
Cunoaște-n bogăție un trai de cerșetor.
Spre o mai bună lămurire,
Să ascultați o pildă, de la Esop citire,
O întâmplare petrecută-odinioară
Cu unul ce păstrase, ascunsă, o comoară.

Ducea, nefericitul acela, viață grea,
Ca să petreacă bine… în viața viitoare.
Nu se slujea de aur, ci el îl slugărea!
În grija lui prea temătoare,
Ținea-n pământ o sumă însemnată,
Cu inima-mpreună îngropată;
O altă treabă neavând,
El galbenii și-i număra în gând,
Cinstind și preamărind ca pe un sfânt,
Avutul ce-ngropase în pământ.
De sta în pat, ori se-așeza la masă,
De se ducea, ori se-ntorcea acasă,
Mereu îi era mintea la comoară

Și tot dădea târcoale la locul tăinuit.
Dar un sătean dintr-o ogradă-nvecinată,
Zărindu-l pentru nu știu-a câta oară,
L-a bănuit, l-a dibuit
Și i-a răpit comoara îngropată.
Iar într-o zi, acel zgârcit,
Vrând pasărea de aur s-o mai privească-o dată,
Găsește cuibul jefuit!
A plâns, nefericitul, a strigat,
S-a căinit și s-a văitat
Cu gemete sfâșietoare!

Un trecător, văzându-l, l-a întrebat: ce-l doare?
— Bănuții mei… mi i-au furat…
— Furat, ai zis? De unde? — De sub acest pietroi…
— Cum asta? Doar nu suntem în vreme de război,
Să-i duci așa departe! Au nu era mai bine

Să-i fi păstrat în casă la dumneata, vecine?
I-aveai la îndemână, să-i folosești oricând.
– Oricând? Auzi ce vorbă lipsită de temei!
Sau crezi cumva că banul cum pleacă așa vine?
Nici nu-mi trecea măcar prin gând
Să mă ating de bănișorii mei!
– Atunci, de nu ți-ar fi cu supărare,
De ce te întristezi atât de tare
Și plângi că n-ai avut noroc?
Nu te-atingeai de bani? Ei! n-ai decât
Să pui un bolovan în loc:
E tot atât.

Ochiul stăpânului

Un cerb, zorit din urmă de-o goană de copoi,

Intrase într-un grajd cu boi.
Plăvanii îl primiră, la început, cam prost,
Poftindu-l să-și găsească aiurea adăpost.
– Lăsați-mă, frați buni, la voi în casă,
Nu mă dați pradă câinilor de-afară!
Am să v-arăt pășunea cu iarba cea mai grasă,
Și rău n-o să vă pară.
Până la urmă, boii, de milă, i-au răspuns
Că se-nvoiesc să-l țină-ascuns.
Se furișase cerbul în cel mai dosnic loc
Și sta să mai răsufle, sărmanul dobitoc!
Încolo, mai spre seară, grăjdarul se ivi,
Să pună fân în iesle, ca-n fiecare zi.
Se învârteau argații să-și isprăvească treaba,
Veni și logofătul, ca să nu stea degeaba,
Dar n-au zărit, niciunul dintre ei,
Nici ramurile coarnelor înalte
Ivindu-se deasupra celorlalte,
Nici cerbul pitulat între viței.
Văzând sălbăticiunea că nu-i băgată-n seamă,
Acelor boi de suflet le-a mulțumit frumos
Și aștepta în staul prilejul priincios
Când Ceres[25] pe la treburi pe lucrători îi cheamă.
Un bou îi zise însă, cuminte rumegând:
– Te bucuri prea curând!
Pe omul cu o sută de ochi îl simt cum vine;
Sărmane cerb, mi-e teamă că va fi rău de tine!
Intrând în grajd, stăpânul:
– Nu-mi place! a strigat.
Nu văd destulă iarbă în iesle. Unde-i fânul?
În paie așternutul ar trebui schimbat.

Să îngrijiți de vite, că de-aia am argați.
Păianjenii din colțuri vi-e greu să-i măturați?
Ia uite, tencuiala cum stă aici să cadă!
Și juguri, lanțuri, toate mi le-ați trântit grămadă!
Urmându-și cercetarea cu grijă-amănunțită,
Zări de după iesle un cap străin, de vită,
Și-așa fu cerbul încolțit!
Asupra lui cu fiare și furci s-au năpustit.
Zadarnic dobitocul a plâns și s-a rugat.
L-au căsăpit și l-au sărat
Și au avut destulă friptură la ospețe
Vecinii toți și alte multe fețe.

Așa zicea și Fedru-n pilda lui,
Că nu sunt ochi să vadă ca ai stăpânului!
Iar eu, dacă mi-ar fi îngăduit,
I-aș adăuga pe-aceia de om îndrăgostit.

Ciocârlia, puii ei și plugarul

Ajută-te tu singur! e-o vorbă cu temei;
Esop a dovedit-o cât e de-adevărată.

În grâul verde pitulată
Își face ciocârlia cuibul ei,
Atunci când nu-i făptură în tot cuprinsul firii
Să nu asculte dulcea poruncă a iubirii:
Și peștii uriași în apa lor adâncă,
Și tigrii din pădure, și pasărea-n câmpie.

Numai o dată, într-un an, o ciocârlie
Uitase primăvara, pereche n-avea încă,
Și nu gustase-a dragostei plăcere.
Dar ascultând îndemnul naturii cum o cheamă,
Se hotărî (cu oarecare-ntârziere)
Să fie mamă.
Un cuib, ca celelalte, și-a durat,
Și a ouat.
A cam grăbit clocitul, dar l-a sfârșit cu bine,
Și puii din găoace i-a scos, cum se cuvine.

Se rumenise grâul în zilele cu soare,
Și încă nu-nvățase odraslele să zboare.
În zorul ei de mamă grijulie,
Neostenita ciocârlie,
De cum mijea de ziuă, pornea din loc în loc,

S-aducă de mâncare copiilor, în cioc.
Le-a spus: – Să stați acasă și cuibul să-l păziți!
Iar de-o veni, când va veni, precum gândesc,
Stăpânul ăstor locuri, cu fiu-său cel mare,
Să țineți minte bine ce-și vorbesc,
Căci s-ar putea-ntâmpla, cum bănuiesc,
Să ne mutăm sălașul fiecare.
Se duse ciocârlia. Și, bineînțeles,
Sosiră-n scurtă vreme plugarul și băiatul.
– A dat în pârgă grâul și trebuie cules.
În zorii zilei, mâine, începem seceratul!
Tu, zise tatăl, du-te
Și cheamă toți vecinii, să vină să ne-ajute.
Când ciocârlia se întoarse, pe-nnoptat,
Găsi întregul cuib înspăimântat:
– În zorii zilei, mâine, a ciripit un pui,
Vor secera tot grâul, el cu vecinii lui!
– Atât spuseseră? Bine! Avem puțin noroc.
Și, până una-alta, stăm pe loc.
O să aflăm noi mâine la cale ce-or să pună.
Ia uite ce gustoasă mâncare v-am adus…
S-au săturat și puii, și mama. Noapte bună!
Iar când se face ziuă, vecinii unde-s? Nu-s!
Pornește ciocârlia din nou după mâncare;
Se-ntoarce iar plugarul pe câmp, în cercetare.
– Ne-au înșelat vecinii și nu veniră! Vezi?
Nu-i bine niciodată în leneși să te-ncrezi;
Ei nu știu nicio treabă la vreme să ți-o facă.
Trec zilele, iar grâul e tot nesecerat!
Aleargă pe la rude, și dă de veste-n sat,
În zori să vină, toate, cu secera la clacă.

Se-nfricoșară puii mai rău decât oricând.
– Are și rude, mamă! Suntem pierduți!
– Nici gând!
Știu eu cu cine-avem de-a face.
Fiți liniștiți! Dormiți în pace!
Avea dreptate ciocârlia, căci neam de neam nu s-a ivit.
Și când veni a treia oară, plugarul zise:
– Am greșit!
Că nu e lucru chibzuit,
În munca ce ți-e dată ție, pe altul să te bizuiești;
Nici neam de sânge, nici prieten mai bun ca tine nu găsești,
Ascultă-aici, băiete, vorba mea:
Tot așteptând vecinii, rămânem fără pâine!
Ne-om strânge noi, ai casei, și, începând de mâine,
Vom secera cum vom putea.
Văzând că gospodarul vorbește-acum cu rost,
Le spuse ciocârlia copiilor ei mici:
– Iubiților, e timpul să ne mutăm de-aici;
O să aflăm aiurea, pe câmp, un adăpost.

Și puii toți, cu mare zor,
Mai mult sărind decât în zbor,
Plecară după mama lor,
Și duși au fost!

Zeița mării, soția lui Neptun.

Păstori din *Eglogele* poetului latin Virgiliu.

Zeul soarelui.

Merlin, poreclit Vrăjitorul – erou al povestirilor cavalereşti din Evul mediu.

La Fontaine transcrie zicătoarea în dialect picard.

Referire la Esop, fabulist grec (sec. VII-VI î.Hr.), a cărui origine e necunoscută şi despre care se presupune că a fost sclav.

Fabulist latin (n. 30 î.Hr.).

Zeița agriculturii în mitologia greco-romană.

CARTEA A CINCEA

Zeul Mercur și pădurarul

– Lui M.L.C.D.B.—

În bunul-gust cu care mă judeci, am crezut,
Și-n scrierile mele pe plac să-ți fiu am vrut.
Știu, nu dorești în ele podoabe strigătoare,
Bogate, pretențioase și nefolositoare.
Nu spun nici eu altminteri, e-o trudă fără rost;
Gonind după prea bine, poetul scrie prost.
Dar nici să-mbrace scrisul în straie prea sărace!
Un vers frumos te-ncântă; nici mie nu-mi displace.
Acele pilde-n care Esop ne-a dat povețe
M-am străduit, din parte-mi, prea mult să nu le stric,
Și de n-am pus în ele nici tâlc, nici frumusețe,
Atât am fost în stare; mai mult decât nimic!
Nu sunt în mine-atât de-ncrezător
Cu Hercule puterea să-mi măsor;
Și neavând, ca zeul, o mână-atât de grea,
Eu lupt cu răutatea bătându-mi joc de ea.
Aceasta mi-e silința; de-oi reuși, nu știu.
Am încercat, pe-alocuri, să descriu
Neroada vanitate și pofta de mărire,
Aceste două osii pe care se-nvârtește
În vremile de astăzi întreaga omenire.
(Așa precum broscuța s-a opintit prostește
S-ajungă și ea mare cât un bou.)
Am zugrăvit adesea un îndoit tablou,

Punând să se înfrunte imagini ne-mpăcate:
Prostie – chibzuință, necinste – bunătate,
Lupi fioroși – blânde mioare,
Bâzâitoarea muscă – furnica silitoare.
Și astfel am ajuns a scrie
Această vastă comedie,
Făcută dintr-o sută de acte ce se leagă
Și-având drept scenă lumea-ntreagă.
Au toți un rol să joace-aici: zei, oameni, vite.
Nici trăsnetul lui Joe n-a fost uitat din carte,
Nici cel ce-i duce vestea[26] frumoaselor iubite;
Dar nu despre acestea e vorba mai departe.

Un pădurar pierduse pâinea lui;
Securea, se-nțelege, care alta?

În mâna lucrătorului nici nu-i
Ceva mai de folos decât unealta.
De milă i-ați fi plâns să-l fi văzut!
Ce mai putea, sărmanul om, să spere?
Nici bani n-avea, nici scule de vândut:
Securea era singura-i avere.
– Securea mea, vai! biata mea secure!
O, de-ar vrea tata Joe să se-ndure,
Și de mi-ar da securea înapoi,
Măririi sale închina-mă-voi,
Slăvind în veci puterea lui! Mă jur!
Și iată că Olimpul, ascultându-l,
S-a-nduplecat să-i împlinească gândul
Și l-a trimis ștafetă pe Mercur;
Iar zeul spuse omului mâhnit:

– Nu mai fi trist, securea s-a găsit!
Era colea, sub un morman de paie;
Ia uită-te la ea și vezi, a ta e?
Și-i puse-n mână o secure grea,
Turnată toată-n aur. – Nu-i a mea,
Răspunse-acela, pentru ce să mint?
Mai scoase zeul alta, de argint;
Dar, se-nțelege, nu era aceea,
Și n-a primit-o omul din pădure.
Atunci Mercur i-o dete pe a treia;
Era de fier, ca orișice secure.
– Aceasta e! Slăvit să fie Joe!
Și de mi-o dai, de alta n-am nevoie.
– Ești pădurar cinstit, poți să le iei,
I-a spus zoritul zeu, pe toate trei.
– Ei, dacă-așa-i porunca, le-am luat!
Această întâmplare s-a aflat,
Și toți mârlanii-au început să jure
Că și-au pierdut securea în pădure.
Atât erau rugările de multe,
Că n-avea Joe vreme să le-asculte!
Porni din a văzduhului tărie
Mercur, trimisul zeilor cei mari,
Și coborî pe rând între jălbari,
Securea cea de aur să le-mbie.
Crezându-se deștepți nevoie mare,
O cântărea în mână fiecare
Și se grăbeau să strige: – E a mea!
Iar zeul răspundea: – A ta să fie…
Și le dădea… în cap cu ea.
Să nu înșeli și să te mulțumești

Cu ce-i al tău! Și totuși unii vor,
Mințind, să ia un bun ce nu-i al lor.

De ce? Pe zei și-așa nu-i păcălești!

Oala de fier și oala de lut

O oală grea de fier a vrut
Să plece în călătorie
Și a-mbiat pe cea de lut,
Tovarășă de drum să-i fie.
Aceasta însă s-a scuzat,
Spunând că-i foarte mulțumită
Să stea la locul ei pe plită;
Că e un lucru prea riscat

S-o ia pe-atâtea drumuri rele,
Și îi era grozav de frică,
La trup fiind cam subțirică,
Să nu se-ntoarcă bucățele.
– Ei, dumneata ai pielea tare,
Nu ești plăpândă, cum sunt eu,
Și dumitale nu ți-e greu
Să pleci, prin țară, la plimbare.
– N-ai nicio grijă, dragă fată,
Te voi feri cu pieptul meu
Oricând vei fi primejduită!
(Îi spuse oala ferecată.)

Oala de lut, mai liniștită,
Porni la drum, târâș-grăpiș,
Și anevoie cum mergeau,
Prin tufe și mărăciniș,
La orice pas se poticneau
Și între ele se ciocneau.
Mereu izbită-n coaste de scumpa ei surată,
Ofta sărmana oală de lut, când, deodată,
Lovită fără veste,
Se prăbuși, în cioburi sfărâmată.
Cu cei mai tari la drum nu vă-nsoțiți,
Să n-o pățiți,

Cum a pățit-o oala din poveste.

Urechile iepurelui

Luat puțin în coarne de-o vită, nu știu care,
Se mâniase leul foarte tare,
Și pentru ca pe viitor să n-o mai pață,
A izgonit de pe pământurile sale
Orișice soi de animale
Care-ar purta o frunte-ncornorată.
Berbeci, buhai și tauri, cu neamul lor, plecară,
Și cerbi și țapi se strămutară;
Goneau spre țări necunoscute
Toate jivinele cornute!
Un iepure, zărindu-și umbra urechilor, s-a-nfricoșat,
Temându-se ca, din greșeală, un cineva iscoditor
Să nu le ia cumva drept coarne, asemuind lungimea lor,
Și bietul urecheat s-ajungă un dobitoc încornorat.
– Iubite greieraș, vecine,
Fii sănătos, te las cu bine!
O iau din loc cât mai e vreme,
Urechile în coarne să nu mi le prefacă!
Și, drept să spun, chiar dacă
Ar fi mai mici ca cele de struț, eu tot m-aș teme!
– Acestea-s coarne? zise, râzând, micuțul greier.
Sau poate crezi că n-am atâta creier,
Și nu știu ce-i ureche și ce-i corn?
– Au să-mi găsească coarne de bicorn!
(Răspunde dobitocul, cu obidă.)
Și până să le dovedesc
Că am în vine sânge iepuresc,
La casa de nebuni au să mă-nchidă!

Vulpoiul fără coadă

Un moș vulpoi, șiret cum altul nu-i,
Prigonitor de iepuri și mâncător de pui,
De la o poștă mirosind a viclenie,
Fu prins într-o capcană și-nhățat.
Prin nu știu ce minune a scăpat,
Dar nu întreg, căci coada-i rămase chezășie.
Vulpoiul scurt de coadă, nespus de rușinat,
Și-a zis, de ce să fie, din vulpi, el singur berc?
– Am planul meu, și-am să-l încerc!
Deci, într-o zi, când neamul vulpesc stătea la sfat,
Vorbi așa: – Ia spuneți, vă rog, de ce purtați
Povara care-atârnă după voi,
Târând-o prin coclauri, în noroi?
La ce slujește coada? De vreți să m-ascultați,
Să v-o tăiați!
– Părerea-i foarte bună! îi spuse un vecin,
Dar, până una-alta, ia-ntoarce-te puțin!
A fost un râs! Și-atâtea batjocuri s-au pornit,
Încât vulpoiul berc a amuțit.
Propunerea-i neroadă
Avu de-ocări și de rușine parte;
Iar moda a rămas și mai departe
Ca vulpile să poarte coadă.

Femeia bătrână și cele două slujnice

Ținea bătrâna două slujitoare,
Atât de iscusite torcătoare,
Că Parcele[27] surori, pe lângă ele,
Nu meritau nici lâna să le-o spele!
Iar baba altă grijă nici n-avea
Decât, la amândouă, de lucru să le dea.
De cum, gonit de Thetis spre-albastrele tării,
Își flutura Apollo șuvițele-aurii,
Porneau să curgă firele din caier,
Și fusul sfârâia prin aer
Din mâna stângă-n mâna dreaptă.
– Dă-i zor, că treaba nu așteaptă!
Nici Aurora bine nu se suia-n caleașcă,
Și-un jerpelit, să-i spunem cocoșel,
Se apuca să cânte, ca ziua s-o vestească;
De-ndată baba noastră, mai firavă ca el,

Trăgând pe ea o fustă soioasă și cârpită,
Sărea s-aprindă lampa și alerga grăbită
Spre patul unde, duse, dormeau cu poftă mare,
Alături, cele două sărmane slujitoare.
Deschide una ochii, cealaltă-ntinde mâna,
Și, îmbufnate foarte că le-a trezit stăpâna,
Au mormăit: – Cocoș afurisit!
Iar una, hotărâtă: – Să știi c-am să-l omor…
Zis și făcut: o goană, o muche de cuțit,
Și bietul ceas deșteptător
Zăcea acum în curte, cu gâtul retezat.
Dar, vai, a fost zădarnic acest asasinat;
O socoteală proastă, de fete fără minte.
Acum era mai rău ca înainte,
Căci baba, tot gândind să nu-ntârzie,

Nu le dădea răgaz să ațipească,
Venea cu noaptea-n cap să le trezească,
Și prin întreaga casă umbla ca o stafie!

Așa se-ntâmplă prea adeseori
Cu cei ce-nchipuindu-și că sunt prevăzători
Trec dintr-o-ncurcătură în alta și mai rea;
Ca și perechea din povestea mea:
Cocoșul, bietul, omorâtu-mi-l-a,
Și nimeriră din Carybda-n Scylla[28].

Trecătorul și satirul

Stătea în fundul unei peșteri,
Cu toți copiii, un satir;
Aveau la cină borș cu știr,
Și-n joc de linguri erau meșteri.

Femeia pruncii-și dezmierda,
Pe-un pat de mușchi, și la răcoare;
N-aveau pânzeturi, nici covoare,
Dar poftă de mâncare, da!

Gonit de ploaie,-a poposit
În peșteră un călător;
Și l-au poftit la ciorba lor
Pe musafirul nepoftit.

Primi străinul fără preget
(Nu face nazuri cel flămând),
Și-acum își încălzea, suflând,
Buricul fiecărui deget.

Când să mănânce, musafirul,
Încetișor și cam cu teamă,
A dat să sufle și în zeamă.
– Ce faci? l-a întrebat satirul.

– Vreau mâinile să-mi încălzesc,
Și-aștept să se răcească ciorba.
Iar celălalt: – Așa ți-e vorba?
Să-ți vezi de cale, te poftesc!

În casa mea nu pot petrece
Cu cei ce știu atât de bine
Să sufle, după cum le vine,
O dată cald, o dată rece.

Calul și lupul

Era în primăvară, când vântul cald adie,
Și-n codru frunza verde, întinerind, învie;
Când, căutându-și hrana, nu-i jivină
Să mai rămână cuibărită-n vizuină.
Abia scăpat din iarnă, un lup, slab ca o iască,
Văzu pe câmp, în iarbă, un cal lăsat să pască.
Vă-nchipuiți cum a rămas de încântat.
„Noroc ar fi, și-a zis, de-așa vânat!
Să fie miel sau oaie, aș ști să-i vin de hac.
N-am ce să fac:
Va trebui să dibăcesc o viclenie…“
Venind tot mai aproape, cu pasul măsurat,
A spus că-i meșter vraci, ca Hipocrat[29]
Și știe toate buruienile de leac.
Să vindece o boală, e pentru el un fleac,

Iar dacă domnul cal s-ar învoi
Să-i spună care-i suferința dumisale,
El, lupul, l-ar tămădui,
Fără parale.
Cum paște-n câmp, așa, nepriponit,
Doftoricește judecând, e lămurit
Că are, undeva, un rău ascuns.
– Am, spuse telegarul, plângător,
O boală coaptă sub picior.
– Nu-i, fiule, o racilă mai rea;
Și dacă-mi vei da voie, am să te scap de ea.

Am cinstea să-ngrijesc de domnii cai,
Sunt, la nevoie, felcer, și mă pricep să tai.
Pândea ștrengarul nostru o clipă potrivită
Bolnavului să-i sară în spate, să-l sfâșie!
Dar, bănuindu-l, calul îi trase o copită,
Făcându-i fălcile piftie,

Și bunătate de măsele,
Bucățele.
– Sunt mort! își zise lupul, cu un oftat amar.
Să nu-ți schimbi meșteșugul cu care-ai început:
M-am lăudat că-s doftor, în ierburi priceput,
Când eu, de felul meu, sunt măcelar!

Plugarul și feciorii lui

Munciți cu râvnă! Vă siliți!
Pământul de la sine nu rodește.

Un gospodar cu stare, simțind că se sfârșește,
A strâns în mare taină pe fiii lui iubiți.
– Să nu cumva să vindeți, le spuse, lăsământul
Ce vi-l încredințează bătrânul vostru tată:
Aici e o comoară îngropată!
Nu știu anume locul, dar răscoliți pământul,
De cum începe toamna, arați, grăpați, săpați,
Puțină osteneală să vă dați,
Veți izbuti comoara ascunsă s-o aflați.
Bătrânu-nchise ochii. Copiii-l ascultară,
Arând câmpia-ntreagă, adânc, în lung și-n lat.
Iar în cealaltă vară,
Mai mult decât oricând au secerat.
Bani n-au găsit, de aur. Dar bunul lor părinte
Le-a dat, când fu să moară,
Învățătura bună și cuminte,
Că munca-i cea mai sigură comoară.

Muntele care naște

O stâncă uriașă, a muntelui pe care
Se-adună vara turmele să pască,
Se văită odată, strigând în gura mare,
Că i-au venit durerile să nască.
S-a adunat mulțime, din văi și de prin sate,
Crezând că o să fete o cetate,
Mai mare ca Parisul, sau cel puțin cât el.
Când colo, a ieșit un șoricel!

Aceasta-i numai o poveste,
Dar în cuprinsu-i născocit

Un pic de adevăr tot este;
Și parcă-aud cum strigă un bard închipuit:
„Eu voi cânta în versuri Titanii[30] răzvrătiți,
Cum au luptat cu Joe și au căzut trăsniți!“
Iar noi cu ce ne-alegem din tot acest avânt?

Cu vânt!

Copilul și Norocul

Un băiețaș nechibzuit,
Ce toată cartea n-o-nvățase încă,
Dormea fără habar, lungit
Pe zidul unui puț cu apă-adâncă.
(Școlarul își găsește oriunde așternut.)
În locu-i să fi stat un om pățit,
Un salt de zece coți ar fi făcut!
Putea să cadă în fântână, neștiutorul prichindel;
Dar a venit Norocul lângă el
Și l-a trezit din somn, încetișor:
– Copile, de la moarte te-am scăpat;
Dar te-aș ruga, al' dată, să fii prevăzător.
De te-necai, eu aș fi fost cel vinovat!
Acum să-mi spui: sunt eu răspunzător?
Și oare eu te-am ispitit
Să fii nesocotit?
Așa vorbi Norocul, și cred c-avea dreptate.

Orice se întâmplă-n lume, el singur e-n greșeală,
Cu toate-l încărcăm la socoteală,
Și el răspunde, platnic pentru toate.
Ești prost, nerod, zănatic și fără grijă ești,
Iar tu te plângi că soarta cu tine-a fost haină.
Cât ești de culpeș, nu mărturisești,
Și, scurt pe doi: Norocul e de vină!

Găina cu ouă de aur

Râvnind prea mult să aibă, cel lacom pierde tot.
Din sacul meu cu pilde vreau să scot
Pe-aceea cu găina ce,-ntr-un cuibar de paie,
Făcea, în fiecare zi, un ou de aur.
Crezând c-o să-i găsească în burtă un tezaur,
Stăpânul ia în mână cuțitul și o taie!
Dar n-a găsit nimic în măruntaie;
Era aidoma găina minunată
Cu celelalte din poiată.
Și-așa pierdu nerodul, împins de lăcomie,
Cel mai de preț izvor de bogăție.

Să ia aminte cei nesăturați!
În vremile de urmă, cu câți nu ne-am trezit,
Că peste noapte-au sărăcit,
Fiindcă-au vrut s-ajungă prea bogați?

Măgarul purtător de moaște

Măgarul, purtător de moaște sfinte,
Se fudulea, în prea puțina-i minte,
Crezând că toți cei ce se-nchină-n cale
Pe el îl tămâiază și-i cântă osanale.
Văzând cât se înșală de amar,
Îi spuse unul: – Domnule măgar,
De ce te-mpăunezi, dobitocește,
Și nu-ți dai seama, urecheate,
Că lumea nu pe tine te cinstește,
Ci idolul ce-l duci în spate?

Nici voi nu-l salutați pe magistrat,
Ci roba lui, cu care e-mbrăcat.

Cerbul și vița-de-vie

Sub bolta de pădure a viței neculese,
Înaltă cum e încă în unele podgorii,
Voind să-și scape viața, un cerb se ascunsese,
Și urma i-o pierduse, în vie, vânătorii.
Crezând că sunt departe pe deal acei gonaci,
Se-opri să pască cerbul, necunoscător,
Frunzișul verde-al viței ce-i dase ajutor.
Dar un pândar îl vede trecând printre araci.
Se-ntoarce vânătoarea, și-o suliță-l doboară
Pe locul unde-i fu sortit să moară.
– Aceasta e pedeapsa... o știu, mi se cuvine...
Oftă, în lacrimi, cerbul. Așa pățesc ingrații.
Zadarnic i-a fost plânsul și-amarele suspine;
Nu l-au cruțat, iar câinii i-au sfâșiat ficații.

Aidoma cu cerbul sunt răii nărăviți
Ce pângăresc căminul în care-au fost primiți.

Șarpele și pila

Un șarpe rău, vecinul unui ceasornicar
(S-ar fi lipsit oricine de-așa vecinătate),
Intrase în dugheană tiptil, pe înnoptate,
Să fure demâncare. Dar se târî-n zadar,
Că nu găsi drept pradă
Decât o pilă, pe o ladă;
Și-n loc să soarbă zeamă din strachină, reptila
S-a apucat să roadă pila!
– Ce faci? i-a spus aceasta, dar fără supărare,
Crezi, șarpe prost, că ești atât de tare
Să muști cu lacoma ta gură
Măcar un fir de pilitură?
Toți dinții-o să ți-i rupi, fiară neroadă:
Pe mine numai timpul e-n stare să mă roadă!

Vorbesc cu voi, neghiobi care-ncercați,
De nicio treabă vrednici, pe alții să-i mușcați.
Netoata voastră trudă se pierde în neant,
Căci opera, în care, cu ura neputinții,
Vă-ncumetați să-nfigeți dinții,
E, pentru voi, aramă, oțel și diamant!

Iepurele și potârnichea

Să nu râzi niciodată de cel nefericit,
Că nu știi câtă vreme norocul tău va ține.
A dovedit-o-n vremea lui, prea bine,
Esop, pilduitorul iscusit;
Iar fabula de mai la vale
Se-aseamănă leit cu ale sale.

Un iepure și-o potârniche, pe-același câmp locuitori,
Erau, de când trăiau alături, prieteni buni, pe cât se pare.
Când, într-o zi, o goană de câini și vânători
Sili pe Urechilă să caute scăpare.
Stătea ca-ntr-o cetate în adăpostul său:
Nu-i mai știau de urmă nici Castor, nici Codău!
Dar cum era, din fugă, oleacă nădușit,
Lăbuș, cu botu-n vânt, l-a dibuit.
Adulmecând și judecând după miros,
S-a aruncat asupra-i, și din bârlog l-a scos;
Iar Cezar, un ogar care nu minte,
Le spuse că-i trecu pe dinainte.
Și, astfel, urmărit de nenoroc,
Veni să moară-acasă, sărmanul dobitoc!
– Te lăudai, vecine, că știi s-alergi ca gândul,
Îi zise potârnichea, în râs, bătându-și joc.
Eu te țineam mai iute de picior...
Pe când râdea mai bine, îi vine și ei rândul:
O încolțesc copoii, cu toată haita lor,
Iar potârnichea crede că va scăpa în zbor...
... Dar nu văzuse, pasărea plăpândă,
Eretele cu gheare, care stătea la pândă!

Vulturul și bufnița

Dușmanii, bufnița ursuză și vulturul, se împăcară;
Și,-mbrățișându-se, jurară
Niciunul de celălalt, vreodată (și nici de pui), să nu se lege:
Ea, pe cuvântul ei de buhnă; el, pe onoarea lui de rege.
– Măria Ta, pe-ai mei îi știi?
Îi zise pasărea Minervei, iar vulturul răspunse: – Ba.
– Atunci mă tem că n-am să-i mai văd vii!
Voi, cei puternici, regi și zei,
Nu v-osteniți a întreba:
Acela cine-i? Asta ce-i?
Iar când e vorba de mâncare, sire,
Între supuși nu faceți nicio deosebire.

De-ți vor ieși în cale, adio, puii mei!
– Adu-i să-i văd, sau spune-mi la față cum arată?
Și nu-ți mai face grijă: n-am să m-ating de ei.
– Sunt gingași, zise buha, plăcuți și frumușei.
Nu-s pui drăguți ca ei în lumea toată!
Înseamnăți-le-acestea, te rog, și nu uita:
N-aș vrea ca Parca blestemată
Să intre-n cuibul meu, pe urma ta!
Era-ntr-o zi când buha, cu grija mamei bune,
Plecase să aducă odraslelor mâncare;
Și, vulturul, din întâmplare,
Zări în umbra unei văgăune,
Sau poate-ntr-o colibă părăsită
(Nu se prea știe unde-anume),
Doi pui, urâți ca niște ciume,
Pociți, ursuzi, cu țipăt de scorpie-nrăită.
– Să nu fac vreo greșeală: cuvântul e cuvânt!
Ai cui să fie puii? Ai bufniței nu sunt:
Îi voi mânca! Și i-a mâncat, împărătește.
(Nu lasă vulturul un lucru la jumătate, când prânzește.)
Cu prada bună ce-a vânat-o, se-ntoarce bufnița în zbor,
Dar nu-și găsește-n cuib micuții, ci numai ciocurile lor!
A plâns nemângâiata mamă, a blestemat și s-a rugat
Ca zeii să lovească fără milă
Pe ticălosul care cuvântul și-a călcat,
Înfulecând întreaga ei prăsilă!
Dar cineva i-a spus: – Tu, buho, ai greșit!
Sau poate obiceiul cel rău e vinovat,
Să crezi că nu-i pe lume un chip mai minunat
Decât acela care îți seamănă leit.
Tu vulturului spusu-i-ai anume
Că-s puii tăi cei mai frumoși din lume:
I-ai zugrăvit, i-ai lăudat...
Așa erau, cu-adevărat?

Leul care pleacă la război

Se hotărâse leul să plece la război;
Porniseră pârgarii să ducă vestea-n țară,
Iar căpitanii se-adunară,
Să facă plan de luptă, și sfatul era-n toi.
Avea în bătălie o parte fiecare:
Să ducă elefantul poverile-n spinare,
Și când va fi la-nvălmășeală,
Cu pieptul lui cel lat să dea năvală.
Voinicul urs, viteaz cum nu e altul,
Să-nceapă cel dintâi asaltul;
Isteața vulpe să străbată pe-ascuns în tabăra vrăjmașe;

Maimuța pe dușmani să-nșele cu jocurile ei poznașe.
– Măgarii să rămână-acasă, au spus câțiva, că sunt greoi,
Iar iepurii fricoși, de-asemeni; n-o să-i prefacem în eroi!
– Vă înșelați, răspunse leul, și-i ponegriți fără temei,

Căci oastea noastră luptătoare nu e întreagă fără ei.
Măgarul va-ngrozi vrăjmașii cu turnătoarea lui trompetă,
Iar iepurele-alergătorul o să slujească de ștafetă.
Așa-i: cârmuitorul priceput
Dă și celui mai firav o treabă de făcut,
Căci nu-i nici-o-nsușire de prisos,
Și-n felul lor sunt toate de folos.

Ursul și cei doi negustori

Doi negustori, zoriți din urmă de-o datorie-ntârziată,
Vânduseră unui blănar, bun mușteriu,
Bogata blană, foarte lăudată,
A unui urs, deocamdată viu,
Dar care-avea să fie ucis cât de curând,
Sau, cel puțin, așa aveau de gând.
E-un rege, ziceau ei, al urșilor din munți!
În blana lui puteai să-nfrunți
Cea mai cumplită iarnă, fluierând;
Nu unul, două trupuri se-nfășurau în ea;
Blănarul, dintr-o piele de urs, se-mbogățea.
Nu tunde-atâta lână ciobanul de pe oi
Câte nădejdi pusese în ursul lor cei doi.
(Și ursul nici habar n-avea!)
Din preț se învoiră și-nscris au dat din mână
S-aducă blana peste-o săptămână.
Porniră-n munte negustorii pe urmele lui moș Martin;
Când iată le ieși în cale, la marginea unui izvor,
O namilă în goana mare, venind furiș asupra lor.
Și au rămas vitejii noștri ca arși de trăsnet din senin.
Părea să fie-o fiară supărată,
Și le-a stricat tot târgul dintr-odată!
Dar poți pe urs să-l chemi la judecată?
Se cațără întâiul într-un copac stufos,
Iar celălalt, mai rece decât gheața,
Se culcă-ntins pe iarbă, pierit, cu fața-n jos,
Făcând leit pe mortul, ca să-și păstreze viața.

El auzise, nu știu când,
Că ursul, oricât de flămând,
De hoitul care zace-n drum nu se atinge.
Boierul urs, nerodul, se lasă păcălit,

Crezând că are-n față un trup ne-nsuflețit!
Se-apropie de el, îl linge,
I-ascultă răsuflarea reținută,
Pe-o parte și pe alta-l învârtește
Și-n capul lui de urs așa gândește:
„E un om mort, desigur, c-a început să pută!“

Apoi o ia la vale, așa precum venise.
Coboară negustorul cel în copac pitit
Și, prea mirat privindu-l pe celălalt, îi zise:
– Cum? N-ai murit?
Nu ți-a făcut dihania nimica?
Mare noroc pe tine! Scăpași numai cu frica...
Acum, și urs și blană, vericule, s-au dus!
Dar, la ureche, ce ți-a spus?
Când te-nvârtea și te sucea,
Mi se păruse că-ți vorbea.
– Mi-a spus, răspunse omul pățit, numai atât:
Niciunui urs să nu-i vinzi pielea cât încă nu l-ai doborât!

Măgarul îmbrăcat în blana leului

Cu blana unui leu măgarul se-mbrăcase.
Viteaz din fire urecheatul nu-i,
Dar lumea dimprejur se-nfricoșase
Și tremura de groaza lui.
Un sfârc dintr-o ureche ieșindu-i însă-afară,
S-a dat de gol măgarul și-ajunse de ocară.
Veni și doamna Bâtă să-și facă datoria,
Iar cei ce nu știau șarlatania
Se minunau văzând, în goana mare,
Un leu fugind la moară, cu Bâta pe spinare.
Știu mulți eroi de-aceștia, cu glas răsunător;
În Franța prea destui s-au arătat.
Un cal frumos înșeuat
E toată vitejia lor.

Aluzie la Mercur, mesagerul zeilor.

Cele trei zeițe care, după credința celor vechi, torceau firul vieții omenești.

Stâncă şi vârtej în trecătoarea Messinei.

Hipocrate (născut în insula Cos în anul 460 î.Hr.), cel mai mare medic al Antichității.

În mitologie, uriaşii care s-au răsculat împotriva zeilor şi au fost fulgerați de Jupiter.

CARTEA A ȘASEA

Păstorul și leul

O fabulă nu-i totdeauna atât cât pare că arată;
Aici vorbește-n chip de dascăl jivina cea mai ne-nsemnată.
Morala goală și uscată e-o piedică plictisitoare,
Mai lesne știe-o pildă bună, istorisind, să se strecoare.
Dar cel ce numai întâmplarea se mulțumește s-o asculte
Și tâlcul nu i-l deslușește, nu se alege cu prea multe.
Atâți poeți ce-și împletiră înțelepciunea printre glume,
Cu felu-acesta de a scrie au dobândit un bun renume.
Ei nu-și împodobesc povestea, nici s-o lungească nu le place;
Niciunul dintre ei risipă de vorbă fără rost nu face.
Mulți l-au ținut de rău pe Fedru, că prea pe scurt istorisește.
Esop, la rândul lui, cuvinte și mai puține folosește,
Iar dintre toți, cel mai laconic, poetul grec[31] a vrut să fie,
Ce se-apucase, în patru versuri, întreaga fabulă s-o scrie!
(De e mai rău sau de-i mai bine, să hotărască cine știe.)
Aceeași pildă a cules-o din două părți povestitorul.
Într-una e-arătat ciobanul, în cea de-a doua, vânătorul.
Iau întâmplarea de la alții, iar ca s-o potrivesc mai bine,
Am mai cusut și eu, pe-alocuri, o-nflorilură, de la mine.

Întâi Esop are cuvântul, ca cel mai vechi dintre cei doi:
Văzând mereu ciobanul că-i tot lipsesc din oi,
Ieri tot așa și astăzi iar,
S-a hotărât să-l prindă pe tâlhar;
Și cum știa că lupii la jaf de oi sunt meșteri,
Ascunse o capcană pe pragul unei peșteri.
Acum stătea la pândă și se ruga în gând:
„O, tu, cel mai puternic dintre zei,
Ajută-mă pe hoț să-l văd în laț căzând,
Și-ți voi jertfi pe cel mai gras dintre viței".
Așa vorbi, când iese din peșteră un leu!
Stă-ncremenit ciobanul zărind cumplita fiară,
Și-aproape mort de spaimă suspină: – Aoleu!
Nici nu mai știe omul ce să ceară…
Făgăduitu-ți-am, o, zeu puternic, un vițel,
De va cădea-n capcană-acel mișel
Ce-mi jefuiește turma și mă seacă;
Un bou îți dau acum, să-l văd că pleacă!

Astfel istorisește întâiul autor;
Să trecem la imitator.

Leul și vânătorul

Un vânător, fudul și-nfumurat,
Pierduse unul din ogarii lui,
Și, bănuind că leul l-a mâncat,
Pe un păstor vecin l-a întrebat:
– Să fii, te rog, atât de bun să-mi spui,
Știi unde stă cel care m-a furat?
Vreau să mă socotesc cu dumnealui!
Ciobanul zise: – Colo, mai devale.
Eu îi trimit poclon un miel pe lună,
Și, dinspre partea lui, am pace bună:
Mă lasă liniștit să-mi văd de cale.
Stăteau cei doi de vorbă împreună,
Când, dintr-odată, leul s-a ivit!
Viteazul vânător a-nmărmurit:
– O, Joe! a-ngânat, arată-mi unde
Găsesc o bortă să mă pot ascunde!

Febus și Boreu[32]

Odată, Soarele și Vântul priveau pe drum un călător,
De felul lui prevăzător
Și pregătit să-nfrunte timpul rău.
Era o zi de toamnă, cu ploaie și cu soare,
Când Iris[33], arcuindu-și în zare semnul său,
Le dă drumeților de știre
Să nu se-mbrace prea subțire.
În lunile acestea e vremea schimbătoare.
(Latinii le numeau: înșelătoare.)
Temându-se deci omul de vânt și ploaie rece,
Mantaua cea mai bună și-a pus-o în spinare.
– El crede, zise Vântul, că-i bine apărat
Și nici prin gând nu-i trece
Că de-oi porni să suflu ceva-ceva mai tare,
Toți nasturii în aer i-au zburat,
Și de manta l-am dezbrăcat!
Vrei, Febus, să petrecem puțin pe seama lui?
Să vezi, ca pe-o sfârlează cum ți-l învârt! Ce spui?
– De ce atâta vorbă? răspunse mândrul Soare;
Hai, Vântule, mai bine să punem o prinsoare.
Să zicem: cine poate acelui călător
Mantaua de pe umeri să-i smulgă mai ușor,
Va fi, dintre noi doi, învingătorul.
Începe tu. Eu mă ascund în nor.
Și iată că, deodată, se-avântă suflătorul
Bojocii să și-i umfle, ca un balon să crească,

Stârnind o larmă diavolească;
Și șuieră, și urlă, vuiește-n vijelie,
Răstoarnă-n cale case, corăbii-n val prăvale...
Și toată-această grozăvie
Din pricina unei mantale!
Dar nici drumețul nu s-a dat bătut,
Și-atât de bine s-a ținut,
Că vântul n-a putut pătrunde
Nici pe sub poale, nici prin mâneci, nici pe unde.
Pierdută vreme! rămășag pierdut!
Iar Soarele se-arată, râzând de după nor,
Și-mbrățișând pe călător,
Îl scaldă în lumina-i arzătoare;
Și omul nostru, leoarcă de sudoare,
Înfierbântat, își leapădă mantila...
Și nu-și dăduse toată puterea, bunul Soare!

Blândețea izbutește mai bine decât sila.

Șoricelul, cocoșelul și pisica

Un șoricel, nerod și fără carte,
De-un trist sfârșit era să aibă parte.
Ia ascultați cum mă-sii îi spune ce-a pățit:
– Trecusem peste munții ce țara ne-o-nconjoară
Și mă duceam, cu pas grăbit,
Ca orice tânăr care iese în lume pentru-ntâia oară;
Când, drept în calea mea, deodată, două jivine s-au ivit:
Tăcută și cuminte una; cealaltă, neastâmpărată.

Avea o voce țipătoare,
Pe cap purta o creastă de carne-nsângerată,
O coadă înfoiată
Și da din niște brațe, parcă-ar fi vrut să zboare!
(Dihania, pe care prostuțul șoricel
Și-o-nchipuia, cu mintea-i zăpăcită,
Din nu știu ce Americă venită,
Era, ce să vă spun? un cocoșel.)
– Cu brațele întinse, se tot lovea în piept,
Făcea atâta gălăgie,
Încât, măicuțo, să-ți spun drept,
Eu, care-am dat atâtea dovezi de vitejie,
Am fost cuprins de-o frică grozavă și-am fugit,
O mie de blesteme trimițând

Acelui dobitoc afurisit!
De nu-mi ieșea lighioana-n drum, aș fi dorit
Să stau puțin de vorbă cu celălalt, cel blând.
Purta, ca noi, o blană frumos împestrițată,
O coadă lungă și catifelată.
Avea mișcări îmbietoare,
Privire sfiicioasă și, totuși, strălucită.
Era, cred, un prieten al spiței rozătoare,
C-avea, ca noi, urechea la fel de ascuțită.
M-aș fi oprit și l-aș fi salutat,
Dar celălalt, țipând, m-a alungat.
– Băiatule, îi zise bătrâna șoricoaică,
Ființa-aceea blândă pisică se numește.
Să știi: e o hoțoaică!
Vicleană, se preface, și prada și-o pândește;
Dușman mai aprig n-are întregul neam al tău!
Iar celălalt, grozavul, era un cocoșel,
Nicicând nu ne-a făcut vreun rău,
Și poate că odată ai să te-nfrupți din el.

Cât pentru doamna mâță și pentru-al ei cotoi,
Mâncarea cea mai bună suntem noi!

Nu judeca, băiete, în viață niciodată
Pe nimeni după fața pe care ți-o arată.

Vulpea, maimuța și celelalte dobitoace

Murise leul, domnul și regele temut,
Stăpân de-atâta vreme pe marele ținut;
Și, cum povestea spune, dobitocimea-ntreagă
S-a strâns la sfat, alt rege în locul lui s-aleagă.
Au scos dintr-o firidă coroana cea de aur,
Păzită într-un sipet cu lacăt de-un balaur,
Și-a încercat s-o pună pe creștet fiecare.
N-a izbutit niciunul. Sau le era prea mare,
Sau nu voia să-ncapă pe fruntea lor prea lată;
Coroana cum s-o poarte o vită-ncornorată?
Veni și maimuțoiul, cu ceilalți la rând,
Și, potrivind tiara pe capul lui, râzând,
A început în glumă să facă o mulțime
De tumbe, giumbușlucuri, maimuțării și schime;
Iar ceilalți, văzându-l cât e de mucalit,
L-au ridicat pe umeri și rege l-au numit.
O singură jivină nu prea părea-ncântată
(Dar vulpea nu se lasă ghicită niciodată).
Veni și ea să-și facă închinăciunea ei
Și regelui îi spuse: – Măria Ta, de vrei
Să ții ascunse bine comorile domnești,

Pe care, după lege, pe drept le stăpânești,
Chiverniseli de pace și pradă de război,
Ți-arăt un loc pe care să-l știm numai noi doi.
Măria Sa maimuța, de aur poftitoare,
S-a dus să vadă unde-i acea ascunzătoare...
Și-n laț s-a prins, neroada! Fusese o capcană.
Au dus-o-n fața obștii, iar vulpea cea vicleană
Îi zise: – Cum? O țară să stăpânești voiai,
Când tu nici pentru tine destulă minte n-ai?
Supușii o goniră, înțelegând, în fine,
Că darul cârmuirii nu-l are orișicine.

Catârul lăudăros

Catârul unui popă zicea că-i de neam mare
(Adică nobil din născare.)
Și, mândru, povestea oricui
Că doamna iapă, mama lui,
Atâtea fapte-a săvârșit,
O dată-așa, pe urmă iar,
Încât i s-ar fi cuvenit
S-o pomenească-n calendar;
Iar el slujea pe-un felcer și se simțea jignit.
Îmbătrânind catârul, la muncă grea l-au pus,
Și-acum, trăgând la moară, aminte și-a adus
Că tat-su nu fusese decât un biet măgar.

Se-ntâmplă câteodată ca soarta să lovească
Și, scuturându-i zdravăn, pe proști să-i cumințească;
Iar dacă mi-ați da voie, eu aș gândi așa:
Că și nenorocirea e bună la ceva.

Bătrânul și măgarul

Mergea bătrânul pe măgar călare,
Și-o pajiște zărind, cu iarba-n floare,
I-a ușurat măgarului samarul,
Lăsând să pască-n voia lui măgarul.

S-a bucurat sărmanul dobitoc
Și s-a pornit să salte-n joc,
Zburdând, săltând, scurmând, cântând
Și iarba fragedă smulgând,
Pârloagă-n jurul lui lăsând.
Când, colea-n drum, la câțiva pași,

Răsare-o ceată de vrăjmași!
– Hai să fugim! îi strigă bătrânul speriat.
– Și pentru ce? întreabă mintosul urecheat.
Îmi vor zvârli în spate mai multă-ncărcătură?
– Nu, i-a răspuns moșneagul, cu sufletul la gură.
– Atunci, al cui voi fi, nu mă privește.
Fugi dumneata; eu, unul, rămân să-mi mestec fânul;
Vrăjmașul nostru e stăpânul!
Ți-o spun curat, pe franțuzește.

Cerbul care și-a văzut chipul în apă

Odată, cerbul chipul și-a văzut
În unda de cleștar a unui lac.
Podoaba lui de coarne i-a plăcut,
Cu ramurile ei frumos aduse;
Dar nu tot astfel i-au mai fost pe plac
Picioarele, subțiri ca niște fuse.
– Ce cap... și ce picioare! Vai! ce nepotrivire!
Zicea, privindu-și umbra în apă, cu mâhnire.
Niciun stufiș din codru nu-i mai înalt ca mine;
Dar cu așa picioare să umblu, mi-e rușine!
Astfel vorbi, când din zăvoi
L-a pus pe fugă un copoi
Și l-a grăbit să se ascundă
În umbra codrului, afundă.
A coarnelor coroană grea
La orice pas îl tot oprea,
Împleticind, în goană, printre copaci să-l poarte
Picioarele lui repezi, care-l scăpau de moarte.
Iar cerbul gândul și-a schimbat
Și-a blestemat
Frumosul dar, atât de van,
Ce i-l trimite cerul în fiecare an.

Ne place frumusețea, nu prețuim folosul,
Dar câtă jale-aduce, de multe ori, frumosul!
Așa iubea și cerbul podoaba trădătoare,
Disprețuind prea lesne cinstitele-i picioare.

Iepurele și broasca-țestoasă

Zadarnic mai dai fuga, la timp de n-ai pornit.

O să vedeți cum broasca-țestoasă s-a-ntrecut
C-un iepure la fugă... și ce s-a petrecut.
– Pe ce te prinzi anume, țestoasa l-a stârnit,
Că eu te las în urmă de-aici până-n poiană?
– În urmă? Tu pe mine? Ai căpiat, cucoană!
I-a spus alergătorul, râzând în felul lui.
Te-ai ospătat cam mult la prânz
Și n-ar fi rău să te descui
Cu patru boabe dulci de spânz.
– Am căpiat? Se poate. Prinsoarea eu o țiu!
(Pe ce s-au rămășit, nu știu,
Nici cine-a fost judecător.
Nu mă privește: treaba lor!)
Până-n poiană, dacă stai să socotești,
Erau, de-a' iepurelui, patru salturi mari,
Cum face când, gonit din urmă de ogari,
Le dă-ntâlnire la calendele grecești,
Lăsându-i s-o ia razna pe ogoare.
Avea răgaz fugarul să pască lunca-ntreagă,
Un pui de somn să tragă,
Să zburde pe răzoare și vântul să-l miroase,
Privind din urmă, disprețuitor,
Silințele zăbavnicei țestoase,
Ce-abia mergea, agale, în pas de senator...
Dar iată că țestoasa nu se lasă,
Și mersul ei, grăbindu-se încet,
Sporește;
Iar iepurele nici că-i pasă,
El are vreme berechet!
O biruință prea ușoară nu râvnește,

Și cinstea lui nu-l lasă, iepurește,
S-o ia la fugă prea de timpuriu.
Mai stă puțin să pască și se mai lasă lenei...
Când vede că țestoasa e-n marginea poienei!
Pornește ca săgeata, se-avântă! Prea târziu!
Cu pasul ei agale și cuminte,
Zăbavnica sosise mai-nainte.
A râs și ea, la rându-i: – Ei, n-am avut dreptate?
Ce-ți folosește fuga? Vezi că te-am întrecut?

Să mai întreb ce-ai fi făcut
De mai purtai și-o casă-n spate?

Măgarul și stăpânul lui

S-a plâns Destinului, odată, măgarul unui grădinar:
– Sunt cel mai chinuit măgar!
Nici n-au cântat cocoșii în răsărit de soare,
Nici nu se face ziuă, și eu sunt în picioare!
De ce cu noaptea-n cap să fiu sculat?
Să duc la târg un coș cu zarzavat?
Să-mi strice mie somnul pentru-atât?
S-a-nduioșat Destinul de plânsul lui amar,
Și-acum slujea măgarul pe-un meșter curelar.
Dar pieile sunt grele și au miros urât.
Nemulțumitul iarăși ofta din greu, zicând:
– Tot primul meu stăpân era mai bun!
Poveri mult mai ușoare duceam și, drept să spun,
Mai șterpeleam și eu, din când în când,
O varză, o salată ori câteva păstăi...
Aici mănânc mai mult bătăi!
Și iar i-a dat Destinul alt stăpân,
Un cărbunar bătrân;
Căra întreaga noapte la lemne pentru foc,
Iar somnorosul nostru nu mai dormea deloc.
Se văita că-i cel mai urgisit,
Cel mai nenorocos din urecheați!
– Măgarul se obrăznicește a spus Destinul plictisit.
Nu-mi dau atât de lucru o sută de-mpărați!
Nemulțumiți în lume sunt destui
Și n-am să port tot timpul grija lui.

Așa suntem cu toții, cei proști, ca cei cuminți;
Nu ne-mpăcăm cu cele ce ni s-au dat în viață,
Iar starea cea mai rea e cea de față.
Am ostenit Olimpul cu-atâtea rugăminți,
Și Jupiter pe toate să ni le fi-mplinit,
Tot nu-l lăsăm să doarmă liniștit.

Omul și Șarpele

Esop ne povestește această întâmplare:
Un om, altfel de treabă, dar cam nesocotit,
Venind spre casă pe un ger cumplit,
Văzu pe câmp, alături de cărare,
Un șarpe în zăpadă, zăcând fără mișcare,
Pătruns de frig, aproape mort, înțepenit.
Milos, țăranul l-a luat cu el
Și i-a făcut culcuș după cuptor,
Fără-a gândi măcar că, într-un fel,
Vreodată îi va fi mulțumitor.

Năpârca amorțită, ținută la căldură,
Și-a revenit în simțuri, dar și-n apucătură.
Ridică-n aer capul și șuieră o dată.
Apoi, făcându-și coada inel, se pregătește
Să sară, mișelește,
Asupra celui care, cu inimă de tată,
Din gheara morții a scăpat-o.
– Așa mă răsplătești, spurcato?
Eu te-am adus la viață, de mâna mea să piei!
Pornit, apucă omul satârul de casap
Și dintr-un șarpe face trei:
Un trunchi, o coadă și un cap.
Zadarnic mai încearcă jivina și se zbate
La loc să se adune din trei bucăți tăiate!

Adevădat că e frumos
Să fii milos;
Dar spune iarăși un proverb bătrân:
Să nu-ncălzești pe șerpi la sân.

Vulpile și leul bolnav

Măritul leu, încă din vară,
Zăcea bolnav în vizuină,
Și veste se strigase-n țară
La căpătâiul lui să vină
Trimiși ai fiecărei nații;
Iar leul, pe cuvânt de rege,
Dăduse-n scris că invitații
(Și-nsoțitorii, se înțelege)
Vor fi cu cinste ospătați,
Primind hârtii de-ncredințare
Că n-au să fie-amenințați
Nici de măsele, nici de gheare.
Din toate părțile-au venit
Soliile de porunceală,
Ci numai vulpile-au lipsit.
(Aveau și ele-o socoteală.)

– Vedem noi bine urmele pe cale
A celor ce la patul bolnavului s-au dus;
Dar dinspre curțile Măriei Sale
Pași de întors acasă nu-s!
Aceste semne nu-s prea bune,
Deci, ne rugăm de iertăciune.
Făgăduielile în scris
Frumoase-ar fi, nimic de zis,
De nu ne-am fi încredințat

Că-n vizuina unui leu
E foarte lesne de intrat,
Dar de ieșit, se iese greu.

Calul și măgarul

E bine între noi a ne-ajuta;
Vecinul tău dacă dispare,
Întreaga lui povară rămâne-asupra ta.

Mergea, înșeuat ca de plimbare,
Un cal semeț, nu prea-ndatoritor;
Măgarul, pe de lături, strivit sub greutate,
Abia putând să poarte povara lui în spate,
S-a-ncumetat să-l roage să-i vină-n ajutor,
De teamă să nu-și lase potcoavele în cale:
– Nu-ți fac o rugăminte-ostenitoare;
O parte din povară e-un fleac pentru matale!
Dar calul nu răspunse și-i trase-o pocnitoare.
Răpus de osteneală, măgarul a murit,
Iar calul și-a dat seama, târziu, că a greșit:
– Acum sunt nevoit să port
Povara toată-a celui mort,
Iar peste-atâta greutate,
Mai duc și pielea lui în spate!

Șarlatanul

N-a fost pe lume lipsă de șarlatani nicicând;
Și nu vă dă prin gând
Câți meșteri în știința aceasta s-au prăsit!
Pe scenă vine unul și-nfruntă Acheronul[34],
Iar dincoace, în stradă, un altul, travestit,
Cutreieră orașul, făcând pe Ciceronul.

Se lăuda, odată, un soi de scamator,
Că-n arta elocvenței e-atât de iscusit,
Încât din orice țoapă, din orice necioplit
E-n stare să croiască-un orator.
– Da, domnii mei, dați-mi o vită, un bădăran ori un măgar,
Să fie el, măgarul, cât de-ncăpățânat,
Eu vi-l voi face învățat,
Să poată să slujească și-n altar!
A mers la curte vestea, și regele-a chemat
Pe năzdrăvanul profesor:

– În grajdurile mele, așa i-a spus, eu țin
O frumusețe de asin,
Și-aș vrea să-l fac predicator.
– Cum vrea Măria Ta, așa să fie!
Răspunse presupusul dascăl și meșter în oratorie.
I-au dat o pungă grea de bani
Și un răgaz de zece ani,
Să-l facă pe măgar cu carte;
Iar dacă nu, să aibă parte
S-atârne-n ștreang, în piața mare,
Purtându-și cărțile-n spinare
Și urecheat ca un măgar.
Încălecându-și ucenicul, savantul șarlatan s-a dus;
Iar când să plece, un curtean i-a spus
Că va veni, neapărat,
Să vadă cât de bine îi șade spânzurat,
Nădăjduind că-n fața întregului popor
Va ține ne-ntrecutul orator
Cea mai îndurerată cuvântare
Ce s-a rostit cândva la-nmormântare;
Să-nvețe Ciceronii toți,
Cărora noi, cei ne-nvățați, le zicem hoți.
Dar celuilalt, se vede, de ștreang nici nu-i păsa.
– Pân' la spânzurătoare,

Răspunse el, te pomenești că moare,
Ori eu, ori urecheatul, ori Maiestatea Sa!
Avea dreptate; care e nebunul
Să știe că trăiește nu zece ani, ci unul?
Din câți stau azi la masă, petrec și veseli sunt,
În zece ani, unul din trei va fi-n mormânt!

Văduva tânără

Să-ți pierzi bărbatul e o grea-ncercare:
O suferință care te doboară!
Dar vremea, vezi, aduce alinare,

Mâhnirile pe aripa ei zboară,
Și se întorc pierdutele plăceri.
Nu e aceeași văduva de ieri
Cu văduva de-acum un an,
Că una-i numai lacrimi și bocet și alean,
Iar ceastălaltă-i plină de nuri și vino-ncoace.
Cealaltă ori că simte, ori numai se preface.
Văzând-o atât de plânsă și de nemângâiată,
Ai zice că pe fața ei mult îndurerată

Nu va-nflori un zâmbet niciodată.
Așa se zice, dar nu este!
O să vedeți ce spune, nu mica mea poveste,
Ci adevăru-adevărat.

Murise soțul tinerei neveste,
Și văduva striga, printre suspine:
– Stai, nu pleca, iubitul meu!
Așteaptă-mă să mor și eu!
Nu mă lăsa! Mă duc cu tine!
(În lunga lui călătorie
Bărbatul a plecat făr' de soție.)
Părintele frumoasei era un om cuminte;

Știa că totul trece cu timpul trecător.
A așteptat să curgă al plânsului izvor
Și i-a vorbit aceste înțelepțești cuvinte:
– Copila mea, crezi oare că cel care-a murit
S-ar bucura să-ți vadă obrazul ofilit?
Cu lacrimile tale ce schimbi din voia sorții?
În jurul tău e viață; să doarmă-n pace morții!
Nici eu nu zic
Să schimbi prea grabnic plânsul pe cântec de mireasă;
Dar mai târziu, de-ți va fi dat să fii aleasă
De-un soț în floarea vârstei, frumos, plăcut, voinic,
Altminteri decât fuse sărmanul tău bărbat,
Primește-l... Ea răspunse cu un adânc oftat:
– Nu, tată, singurul meu mire
E un altar de mânăstire...
Bătrânul a lăsat-o-n pace bună.
A mai trecut așa vreo lună,
Și cam din luna următoare
A început, mâhnita, încet-încet, să pună
O cămășuță nouă, veșminte mai ușoare,
Un pieptene în părul cu grijă potrivit...
Ce bine-i stă frumoasei în straiul ei cernit,
În așteptarea altor găteli ispititoare!
Și iată că se-ntoarce în cuibul părăsit
Zburdalnicul Amor din pribegie.
E plină ziua-ntreagă de bucuria vieții,
Sunt cântece, sunt jocuri, e râs și veselie,
Și-aleargă fiecare să soarbă apa vie
Din veșnica fântână-a tinereții!
Nu mai era nici tatăl atât de-ngrijorat
Că-i va pieri odorul jelind pe răposat.
Până-ntr-o zi, văzându-l că doarme liniștit
Și nu-i mai spune-o vorbă, frumoasa l-a-ntrebat:
– Când vine, tată, soțul de care mi-ai vorbit?

Gabrias (Nota lui La Fontaine).

Vântul

Curcubeul

Râul care, după credința celor vechi, curgea la hotarele infernului.

CARTEA A ȘAPTEA

Dobitoacele bântuite de ciumă

O boală rea, o boală-nfricoșată,
Pe care, în mânia-i ne-ndurată,
A născocit-o Cerul, voind a pedepsi
Nelegiuirile din lume.
Așadar ciuma (ca să-i spun pe nume),
Ce poate Acheronul să-l umple într-o zi,
Se-nverșuna, de la o vreme-ncoace,
Prăpăd să facă printre dobitoace.
Nu răposau chiar toate, dar jalea era mare,
Niciuna parcă nu se mai silea
Să dea viață vieții, ce și-așa se stingea;
Le dispăruse până și pofta de mâncare!
Nici vulpile, nici lupii nu mai stăteau la pândă,
S-apuce prada dulce și plăpândă,
Nu mai vedeai pe ramuri perechi de turturele,
Nu mai era iubire, ci numai gânduri rele.
Atunci se strânse sfatul și leul a vorbit:
– Iubiți prieteni, iată ce cred eu:
De-am fost sortiți să pătimim atât de greu,
Să știți că Cerul a voit
Păcatele ce le-am făcut să le plătim.
Și de dorim
Să-nduplecăm dârzenia cerească,
Cel care e mai culpeș din noi să se jertfească,
Răscumpărând iertarea tuturor.
Istoria ne arată, spre știință,
Că-i bine venit în ceasuri grele un astfel de izbăvitor.
Să dăm pe față, fără-ngăduință,
Ce fapte-avem pe conștiință.
Mărturisesc eu însumi, ca cel dintâi din voi,
C-am sfâșiat, din lăcomie, multe oi;
Niciuna nu-mi greșise cu nimic.
Ba-n grabă, l-am mâncat, acum un an,
Și pe cioban.
De-o fi de trebuință, mă voi jertfi, nu zic,
Dar vă poftesc să faceți ca mine fiecare;
Așa e drept și-i bine judecat,
Să piară cel mai vinovat.
– Măria Ta, îi spuse vulpea, ești rege milostiv și mare;
Dar pentru ce-ți aduci aceste învinuiri fără temei?
Cum? De-ai ales din turmă câțiva netrebnici miei
Și i-ai mâncat
E un păcat?

Nu, nu! A fost, stăpâne, o cinste pentru ei!
Iar de-ai răpus pe-acel păstor,
N-ai săvârșit un lucru rău:
Un om era, din cei ce vor
Să-mpărățească-n locul tău.
Cu-aceste vorbe, vulpea și-a încheiat discursul.
Lingușitorii toți aplaudară
Și nu mai stăruiră, și nu mai cercetară
Ce vină are tigrul și ce păcate ursul.
Toți cei cu geare lungi, toți cei colțoși la dinți
Erau, până și câinii, niște sfinți!
La rândul lui, măgarul a spus: – Îmi amintesc,
Eram pe vremea aceea asin călugăresc,
Când, străbătând de-a lungul o pajiște vecină,
Nu știu... să fi fost iarba cea fragedă de vină?
Îndemnul foamei, poate? Ispita prădăciunii?
Sau diavolul din mine?
Căci, fără drept de-a paște hotarele străine,
Am tuns un lat de limbă din marginea pășunii...
Atunci toți îi strigară măgarului: – Rușine!
Un lup, deși nu cel mai învățat,
În chip neîndoios a arătat
Că singurul ce trebuia jertfit
Era măgarul ăla, jegos și jerpelit.
– Auzi?! Să pască iarbă străină! Ce mișel!
Nenorocirea toată ne vine de la el.
Să moară! Ce pedeapsă s-ar cuveni mai dreaptă?
Și-a priceput măgarul ce-l așteaptă.

Dreptatea se împarte, la curte, după treaptă:
Precum ești de puternic sau slab, așa te-ntorci:
Sau mai curat ca neaua, sau albie de porci.

Bărbatul fără noroc

De s-ar găsi pe lume femeie minunată,
Frumoasă la vedere și tot atât de bună,
Mi-aș căuta soție de îndată.
Aceste daruri însă prea rar se împreună;
În trup frumos, un suflet la fel eu n-am aflat;
De-aceea rămăsei neînsurat.
Căsătorii destule am văzut,
Niciuna, drept să spun, nu mi-a plăcut.
Și totuși, dintre oameni, aproape mie-n mie
Se-ncumetă să-ncerce această loterie,
Și-o mie dintr-o mie se plâng că n-au noroc!
Am să vă spun de unul care-a pierdut la joc

Și care, -adus la disperare,
Găsi o singură scăpare:

Să dea frumos pe ușă-afară
Nevasta cârcotașă, geloasă și avară.
Era cicălitoare, amarnică și rea:
Nimic nu era bine, nimic n-o mulțumea.
Când laie, când bălaie, cum? ce? nici nu mai știu:

„Prea vă culcați devreme, prea vă sculați târziu!“
Fierbea servitorimea în dârdora turbării;
Bărbatul ajunsese la capătul răbdării.
– Eu mă trudesc, și dumnealui îmi lenevește!
Eu banii-i strâng, și dumnealui îi risipește!
Și nici nu-i pasă dumnealui de tot ce-i spui!
Până-ntr-o zi, aproape scos din minți
De gura zgripțuroaicei, dumnealui,
Sătul de cicăleli și de ocară,
A dus-o, cale-ntoarsă, acasă la părinți.
Părinții dumneaei stăteau la țară,
Și s-a trezit femeia vecină cu țăranii,
Cu rusticele Philis, care păzeau curcanii,
Și cu porcarii din ogradă.
Venind, după o vreme, bărbatul ei s-o vadă
Și socotind, pesemne, că s-a cumințit,
S-a-nduplecat s-o ierte. – Odihna ți-a priit?
Cum te-ai simțit la țară? Te-ai potolit? Ce zici?
– Cum m-am simțit? răspunse femeia. Foarte bine.
Dar oamenii sunt încă mai leneși ca pe-aici.
Nu îngrijesc de vite așa cum se cuvine.
Iar când le-am spus-o lămurit, de la obraz,
Ei m-au privit, trândavii, cu necaz!
– Văd, doamnă, zise soțul, că nu te-ai lecuit.
De ești atât de arțăgoasă,
Că nu te-au suferit
Nici cei ce-ntreaga zi sunt duși de-acasă,
Ce să mai zică bieții servitori,
Pe care-i cerți și-i ții de rău
Din zori și până-n noapte, din noapte până-n zori?
Și ce să spună
Sărmanul soț al tău,
Silit să-și ducă traiul cu tine împreună?
Te du din nou la țară, și s-auzim de bine!
Iar dacă, înc-o dată, te voi chema-napoi,
Să-mi ispășesc păcatul în lumea de apoi
Având pe veci alături două femei ca tine!

Șoarecele trăind în sihăstrie

Au o poveste grecii din Levant,
Vorbind de-un șoarece berbant,
Rotund și gras,

Ce, pocăit, își părăsise banda
Și s-a retras
În sânul unei brânze de Olanda.
Trăia acolo, în singurătate,
Nesupărat de nicio vietate;
Iar șoarecele-pustnic, cu ghearele și dinții
Scobind până-n cămara locuinții,
Găsise masa pusă și cașcaval destul.
Cucernicul era sătul,
Cu burta plină,
Căci Dumnezeu nu uită pe cei ce i se-nchină.
În monahala sihăstrie,
Veni să-l cerceteze, odată, o solie:
Trimiși ai șoricescului popor,
Să-i ceară oarecare ajutor.
Spuneau aceia că se pregătesc
Departe să pornească, la alți frați,
Chemându-i să le fie aliați
În lupta lor cu neamul pisicesc.

Cetatea Șoricani era lovită,
Întreaga visterie, sărăcită,
Iar ei siliți să plece cu niciun ban în pungă.
Nici nu veneau să ceară prea mult: cât să le-ajungă
O săptămână, două;
Apoi se vor întoarce-napoi, cu oaste nouă.
– Iubiții mei, în sihăstria mea,
Le-a spus evlaviosul rozător,
M-am lepădat de grija cea lumească!
Ce poate un biet pustnic să vă dea?
Ruga-mă-voi ca Ceru-ndurător,
În marea-i milă, să vă ocrotească
Și să vă vină-n ajutor!
Așa vorbi, ca sfântul dintr-un iconostas,
Apoi, smerit, le-nchise ușa-n nas.

Ați vrea acum să spun, fățiș,
Pe cine-anume-am zugrăvit
În acest șoarece zgârcit?
E un călugăr, poate? Ba nu: e un derviș!
Călugării (așa cum presupun)
Au sufletul mai bun.

Cocostârcul

Suit pe picioroange, un cocostârc haihui,
Lung ciocul înălțându-și pe lungul gât al lui,
În preajma unei gârle s-a pomenit trecând.
Zări în unda lină cum se-ntreceau zburând,
Cu zvârlituri din coadă și tumbe peste cap,
O domnișoară știucă și cavalerul crap;
Și cum erau aproape, pe firul apei clare,
Ușor ar fi putut să-i pescuiască;

Dar nu stătea prea bine cu pofta de mâncare,
Și, suferind de-o boală păsărească,
Prânzea, cu grijă mare, la ore anumite.
Făcându-i-se foame apoi, pe negândite,
Veni din nou la vânătoare
Pe malul apei curgătoare;
Dar n-a zărit decât un lin.
Acesta nu-i un pește prea faimos,
Iar cocostârcul nostru avea un gust mai fin
(Ca șoarecele mofturos
De care pomenise Horațiu, odinioară).
– Eu, lin? E cu putință asemenea rușine?
Cu lini se ospătează un cocostârc ca mine?
Lăsând să plece linul, găsi o roșioară;
A-ntors cu scârbă capul: – O roșioară, eu?

Nu-mi bag pentru-o plevușcă în apă ciocul meu!
Nu i-a plăcut plevușca și n-a dorit nici lin;
Acum i-ar fi ajuns și mai puțin,
Dar, nezărind în gârlă
Nici coada unui pește rătăcit,
La urmă, cocostârcul flămând s-a mulțumit
Cu o șopârlă!

Nu faceți nazuri! Nu fiți mofturoși!
Cei mai modești sunt cei mai norocoși.
Prea mult râvnind, adesea păgubiți;
Puținul, cât vă e de-ajuns, să-l prețuiți.
Dar vorbele aceste și bunele povețe
Nu pentru cocostârci le spun, să-nvețe;
Lăsați acum să vă istorisească
O pildă-nveșmântată în haină omenească.

Fata de măritat

Povestea-ncepe cu o fată,
Fudulă foarte și-ngâmfată;
Ar fi dorit, bineînțeles, să se mărite,
Dar nu așa, cu orișicare!
Voia un mire chipeș, plăcut la-nfățișare,
Să nu fie nici moale (vezi bine!), nici gelos,
Să fie tânăr și frumos,
Isteț, de sânge nobil și, mai ales, cu stare.
Dar cine să le aibă chiar pe toate?

Destinul fuse darnic cu ea, pe cât se poate;
Veniră tineri de ispravă în pețit,
Frumoasa însă i-a privit de sus
Și, negăsind niciunul pe placul ei, a spus:
– Vai, ce golani! De unde i-ați găsit?
S-aleg eu, din aceștia, un soț? Vreți să glumiți?
Uitați-vă la dânșii: sunt niște necioplîți!
Găsea câte-un cusur la fiecare:
N-avea în vorbă unul destulă-ndemânare,

Avea un altul buzele prea groase,
Ba-i prea slăbuț, ba-i prea-mplinit...
(Aceste elegante prețioase
Sunt totdeauna greu de mulțumit!)
Cu timpul pețitorii s-au rărit,
Și nici de mâna-ntâia n-au mai fost;
Mai sărăcuți, de neam mai prost.
Râdea de ei frumoasa fată:
– N-ar trebui nici să-i primesc în casă!
Dar ce cred dumnealor, că-mi pasă,

Sau că mi-e frică
Să nu rămân cumva nemăritată?
Să dorm în casă, noaptea, singurică?
Era nespus de mândră vorbindu-le astfel;
Dar anii, unul, doi, se duc pe rând,
Și în curând
N-au mai venit adoratori defel...
Adio, tinerețe ce-a apus!
Adio, pețitori!
Tot mai puține jocuri, tot mai puține flori,
Până-ntr-o zi și dragostea s-a dus!
A încercat frumoasa, în zadar,
Cu dresuri să-și boiască obrazul veștejit:
Vai! Timpul, marele tâlhar,
Nicicând nu dă-napoi ce-a jefuit.
Poți să mai dregi o casă dărâmată,
Dar chipul unei fete bătrâne, niciodată!
Vorbirea năzuroasei de-asemeni s-a schimbat.
O îndemna oglinda: – Ia-ți, repede, bărbat...
Și nu știu ce dorință tot astfel îi spunea:
Femeia prețioasă, femeie e și ea.
Trecu așa an după an,
Iar lumea a rămas uimită
Aflând că mofturoasa, în fine, se mărită,
Închipuiți-vă: c-un țopârlan!
A tot ales,
Pân-a cules...

Vulturii și porumbeii

Sunase goarna Marte, și lupta era-n toi;
Fierbea întreg văzduhul, în stare de război,
Intrase vrajba între zburătoare!
Nu printre-acele păsări cântătoare,
Pe care Primăvara la curtea ei le cheamă,
Trezind în noi iubirea cu-ndemnurile lor;
Nici printre celelalte, pe care le înhamă
La carul ei ușor
Frumoasa Venus, mama zglobiului Amor.
Războiul izbucnise în neamul vulturesc,
Cel cu tăioase gheare și ciocuri ascuțite,
Iar pricina de ceartă, cum unii bănuiesc,
Fusese hoitul unei vite.
Ce să vă spun? Ploua cu sânge!
Și de-aș voi să povestesc de la-nceput,
De-a fir-a-păr, cum s-au bătut,
Aș pierde răsuflarea și glasul mi s-ar frânge.
Mulți căpitani pieriră; eroi mulți au căzut.
Iar Prometeu[35], pe stâncă-nlănțuit,
Nădăjduia să scape de chinul lui cumplit.

Era o încântare să-i fi privit luptând,
Și le-ar fi plâns de jale atâția morți văzând!
Vrăjmașii se-nfruntară cu-aprinsă-nverșunare,
Punând în bătălie
Avânt și istețime, curaj și viclenie,
Sporind fără cruțare
A umbrelor tăcută și neagră-mpărăție.
Această fioroasă-ncrâncenare
Trezi adânca milă a celuilalt popor,
Cu gâturi mlădioase și suflet simțitor;
Și se porniră solii din cuib de porumbei
Să-nduplece pe vulturi să lase vrajba lor,
Să nu se mai ucidă între ei!
Au cuvântat trimișii atât de iscusit,
Că oștile-au pus pace și lupta s-a sfârșit;
Iar drept recunoștință, toți binefăcătorii
Au fost, pân' la sfârșit, ispășitorii;
Căci blestemata șleahtă de păsări răpitoare
Asupra lor s-a năpustit,
Vânându-i fără milă prin curți și pe ogoare.
Și-au înțeles acele columbe nedibace
Că n-a fost lucru bine chibzuit
Pe vulturii sălbatici să-i împace.

Pe toți cei răi lăsați-i vrăjmași, așa cum sunt;
Să-i împăcați nu vă grăbiți,
De vreți, la rândul vostru, în pace să trăiți.
O spun așa în treacăt, mai mult, niciun cuvânt.

Musca și căruța poștei

Pe-un deal bătut de soare, pieziș și nisipos,
Suia căruța poștei, cu șase cai voinici,
Luând în piept urcușul pe-un drum anevoios.
Toți călătorii, tineri, bătrâni, mergeau pe jos,
Femeile și popii, copiii mari și mici.
Smuceau trăpașii-n hamuri și, leoarcă de sudoare,
Suflau din greu...
Când, iată, o muscă-ntâmplătoare
Veni cu bâzâitul la treabă să-i îndemne.
În zbor mereu ciupindu-i și socotind, pesemne,
Că fără ea căruța în drum ar fi rămas,
Măsoară oiștea, pișcă pe surugiu de nas,
Se duce, vine, sare, pornește iar în zbor,
E-aici și pretutindeni în zeci de părți deodată,
Cum pe un câmp de luptă un căpitan de-armată
Aleargă printre cete, mereu în fruntea lor.
Iavaș-iavaș, pornește la deal povara grea,

Și zice musca, mândră: – Se vede truda mea!
Dar ea e numai una, și nimeni n-o ajută
Să ducă pân' la capăt lucrarea începută.
Sfinția sa se roagă: acum l-a apucat!
O fată cântă: parcă e vreme de cântat?
Și-n fine musca spuse, când după-atâta chin
Ajunseră pe culme: – Să răsuflăm puțin!
Eu pân' la drumul neted căruța o urcai;
Să-mi mulțumească domnii cai!
Sunt mulți acești obraznici care de voi s-agață,
Se-amestecă în toate și să munciți vă-nvață,
Neisprăviții!
Când vin să vă încurce, nu pregetați, goniți-i!

Lăptăreasa și oala cu lapte

Purtând peste perniță, pe cap, o oală mare,
Ducea Petruța vadra cu lapte spre vânzare,
Și se silea s-ajungă cu bine-n iarmaroc;
Mergea grăbind pe cale, subțire-nveșmântată,
Și, ca să-i fie pasul ușor, acum o dată,
Purta o fustă scurtă și ghete fără toc.
Isteața lăptăreasă, cea fără de găteli,
S-a apucat să facă socoteli:
Cât o să ia pe lapte, apoi, cu prețul lui,
Să cumpere o sută de ouă de găină;
Cu grija ei de bună gospodină,
Să pună patru cloști, să scoată pui.
„Îi cresc, gândea Petruța, la mine în grădină;
Iar dacă doamna vulpe, cum sper, o să se-ndure
Să nu mi-i fure,
Îi duc, pe toți o sută, la oraș,
Și-aleg în schimb un porc, să mi-l îngraș.
O mână de tărâțe să-i dau găsesc oricând,
Iar colo, mai spre iarnă, o să-l vând.
Și tare-o să mă bucur, și mult o să-mi mai placă
Să mă trezesc în grajd cu înc-o vacă.
Ia uită-te și vezi în ciurdă
Vițelul nou-născut cum zburdă!"
La rândul ei, Petruța, voioasă, se pornește
Să salte și să joace într-un picior: hop! hop!
Iar laptele pe jos se risipește
Și-n oală nu rămâne niciun strop.
S-au dus vițel și vacă! Adio, porc și pui!
Atâta bogăție a fost și, uite-o, nu-i...
Iar lăptăreasa păgubită,
Temându-și puțintel spinarea,
Se-ntoarce la bărbat, spăsită,
Cu fusta-n vânt și mâna goală;
Și a rămas de pomină-ntâmplarea
Cu laptele din oală.

Ce gând nu bate câmpii nebunește
Și-n Spania castele nu clădește?
Și Picrochol[36] și Pyrrhus[37], mari căpitani de oști,
Și lăptăreasa noastră cu povestea,
Cei înțelepți, ca și cei proști,
Se amăgesc prea lesne cu visuri din acestea.
Ne înșelasem cu bucurii închipuite,
Sunt ale noastre toate femeile dorite,
Onoruri și renume,

Și toate bogățiile din lume!
Visezi deștept,
Și nu-i erou în stare să-ți țină-n luptă piept.
Pornești de unul singur, răstorni împărății,

Mulțimea te aclamă, poporul te alege,
Și plouă cu coroane pe fruntea ta de rege!
Iar când dispare vraja acestei dulci beții,
Rămâi din nou ce-ai fost,
Și ești, ca mai-nainte, Ion-cel-Prost!

Preotul și mortul

Un mort pleca, de-ai săi jelit,
Spre casa cea de sub pământ,
Și-un popă vesel, cam grăbit,
Îl însoțea pân' la mormânt.
Trecea-n caleașcă neagră sărmanul răposat,
Împachetat cu grijă și bine-nveșmântat
În aspra haină funerară,
Pe care morții-o poartă în iarnă ca și-n vară
Și căreia cei vii sicriu îi zic.
Sfinția sa, pe lângă dric,
Mergea în pas de-nmormântare,
Bolborosind, după tipic,
Evlavioasele tropare.
Se mai oprea din când în când
Să murmure o rugăciune,
Cădelnițând o-nchinăciune,

Sicriul binecuvântând:
– Stimate mort, te du cu bine,
Iertat pe veci și prohodit
Cu slujba care se cuvine,
Precum aștept să fiu plătit.
Privea domnul părinte pe omul din coșciug
Ca pe-o comoară-aducătoare de belșug,
Și, temător, parcă-l păzea
Să nu i-l fure careva.
– Stimate mort și mult iubit,
În gândul meu te-am prețuit
Și știu câte parale faci;
Cât untdelemn și câți colaci,
Câte pomeni și câți pitaci,
Și altele mai mărunțele,
Că nici acelea nu sunt rele.
Dorea să-și ia, cu banii-nmormântării,

Un butoiaș de vin mai acătării,
Dintr-o podgorie aleasă;
Apoi o rochie cu dantele,
S-o ducă unei nepoțele,
Și-o fustă pentru jupâneasă.
Dar scurtă-i fuse bucuria,

Căci întâlnind un bolovan în cale,
Se poticnește dricul, sicriul se prăvale,
Pe preot îl dărâmă și-și sfarmă scăfârlia!
N-a vrut enoriașul din credincioasa turmă
Să plece fără popă pe drumul lui din urmă;
Și, astfel, coborâră în groapă, împreună,
Sfinția sa și mortul... Călătorie bună!

Așa-i și viața noastră, cu schimbătoarea-i soartă;
Vezi fabula cu popa și cea cu oala spartă.

Omul care fuge după noroc și cel care îl așteaptă dormind

Nu-i om să nu alerge pe urmele Fortunii.
Aș vrea un loc de unde să pot privi cum unii,
Pornind în lumea largă, pe mii de căi apucă,
Și până-n ceasul morții
O caută-n tot locul pe-ascunsa fată-a Sorții;
Sărmani îndrăgostiți de o nălucă!
Când cred că sunt aproape de clipa mult râvnită,
Dispare-n noapte chipul înșelător al zânii...
Îi plâng pe acești oameni cu mintea rătăcită!
(Poți pe nebuni vreodată să te mânii?)
– Mai până ieri, vecinul căra-n grădină apă,
Și, ce să vezi? Acum e papă!
N-aș fi fost eu mai vrednic?
– Mai vrednic, ce e drept,
Mai priceput, desigur, mai harnic, mai deștept;
Dar de când lumea-i lume, norocul n-are lege,
Și, printre noi, Fortuna cu ochii-nchiși alege.
Și-apoi socoți că face
Să lași, ca să fii papă, mulțumitoarea pace
De care zeii înșiși n-au totdeauna parte?
Neprețuitul dar,
Pe care-atât de rar
Fortuna schimbătoare cu mâna ei l-împarte?
Nu ține și zeița de spița femeiască?
Arată-i nepăsare de vrei să te dorească!

Au fost doi vechi prieteni, odată, într-un sat,
Duceau altminteri trai îndestulat,

Dar unul era dornic s-ajungă la mai bine
Și-ofta necontenit după noroc.
La celălalt se duse și-așa-i vorbi: – Vecine,
Eu am s-o iau din loc!
Nu vrei să vii cu mine,
Să ne-ncercăm norocul prin alte părți? Ce spui?
Vezi dumneata: nu-i nimeni profet în țara lui!
– Drum bun! i-a spus vecinul, eu n-am să te-nsoțesc;

O altă soartă nu-mi doresc.
Vrei să pornești în lume? O să te-ntorci curând.
Mă voi ruga în gând
Să-mi dăruiască Cerul un somn îndelungat,
Și-am să te-aștept acasă, dormind la mine-n pat.
Porni nemulțumitul pe drumuri depărtate,
Și-a mers întruna până-a doua zi,
Când se opri
Pe locul unde-i place zeiței răsfățate
Mai des să poposească;
A nimerit, adică, la curtea cea regească.
S-a rostuit acolo și, după obicei,
Venea cu toți curtenii la ceasurile-n care
Fortuna își împarte favorurile ei:
În fiecare seară, la culcare,
În fiecare zi, la prânzul mic.
Le-ndeplini pe toate, dar nu primi nimic.
– Ia uite, zise omul, m-am amăgit prostește;
Voi fi silit să plec în lumea mare.
Și totuși, după cât se pare,

Zeița cu norocul aici sălășluiește!
O văd cum se strecoară, pe rând, la fiecare,
Și nu-nțeleg pe mine de ce mă ocolește?
Adio, domnilor curteni, adio!
O umbră vă momește și-i așteptați răsplata,
Eu, unul, înspre alte meleaguri voi porni-o:
Fortuna are-un templu la Surata.
O, voi, viteji ai lumii, cu inimi de oțel,
Cinstiți pe-acela care întâiul a-ndrăznit

O cale grea să-nfrunte pe-a mărilor urgie,
Căci sufletul din el
Avea a diamantului tărie!
Adeseori își aducea aminte
De satul lui în care s-a născut,
De câte ori se socotea pierdut
Și,-nspăimântându-l, îi ieșeau-nainte
Acei trimiși ai morții care-i pândeau pierzarea:
Tâlharii mării, stânca, furtuna, nemișcarea,
Mulțimea de primejdii ce ți s-arată-n cale

De cum treci mai departe de pragul casei tale.
Făcuse omul nostru nemăsurat ocol,
Și-ajunse-ntreg și teafăr la Marele Mogol[38].
Dar nu știu cine-anume zvonise bazaconia
Că se-mpărțea norocul, cu carul, în Japonia,
Și se grăbi drumețul, să nu-i ia altul rândul!
Se plictisise marea pe-atâtea căi purtându-l,
Iar el nu se-alesese decât cu-nvățătura,
Pe care cei sălbatici ne-au dat-o mai întâi:
Nu pribegi departe; în țara ta rămâi,
Și lasă să te-ndrume, cu pilda ei, natura.
Japonia, Mogolul, atâtea țări străine,
Nu i-a adus niciuna norocul căutat.
Și înțelese omul c-ar fi făcut mai bine
Să fi rămas în sat.
S-a-ntors sărac și singur la vatra strămoșească
Și-a-mbrățișat în lacrimi căminul regăsit:
– Mai bine ca acasă în nicio țară nu-i;
Iar cel mai fericit
E omul care-și vede, tihnit, de treaba lui.
El nu cunoaște lumea decât din auzite,
Nu știe ce-i ispita puterii, curtea, marea,
Nu cere bogăție, nici slujbe strălucite,
Măririle pe care le-mbie depărtarea,
Comorile pe care Fortuna le ascunde
Și care, prea adesea, nu se găsesc niciunde!
Pe drumuri depărtate nu vreau să mai colind;
Rămân la mine-acasă, și pentru totdeauna…
Vorbi, când se întoarse, și ce văzu? Fortuna
Sta jos pe pragul celui ce-o aștepta dormind.

Cei doi cocoși

Doi cocoși trăiau în pace, până se ivi găina,
Și războiul a-nceput.
O, iubire, pentru tine neamul Troiei[39] s-a pierdut!
Numai tu porți toată vina
Sângelui ce-odinioară Xanthosul[40] l-a înroșit.
Lupta-ntre cocoșii noștri vreme lungă-a dăinuit;
Despre-această bătălie prin vecini s-a dat de veste
Și s-a strâns să caște ciocul neamul purtător de creste.
Iar cocoșu-nvingător
A rămas stăpânitor
Al frumoaselor cu pene:
O poiată de Elene!
Celălalt, înfrânt în luptă, singur în nenorocire,
A fugit să se ascundă într-un colț, după coteț,
Ca să-și plângă creasta ruptă și pierduta lui iubire

Și să vadă cu durere cum rivalul său, semeț,
În ogradă poruncea
Și iubitele-și iubea.
Ura-i aprinsese-n suflet aprig dor de răzbunare,
Se-ncorda bătând din aripi, ascuțea pe piatră ciocul,
Se împotrivea cu umbra, vântu-l sfâșia în gheare
Și se pregătea de luptă, să-și înfrângă nenorocul.
Soarta însă-a vrut altminteri... Rivalul lui, triumfător,
Ca să-și cânte biruința, în copac s-a cocoțat,
Vulturul l-a auzit din zbor
Și, adio fericire, l-a-nhățat,
Sfâșiindu-i într-o clipă semeția cocoșească.
Uite-așa, s-a-ntors ursita:
Unuia-i fu dat să pătimească,
Celălalt și-a regăsit iubita,
Și făcând pe donjuanul
S-a dedat la dulce trai:
Cucurigu! ca un crai,
Că avea neveste cu toptanul!

Biruința voastră nu v-o trâmbițați;
De-ați învins în luptă, fiți prevăzători;
Soarta schimbătoare, prea adeseori,
Pedepsește aspru pe cei îngâmfați.

Oamenii nu sunt recunoscători norocului

Făcând negoț pe mare, un om se-mbogățise.
Norocul îi fusese prielnic totdeauna;
Nici stâncile, nici ceața, nici valul, nici furtuna
Nu-i vămuise marfa; Ursita îl scutise.

Atrópos, fără milă, Neptun, la rândul lui,
Ceruseră drept jertfă corăbieri destui;
Pe negustorul nostru îl ocroti Fortuna,
Din multele-i corăbii nu s-a-necat niciuna.
Avu, de-asemeni, parte de slujitori dibaci
(Nu l-a furat niciunul).
Vându pe prețuri bune piperul și tutunul,
Și lăzile de zahăr, și scorțișoara-n saci,
Duzini de porțelanuri, și valuri de mătase.

Din luxul și risipa seniorilor bogați,
Avutul, an cu an, și-l îngroșase;
Ploua, la el în casă, cu ducați!
Avea cai scumpi, carete și câini de vânătoare,

Se perindau petrecerile lanț,
În zi de post ca-n zi de sărbătoare,
Cu mese încărcate și cu danț.
Un bun al său prieten l-a întrebat odată
Cui datorează-o viață atât de-mbelșugată?
– Destoiniciei mele îi sunt îndatorat,
Cu mintea mea am chibzuit,
Și banul ce-am avut l-am înmulțit.
Nu poate orișicine s-ajungă om bogat!
Se îndulcise omul la un câștig ușor,
Și, vrând să mai sporească averea ce-a făcut,
Și-a reluat negoțul; dar, neprevăzător,
Nu i-a mai mers ca la-nceput:
Corabia dintâi, prea încărcată,
S-a dus la fund, izbită de furtună;
N-avu nici cea de-a doua o soartă mult mai bună,
Căci a pornit la drum neînarmată
Și-a nimerit în gheara tâlharilor de mare.
A treia se întoarse, așa-zicând, cu bine,
Dar s-a-ntâmplat ca marfa adusă spre vânzare
Să n-aibă căutare,
Și-ajunse, fără preț, pe mâini străine.
Au început și slugile să-l fure!
Se duseră pe gârlă bani și case,
Că nu putea bogatul să se-ndure

De lux și de petreceri să se lase;
Până-ntr-o zi s-a pomenit
Sărac lipit!
Prietenul, văzându-l atât de abătut:
– Ce s-a-ntâmplat? îi zise. – Norocul m-a vândut?
– Nu te-ntrista; destinul dacă ți-a fost nedrept,
În schimb, de-acum-nainte, fii tu mai înțelept.

Eu nu știu dacă-ndemnul avu sau nu urmare.
Știu însă că așa e în orice-mprejurare:
Când iese-un lucru bine, cei vrednici noi am fost,
Iar când ne merge prost,
Nu noi suntem de vină, ci soarta blestemată.
Ce-i bine, omul face, și ce e rău, Fortuna.
Avem dreptate totdeauna:
Destinul, niciodată!

Pisica, nevăstuica și iepurele cel tânăr

Cucoana nevăstuică, vicleană cum o știți,
Venise-n zorii zilei, cu pași neauziți,
Penații[41] să și-i mute, cam pe nepusă masă,

La domnișorul iepure în casă.
Nu i-a fost greu cumetrei să intre-n vizuină,
Că dumnealui plecase pe câmp, să dea bineţe
Frumoasei dimineţe,
Gonind prin stropi de rouă și valuri de sulfină.
A ros puţină iarbă, a hoinărit haihui,
Iar când s-a-ntors spre seară la viziuna lui,
Ionică-iepurașul, mirat, zări-n fereastră
Pe nevăstuica noastră.
– O, zei ai casei mele! Un oaspe nepoftit!
Strigat-a rozătorul, rămas pe dinafară.
Ei, coană nevăstuică, te-ai cam obrăznicit!
Fă bine și te cară,
Sau chem, să te gonească, toţi șoarecii din ţară!
Cumătra subţirică l-a înfruntat: – Mă iartă,
Pământul e al celui ce-apucă să-l cuprindă!
Faimoasă pricină de ceartă
Această casă-n care cobori pe brânci în tindă!
Dar chiar de-ar fi o-mpărăţie,
Aș vrea și eu să știu,
Ce lege ţi-a dat ţie,
Ionică, al lui Petru sau al lui Pavel fiu,
Un drept de stăpânire pe vecie
Mai mult decât lui Gheorghe sau, mai la urmă, mie?
– E-o datină străveche și-o lege din bătrâni.
Aici în casa asta ai mei au fost stăpâni,
Cu-ntregul neam al lor,
De la bunicul Pavel la Petru, tatăl meu;
Și ca urmaș de sânge al iepurilor, eu,
Ionică după nume, le sunt moștenitor.
Cum? E mai tare dreptul întâiului-venit?
– La ce atâta vorbă? Să mergem amândoi,
Să hotărască marele cotoi
Din noi anume care e mai îndreptăţit.
Cotoiul Roadebrânză trăia în pustnicie
O viaţă de motan călugărit;
Era un sfânt cu burtă și bine îmblănit,
Preaiscusit în treburi de judecătorie.
Și iată-i pe cei doi împricinaţi,
Înfăţișaţi,
La locul unde ţine judecată
Măria Sa cea încotoșmănată.
– Copii, le-a spus motanul, veniţi mai lângă mine,
Eu sunt bătrân și nu aud prea bine...

Potrivnicii, încrezători, se-apropiară,
Iar pisihoțul, marele cotoi,
Când i-a venit mai bine, i-a înșfăcat în gheară
Și i-a-mpăcat mâncându-i pe-amândoi.

Din întâmplarea asta cei mici vor înțelege
Ce-nseamnă, câteodată, să-i judece un rege.

Un animal în lună

Un filosof a spus-o lămurit
Că simțurile noastre necontenit ne-nșală;
Precum ne-ndeamnă altul să n-avem îndoială
Că ele niciodată pe om nu l-au mințit.
Au amândoi dreptate; căci lumea-adevărată
Nu e așa cum ni s-arată;
Dar dacă mintea bine chibzuiește,
Și chipul privit în depărtare,
Cu toate câte-n jur îl însoțesc,
I-aduce cuvenita îndreptare
Cu sculele de care se slujește,
Nici simțurile nu ne amăgesc.
Aceasta-i legea firii. Voi arăta, odată,
Cât e de chibzuită și cât de-ntemeiată.
Mă uit de-aici la discul giganticului soare
Și nu cuprind cu ochii mai mult de trei picioare.

Dar cum i-ar fi lumina răsfrântă-n ochii mei,
De-aș merge-n calea razei pân' la izvorul ei?
A soarelui mărime mi-o spune depărtarea;
Măsor cu mâna unghiul sub care-l văd arzând;
Nu-l cred turtit, ca alții, ci-l rotunjesc în gând,
Și-l țin în loc, lăsându-i pământului mișcarea.
A ochilor oglindă mereu e în greșeală,
Dar cugetarea în adânc pătrunde,
Să scoată adevărul la iveală
De dincolo de vălul sub care se ascunde,
Și nu se lasă lesne amăgită.
Iar eu încrezător nu pot să fiu
Nici în vederea totdeauna prea grăbită,
Nici în urechea care-aude prea târziu.
Când creanga-n râu se-ndoaie, gândirea mea o-ndreaptă;
Adevărata lumii-nfățișare
O hotărăște mintea înțeleaptă.
Mă mint întruna ochii, dar nu le dau crezare;

Ei vin, uimiți, să-mi spună
Că au zărit obrazul unei femei în lună;

Dar pot să cred ce nu e decât un joc de linii?
Sunt văi adânci în lună și munți înalți de aur,
Iar umbra ce se-mbină cu undele luminii
Ia chip de om, de elefant, de taur.
Așijderea englezii, în nu știu care an,
Privind la fața lunii, zăriră, prin ochean,
O fiară fără nume, atât de minunată,

Cum nu se mai ivise pe lume niciodată.
Se petrecuse-n ceruri, pesemne, o schimbare,
Vestind în omenire grozave întâmplări,
Și avusese, poate, drept urmare
Războiul crâncen dintre-atâtea țări.
Veni să vadă luna și înțeleptul rege,
Cel care ocrotește acele cercetări
Și-nalta lor menire o-nțelege.
Zări și el jivina: era un șobolan,
Ascuns, din întâmplare, sub sticlă, în ochean:
El abătuse-n lume războiul tuturor!
Făcură haz cu toții. Ce fericit popor!
Când vor voi francezii ca, după pilda lor,
Mai mult să prețuiască foloasele științei?
Noi am cules în lupte cununa biruinței,
Dușmanii toți se tem de noi;
Nu ei, ci noi dorim război,
Știind că Marte nouă ne va aduce gloria,
Și e cu noi iubita lui Ludovic: Victoria!

Pe el încununându-l cu laurii măririi,
Ne-o pomeni cu cinste istoria omenirii.
Ale Memoriei vlăstare[42]
De țara noastră n-au rămas străine,
Trăim în desfătare,
Dar pacea-i bucurie, nu jalnice suspine.
De toate-aceste bunuri și Carol[43] se înfruptă,
Iar dacă-ar fi nevoie să se arunce-n luptă,
Ar ști, în fruntea țării, să poarte bărbătește
Războaiele pe care azi numai le privește.
Ce slavă l-ar ajunge și-ndreptățit renume,
De-ar potoli el vrajba care domnește-n lume!
A fost mai vrednic August de fala marii glorii
Decât întâiul Cezar, cu primele-i victorii.
O, țară bună-a păcii, cu pilda ta ne-nvață
Să închinăm științei întreaga noastră viață.

Prometeu, erou mitologic, care, răpind focul din cer şi dăruindu-l oamenilor, a fost legat de-o stâncă şi lăsat pradă vulturilor, care-i sfâşiau ficaţii.

Personaj din Gargantua de François Rabelais.

Rege al Egiptului, a luptat contra romanilor, venind în Italia în ajutorul Tarentului. A trăit între 318—272 î.Hr.

Denumire dată Mongoliei pe vremea lui Tamerlan şi a descendenților săi.

Aluzie la războiul legendar al grecilor împotriva Troiei, care a avut drept pricină răpirea Elenei, soția lui Menelaos, regele Spartei, de către Paris, fiul regelui Priam din Troia.

Râu din Asia Mică, în regiunea unde se crede a fi fost cetatea Troiei.

Zeii ocrotitori ai căminului la romani.

Muzele.

Carol al II-lea, regele Angliei (n.a.).

Moartea și omul care moare

Nu! moartea nu-l surprinde pe omul chibzuit.
El știe s-o aștepte cu-mpăcare
Și-i totdeauna gata de plecare,
Când vremea vieții lui s-a împlinit.
O, vai! această vreme e-a orișicărei vremi!
Poți s-o împarți în zile, în ceasuri, în secunde,
În fiecare, poate, sfârșitul tău se-ascunde,
Și nu știi, dintre toate, de care să te temi.
În neîndurătoarea lui putere,
Cumplitul braț al morții nu alege,
Și-adesea prima jertfă care-o cere
E pruncul nou-născut al unui rege.
Mărire, frumusețe, virtute, bărbăție,
Nimic nu e în stare spre ajutor să-ți fie,
Când moartea, tâlhărește,
De tot ce ți-e pe lume mai scump te jefuiește.
Vom dezlega odată destinul omenirii,
Dar nu e altă taină din toate ale firii
Pe om să-l lase mai nedumerit
Și, drept să spunem, mai nepregătit.

Un moș, de ani o sută, văzând că-i pe sfârșite,
Și Moartea îl zorește să-l ia pe negândite,
S-a supărat, spunându-i că nu e încă gata
Și n-a avut răgazul să-și facă nici diata.
– Nu-i, a strigat bătrânul, o rânduială dreaptă,
Să-mi intri-așa în casă, din bun senin. Așteaptă!
Să plec numai eu singur, nevasta nu mă lasă;
Mai am de înzestrat un strănepot
Și să zidesc, spre curte, o aripă la casă;
Prea ești nerăbdătoare, și crudă prea de tot!
– Moșnege, i-a spus Moartea, te rog a mă ierta,
N-ai dreptul să te superi, zicând că m-am grăbit;
De când trăiești pe lume, un veac s-a împlinit!
Ce vrei?
Mai știi, în Franța, zece bătrâni de vârsta ta?
Și-n tot Parisul, trei?
Mi te mai plângi de-asemeni că nu ți-am dat de știre
Și n-ai avut răgaz de pregătire
Să-ți întocmești diata, pe strănepot să-l crești,
Și casa-n care stai s-o mai lărgești.
Când ai văzut că mersul îți e mai ostenit,
Că ți s-a stins în inimă simțirea

Și-a început să-ți șovăie gândirea,
Aceste semne nu te-au prevestit?
Auzul îți slăbește, cu dinții nu mai muști,
A soarelui căldură nu-ți mai pătrunde-n oase
Și nu te mai încântă, ca-n zilele frumoase,
Plăcerile pe care nu poți să le mai guști.
Pe cei mai tineri încă nu i-ai văzut zăcând,
Trăgând să moară unii, și-atâția morți pe rând?
Nu ți-a venit o-nștiințare
Cu fiecare-nmormântare?
Destul atâta vorbă, urmează-mă-n tăcere,
De-acum încolo: sapa și lopata!
Republica nu piere
Dacă te duci și nu ți-ai scris diata.
Avea dreptate Moartea: când anii ți-s bătrâni,
S-ar cuveni ca viața s-o lași, ca pe-un ospăț,
Și mulțumindu-i gazdei, să pleci cu traista-n băț.
A despărțirii clipă cât timp s-o mai amâni?
Nu mârâi, moșnege! Vezi tinerii cum mor!
Privește-i cum se-ndreaptă, în alergarea lor,
Spre-o moarte vitejească, ce-i drept, dar mai cumplită,
Și mai neiertătoare!
Dar am vorbit degeaba, cu râvnă prea grăbită
Și nefolositoare:
Acei care cu morții se-aseamănă mai bine
Sunt cei mai plini de jale, atunci când moartea vine.

Cizmarul și vecinul său bogat

A fost odată un cizmar de rând,
Dar vesel și ghiduș cum nu sunt mulți;

Ți-era mai mare dragul să-l vezi și să-l asculți.
Întreaga zi și-o petrecea cântând,
Decât cei șapte înțelepți mai mulțumit.
Și-avea cizmarul nostru un vecin,
Numai cu aur căptușit;
Nu prea cânta, dormea și mai puțin,
Dădea, îmi pare, bani cu împrumut.
În zorii zilei dacă ațipea,
Cu cântecul cizmarul mi-l trezea.
Iar bogătașul se plângea
Că soarta vitregă n-a vrut
Să se găsească somnul de vânzare,
Cum cumperi de băut și de mâncare.
Deci, într-o zi, vecinul bogătaș,
Chemând la el pe cântăreț,
L-a întrebat: — Jupâne Grigoraș,
Cam cât câștigi pe an cu cizmăria?

Cizmarul i-a răspuns, în felul său glumeț,
Scoțându-și pălăria:
– Iertați-mă, dar nu știu să socotesc cu anul;
Boierule, la mine nu face purici banul.
O duc cu meșteșugul meu
Destul de greu,
Și-s mulțumit să-mi scot, de azi pe mâine,
Bucata mea de pâine.
– Să-mi spui atunci, cam cât câștigi pe zi?
– Mai bine câteodată; destul adeseori;
Și de-aș avea de lucru mereu, n-aș flămânzi.
Dar pierd prea multă vreme cu-atâtea sărbători!
Cum să le ții pe toate?
Sfinția sa, domnul părinte,
Mă mir de unde mai tot scoate
Atâția sfinți și-atâtea sfinte?
A râs în sinea lui, cu poftă, cămătarul,
Văzând cât de nerod era cizmarul,
Și-i zise: – Ține-această pungă.
Ți-am pus în ea o sută de galbeni, să-ți ajungă.
Vreau să te scap de griji, vecine;
Păstrează-i, că-ți vor prinde bine.
Cizmarul s-a pierdut cu firea,
Părându-i-se că atâția bani
N-apucă să câștige omenirea
Nici într-un veac întreg de ani.
S-a-ntors acasă; banii în beci i-a îngropat,
Cu veselia dimpreună!
I se curmase glasul și voia lui cea bună,
I se dusese pofta de cântat
De când, dintr-o pomană boierească,
Nu mai avea nevoie, ca noi, să se trudească...
Îi dispăruse somnul, uita să stea la masă,

Trăia cu grijile în casă.
Mereu cu bănuiala și tremurând de frică,
Stătea la pândă și-și păzea averea,
Iar dacă noaptea, tulburând tăcerea,
Se strecura prin curte o pisică,
Pisica era hoțul care venea să-l fure!
Această tristă viață nemaiputând să-ndure,
Cizmarul chinuit s-a-nfățișat
Vecinului bogat,
Care-odihnea acum netulburat,
Și-așa i-a spus, într-un cuvânt:
– Boierule, ia-ți banii și lasă-mă să cânt!

Taina femeilor

Secretul e-o povară cum alta-n lume nu-i;
Nu ține multă vreme în mână femeiască.
(Deși-n privința-aceasta cunosc bărbați destui
Ce-ar trebui muieri să se numească.)

Un soț, voind să-și pună nevasta la-ncercare,
Pe când dormeau alături, din somn s-a deșteptat
Și-a început deodată să strige-n gura mare:
– Vai! Nu mai pot! Cum sufăr! Ia uite... Am ouat...
– Cum? Ai ouat? – Privește ce ou frumos făcui!
Dar tu să taci din gură, nu spune nimănui,
Că e de-ajuns să afle vreo vecină,
Și-mi iese-n lume vorba că-s găină!
Femeia, cum era puțin netoată,
A ascultat povestea cu ouatul,
Nepricepută, și-a crezut bărbatul,
Jurându-se o vorbă să nu scoată!
Dar ce-a jurat și ce-a făgăduit,
Cu noaptea deodată s-a topit;
Iar dumneaei, cu vestea caldă-n gușă,
Fugi în zori de zi la o mătușă,
Să-i povestească cele întâmplate:
– Bărbatul meu, azi-noapte, pe când stătea în pat,
Să vezi minune mare, mătușă... A ouat!
Dar nu mai spune taina la alții, că mă bate...
– Glumești, se vede; nu știi cu cine ai a face!
O vorbă n-am să suflu, drăguțo, fii pe pace.
Femeia cu bărbatul-găină a plecat;
Porni și vecina, să ducă vestea-n sat.
Și dacă omul nostru s-a apucat să ouă,
De ce să facă unul, și nu două?
La rândul ei, o altă cumătră a mai pus
Și de la ea un ou în plus!
Și uite-așa, trecând din gură-n gură,
Fu pretutindeni taina cunoscută,
Iar ouăle, până spre seară, se făcură
Mai bine de o sută!

Câinele care ducea stăpânului de mâncare

Ce ochi pot să reziste frumoaselor femei?
Și care mâini, când se ating de aur?
Nu pot nicicând să pui prea mult temei
Pe cel ce are-n pază un tezaur.

În coșul cu merinde ce-i atârna de gât,
Ducea un câine prânzul stăpânului, acasă.

Era cinstit dulăul, dar nu până-ntr-atât
Încât să nu poftească o bucățică grasă.
Voi înșivă, așa cum vă aflați,
Un lucru bun, când îl vedeți, râvniți.
(Ciudată rânduială: voi să răbdați nu știți,
Iar câinilor le cereți să fie cumpătați!)
Deci, sufragiul-câine mergea pe drumul său;
Când a sărit asupra-i, să-l prade, un dulău.

Dar nu i-a mers acestuia ușor,
Căci, așezând alături panerul cu mâncare,
Cel încolțit s-a pus în apărare
Și l-a respins pe agresor.
Se-ncinse-o luptă mare! Veniră și-alți dulăi,
Din cei mai răi,
Porniți cu toată haita pe jafuri și bătăi.
N-avea sărmanul câine puteri să țină piept
Unei întregi armate, și se temea, pe drept,
Să nu se-aleagă-n luptă
Cu pielea sfârtecată și cu spinarea ruptă.
Fiindu-i și lui foame, găsi mai înțelept

Ca astfel să le spună:
– Stați, domnii mei, de ce atâta tevatură?
Lăsați-mi mie partea de friptură,
Iar restul dumneavoastră mâncați-l. Poftă bună!
Vorbi, și ca prin farmec a încetat bătaia;
S-au așternut colțoșii pe mâncare.
Înfulecă dulăul, apucă și potaia,
Își ia tainul fiecare,
Nu-i unul să nu pună o bucățică-n gură...
Și n-au lăsat nicio firimitură!

Așa merg treburile, mi se pare,
Și la oraș, cu juzii și pârgarii;
Noi ne lăsăm pe mâna lor dinarii,
Iar ei se-ndeamnă, care mai de care,
Să-și taie câte-o porție mai mare;
Și dacă vreți să vă distrați,
Veniți, vă rog, să-i admirați
Cu ce îndemânare rară
Fac ei pistolii[44] să dispară!

Când unuia i-e milă de bani, și fără rost
Se-mpotrivește,

Îl iau toți ceilalți la trei-păzește
Și-i dovedesc cât e de prost
În câteva cuvinte.
Apoi, și-acela partea și-o primește,
Grăbit să nu-i ia altul înainte!

Șobolanul și scoica

Un șobolan zănatic, cu mintea cam prostuță,
Sătul să-și ducă traiul în strâmta lui căsuță,
Lăsând în urmă câmpul și grâul secerat,
Și-a părăsit căminul și-n lume a plecat.
Abia ieși prin borta vizuinii:
– Ce mare-i lumea! zise; ce de ținuturi noi!
Ia uite-aici Caucazul, și colo, Apeninii...
I se părea un munte oricare mușuroi.
Mersese șobolanul drum lung, până-ntr-o zi,
În altă țară se trezi,
Pe țărmul unde Thetis[45], venind pe-al mării val,
Zvârlise o puzderie de stridii la mal.
Iar șobolanul nostru, cu apa ne-nvățat,
Crezu că sunt corăbii și mult s-a minunat.
– Sărmanul tata, zise, era prea temător,
Și n-a făcut în viață nicio călătorie.
Eu am văzut a mării-mpărăție!
Trecui și prin pustiuri, dar pe întinsul lor
Cât am umblat,
Un strop de apă n-am aflat...
Acestea le-nvățase mai mult întâmplător
De la un vechi magistru, venit din alte părți,
Ce nu-și trăise viața întreagă printre cărți,
Ca șobolanii-aceia care le rod cu dinții
Și, înfruptându-se din roadele științii,
Ajung savanți, burduf de-nvățătură!
O stridie, cuprinsă, se vede, de căldură,
Își deschisese scoica și odihnea la soare,
Sub aripa de vânt, răcoritoare,
Plăcut înviorată de aerul curat,
Rotundă, albă, grasă și ademenitoare.
Văzând-o, călătorul flămând s-a bucurat:

– Aci e, mi se pare, ceva bun de mâncat;
Și dacă i-o fi gustul așa cum bănuiesc,
M-așteaptă, azi o dată, un prânz împărătesc!

Se-ntinde șobolanul, proptit în vârful cozii,
Și dinții-și pregătește,
Dar stridia se-nchide, zdrobindu-l ca-ntr-un cleşte,
Și-l prinde în capcană... Așa sfârșesc nerozii!

În fabula aceasta sunt două tălmăciri,
Și iată care-anume:

Pe prostul ce-o ia razna, neștiutor de lume,
La orice pas l-așteaptă urâte întâlniri;
Iar lacomul, adesea, de poftă ispitit,
Pe altul vrând să-nghită, el însuși e-nghițit!

Ursul și omul din grădină

Un urs născut la munte, un urs cam necioplit,
Hotărnicit de soartă în inima pădurii,
Bellerphon[46] de codru, tăcut și înrăit,
Cu vremea se smințise...
E-un lucru al naturii
Ca pustnicii să n-aibă o minte sănătoasă.
Plăcută e vorbirea, tăcerea-i mai frumoasă,
Dar numai să nu treacă de marginea măsurii.
Nu se-abătea nicio ființă vie
Pe-acele locuri de sălbăticie;
Era el ursul urs, dar orișicât,
Înnebunise de urât!
Nu prea departe-n vale de trista-i vizuină,
Trăia un om bătrân într-o grădină;
Și moșul, singur-singurel,
Se plictisea la fel.
Vechi preot al Pomonei[47] și slujitor al Florii,
Iubea deopotrivă și merii, și bujorii;
Să-ți îngrijești grădina, nu zic, e foarte bine,
Dar să mai ai și-un vesel vecin pe lângă tine,
Să schimbi cu el o vorbă, un gând prietenesc.
(Numai la mine-n carte grădinile vorbesc.)
Deci, omul nostru amărât,
Sătul de-un singuratic trai
În preajma celor fără grai,
S-a hotărât
S-o ia la drum în lumea-ntreagă,
Un bun prieten să-și aleagă.
La fel și ursul s-a urnit
Dinspre bârlogul lui, devale,
Și amândoi s-au întâlnit,
Întâmplător, pe-aceeași cale.
S-a speriat bătrânul, dar ce era să facă?

A-ntors-o după pilda gasconilor, adică
N-a vrut s-arate că-i e frică,
Și, izbutind să se prefacă,
A convorbit cu ursul. Iar ursul, prost crescut,
În complimente cam nepriceput,
A mormăit: – Treci pe la mine… – Mulțumesc,
Seniore, a spus omul, dar cred c-ar fi mai bine
Să-mi faceți cinstea să prânziți la mine.
Am lapte proaspăt, fructe, ospăț gospodăresc.
Desigur, domnii urși obișnuiesc
Bucate mai alese și băuturi mai fine,

Dar eu, cu bucurie, ce am, vă pun pe masă.
– Primesc, îi spuse ursul. Plecară împreună,
Și s-au făcut prieteni în drumul pân-acasă.
Duceau acum, alături, casă bună
(Deși, cum spune vechea zicătoare,
Mai bine să stai singur decât c-un nătărău).
Pornea ursuzul urs la vânătoare
Și se-ntorcea cu tolba plină.
Era tăcut de felul său
Și-avea răgaz bătrânul să-și vadă de grădină.
Cu multă râvnă, ursul îl apăra de-acele
Jivine-obraznice și rele
Pe care muște noi le-am botezat.
Dar într-o zi, pe când bătrânul adormise
Somn liniștit și fără vise,
O muscă drept pe nas i s-a lăsat;
Iar ursul a-ncercat degeaba
Să prindă musca-n zbor cu laba.
– Am să-ți arăt eu ție! a mârâit furios
Apărătorul nostru de muște, credincios,
Și ridicând un bolovan de jos
Cu-aceeași lovitură grozavă a strivit
Și musca nepoftită,
Și biata scăfârlie a celui adormit.
Avea cap prost țintașul, dar mână iscusită;
Din somnul lui bătrânul în veci nu s-a trezit.
Așa va fi mereu, precum a fost:
Decât să-l ai prieten pe cel prost,
Mai bine-n luptă să ții piept
Unui dușman deștept.

Cei doi prieteni

Cândva-n Monomotapa trăiau doi buni vecini,
Ce-și împărțeau frățește avutul, amândoi.
Se află, cum spun unii, și printre-acei străini

Prieteni credincioși, ca și la noi.

Dormea, în noaptea-aceea, acasă fiecare;
Lumina coborâse de mult în asfințit,
Când unul din prieteni s-a trezit
Și, tulburat fiind de-o-ngrijorare,
Veni la poarta celuilalt să bată.
A adăstat o vreme-ndelungată,
Căci slujitorii casei se deșteptară greu,
Pe toți îi cuprinsese la sânul său Morfeu.
Trezit din somn, vecinul îi spuse: – E de rău?
Să-mi vii la miez de noapte, nu seamănă cu tine,
Să-ți părăsești odihna, nu-i obiceiul tău.
Ce s-a-ntâmplat? Pierdut-ai la joc toți banii? Ține!
Te caută dușmanii cu pricină de sfadă?
Sunt lângă tine, iată, cu inimă și spadă!
Îți pare lungă noaptea și singur ți-e urât?
Cea mai frumoasă sclavă e-a ta numaidecât!
– Nimic din toate-acestea nu mi se potrivește,
Și-ți mulțumesc frățește
Că te-ai gândit să-mi vii în ajutor.
Dar am avut azi-noapte un vis tulburător,
Păreai puțin mâhnit. Și-am alergat,
De teamă, să nu fie-adevărat...

Gândește-te o clipă, cinstite cititor:
Pe care din aceștia îl socotești mai bun?
Eu, unul, n-aș putea să spun.
Un vechi și bun prieten e-un dar neprețuit;
El îți citește-n suflet mâhnirile ascunse.
Un vis, nimica toată, o umbră de ajuns e
Să sară să-ți ajute prietenul iubit,
Când i se pare numai că e primejduit.

Înmormântarea leoaicei

A leului soție răposase,

Și fiecare alergase
Să-i aducă regelui cel mare
Cuvânt de mângâiere și-ntristare.
Strigară crainicii călări
Spre toate cele patru zări,
De-a lungul și de-a latul țării,
Dând veste despre locul și ziua-nmormântării.

Armașii-aveau poruncă să țină rânduiala
Și oaspeții străini să-i găzduiască,
Să-și dea cu toții osteneala,
Ca nimănui nimic să nu-i lipsească.
Cu inima de jale plină,
Amarnic regele răgea,
Umplând cu plâns întreaga vizuină;
Alt templu leul nici n-avea.
Iar ca să fie-alături de-a regelui durere,
Porniră și curtenii, pe limba lor, să zbiere.
Curtenii sunt o spiță de oameni schimbători,
Sunt veseli câteodată și triști adeseori,
Sunt gata pentru toate, și altceva nu fac

Decât ce li se pare că-i regelui pe plac.
Cameleoni cu-o sută de culori,
Maimuțăresc stăpânul și chipul și-l prefac.
Nu-i niciun strop de suflet în toate-aceste trupuri;
Aceștia nu sunt oameni, sunt șuruburi.

Ci să mă-ntorc cu vorba la povestea mea.
Bocea întreaga curte; doar cerbul nu plângea.
Și cum era să fie amărât
Când se gândea, sărmanul, că ticăloasa-aceea

Pe vremuri îi mâncase copilul și femeia?
Un trepăduș, văzându-l, l-a pârât
Că nu stă să vegheze cu ceilalți în rând,
Ba că l-a prins râzând!
Vedeți, în pildă, Solomon cum scrie:
„Cumplită e a regilor mânie...“
Iar ea lovește și mai greu
Când regele se cheamă leu.
(Dar cerbul, din păcate, nu învățase carte.)
S-a năpustit monarhul și a răcnit: – Trădare!

Jivină de pădure, faci haz la-nmormântare?
La marea mea durere ți-e silă să iei parte?
N-am să cobor la tine, să-mi spurc cinstita gheară;
Să vie lupii! Ei au să răzbune
Slăvita amintire a doamnei noastre bune.
Nemernicul să piară!
– O, rege! zise cerbul. Să nu mai fii mâhnit!
Sfârșește plânsul, vremea durerii s-a-mplinit.
S-a întâmplat, mărite, o minune!

Stătea regina sfântă pe pat de flori culcată,
Când a-ndreptat spre mine privirea-i luminată
Și-n șoapte-a prins a-mi spune:
„Prietene, în clipa când milostivii zei

Pe-a veșniciei cale la sânul lor mă cheamă,
Să stau la rând cu sfinții,
Să nu mă plângi! Eu nu sunt sortită suferinții,
Ci vieții fericite din Câmpii-Elizei,
Aici sunt împreună cu cei de-aceeași seamă.
Pe rege să nu-l faceți să râdă prea curând:
Îmi place, după mine, să-l văd puțin plângând..."
Uimiți au fost curtenii de-această întâmplare,
Și toți strigară: – Slavă! Minune! Înălțare!
Iar regele, iertându-l pe cerbul cel isteț,
I-a dat, drept amintire, un dar de mare preț.

Hrăniți pe regii voștri cu minuni,
Cu lingușiri plăcute și meștere minciuni;
Vor trece peste ciudă și peste-antipatii,
Vor înghiți momeala și vă vor răsplăti.

Șoarecele și elefantul

E plină toată Franța de proști înfumurați,
Și ifose își dau, bătu-i-ar vina,
De-ai zice că sunt oameni grozav de însemnați;
N-ajungi la nasul lor nici cu prăjina!
E-o boală, pasămite, franțuzească.
Și spaniolul are o semeție-a lui,
Dar cum să spui?

E mai nebună, poate, dar mai puțin prostească.
Vreau să vă povestesc o întâmplare:
Nu-i mai nepotrivită decât ar fi oricare.

Văzuse șoricelul un elefant mergând
Și haz făcea (bineînțeles în gând)
Cât de greoi și de încet pășește,
Purtându-și, boierește,
Povara cu trei caturi în spinare.
Călătorea cadâna sultanului cel mare,
Cu slujitorii-alături, cățelul și pisica,
Maimuța, papagalul și bunica.
Se întreba jivina rozătoare,
De ce atâta lume stă-n drum și cască gura
La namila aceea mișcătoare?
– Atât să prețuiască, zicea, o vietate,
Cât poate loc să umple? Aceasta vi-i măsura?
A dobitoacelor însemnătate
O socotiți, se vede, în ocale?
Și nu pricep de ce vă minunați

De formele acestei matahale,
Cu care pe copii îi speriați?
Noi suntem, ce e drept, mai delicați,
Dar de un neam mai nobil, mai fin, mai elegant!...
Abia vorbi, și-n clipa următoare
L-a lămurit o mâță vânătoare
Că șoarecele nu-i un elefant.

Puterea destinului

Ne întâlnim de-atâtea ori cu piaza rea
Pe drumul ce-l alegem ca să fugim de ea.

Un tată-și îndrăgise atât de mult odorul
– Nu-i dăruise soarta alt băiat –,
Încât pe la toți vracii-a colindat,
În zodii să-i ghicească viitorul.
Prea rău nu-i prevestiră; dar unul dintre ei
I-a spus, citind în stele: – Să ți-l păzești de lei!
Nu mult, până la vârsta când i-o miji mustața...
Părintele, îngrijorat, a socotit
Primejdia ce-l paște pe fiul cel iubit
Și, ca să-i cruțe viața,
A hotărât să-l țină sub pază bună-n casă.
Cu micii lui prieteni să zburde, să se plimbe,
Odăile de joacă să le schimbe,
Dar nici până la poarta grădinii să nu iasă!
Acum copilul se făcuse mare,
Și-așa cum sunt din fire băieții îndemnați,
Ardea de nerăbdare
Să meargă să vâneze cu ceilalți bărbați.
A încercat să-l poarte cu vorba tatăl lui,
Spunându-i că vânatul e-un obicei urât;
Dar poți, numai cu sfaturi, să te silești oricât,
O stavilă să pui
Pornirii care crește cu patimă sporită?
Cu cât era plăcerea mai neîngăduită,
Băiatul plin de vlagă și râvnă tinerească
Se-nverșuna mai aprig, răbdând, să și-o dorească.
Aflase între timp din vina cui
Era silit, ștrengarul, să-și pună pofta-n cui.
Și cum în acea casă cu încăperi bogate
Vedea pe toți pereții tablouri și covoare
Înfățișând priveliști minunate
Cu întâmplări de vânătoare,
La pândă vânătorii, jivinele fugind,
Pe când stătea flăcăul și le privea cu jind,

Zări pe pânză zugrăvit un leu.
– A! ticăloasă fiară! Tu ești blestemul meu?
De teama ta, îi zise, trăiesc înlănțuit!
Și-a strâns în pumni mânia, apoi s-a năpustit,

Și pe sărmanul leu nevinovat
L-a spintecat!
Dar, dincolo de pânză, dădu-ntr-un cui ascuns,
Și-adânc în carne fierul i-a pătruns.
Urâta rană s-a înveninat,
Iar doftorii chemați în ajutor
L-au vindecat de viață cu leacurile lor
Și arta-ntreagă a lui Esculap.
Eschile, cum se spune, la fel a pătimit.
Un cititor în stele cândva i-a prevestit
Că va pieri sub zidul ce-i va cădea în cap.
Înspăimântat de-această urâtă profeție,
S-a strămutat afară din oraș,
Sub cerul liber și-a făcut sălaș
Și s-a mutat cu patul pe câmpie.
Un vultur se-nălțase acum din zarea largă
Și străbătea văzduhul cu o țestoasă-n gheare.
Zări un vârf de stâncă mijind în depărtare,
Și platoșa țestoasei vrând în bucăți s-o spargă,

Lăsă din gheare prețioasa pradă
De la-nălțimea cerului să cadă
Pe creștetul pleșuv al lui Eschile!
Și-așa prevăzătorul poet muri cu zile.

S-ar cuveni, adică, să ne închipuim
Că arta profeției, de-ar fi adevărată,
Ne-ar duce tot spre răul de care ne ferim?
Eu, însă, stând să judec, n-o văd întemeiată.
Nu pot să cred că firea se lasă ferecată,
Iar soarta noastră-i scrisă, în Cer, de mai-nainte;
O hotărăște timpul, omul, locul,
Adeseori, desigur, și norocul,
Nu șarlatanul care, cu-nchipuiri, ne minte.
N-au regii și ciobanii, în Cer, o altă stea;
De poartă unul bâtă, iar altul spadă grea,
Ei sunt așa cum zicem că Zeus a voit.
Dar cine-i acest Zeus? Un trup ne-nsuflețit!
Și care sunt acele puteri nebănuite

Ca soarta să ne-o-nsemne în chipuri diferite?
Cum să pătrundă ele în țarcul lumii noastre,
Iar eu cum voi străbate tăriile albastre,
Să văd ce-i nesfârșitul, cu ochii mei de om,
Ce-i Soarele, ce-i Marte, puzderie de astre,
Când poate să le-abată din cale un atom?

Cum să găsească drumul de dincolo de zări
Acei tălmaci de stele din lumea noastră mică?
Sunt astăzi în Europa atâtea întâmplări,
Și nimeni n-a putut să le prezică!
Ce nu cunoști tu însuți, cum poți să prevestești?
Sunt depărtări în spațiu și puncte mișcătoare,
Sunt patimi omenești
La fel de schimbătoare,
Și când pe-aceste toate nu-s vrednici a le ști,
Cum pot ei să prevadă ce fapte-om săvârși?
La fel ca noi, destinul, de-a lungul unei vieți,
Mereu își schimbă pasul;
Și cum ar fi în stare toți acești domni profeți
Ca linia soartei noastre s-o tragă cu compasul?
Dar cele două întâmplări ce-am povestit
Să nu vă amăgească;
Nici bietul moș-Eschile, nici fiul mult iubit,
Cu zidul și cu leul, nu dovedesc nimic.
Oricât ar fi de orbi cei ce prezic,
Se-ntâmplă, una-n mie, și ei s-o nimerească;
Nu-i vreo minune mare,
Ci, pur și simplu, întâmplare.

Măgarul și câinele

Să ne-ajutăm, la o nevoie, împreună;
E-o rânduială-a firii ce-ar trebui urmată.

Măgarul a greșit odată,
Nu știu de ce, căci altfel avea purtare bună.
Mergea pe drumul țării și, însoțit de câine,
Nu se gândea la grijile de mâine.
Stăpânul, ostenit de lunga cale,
Șezu să poposească într-o vale.

Măgarului pășunea i-a plăcut
Și s-a-ndemnat cu poftă la păscut,
Cu toate că, din marginea grădinii,
Lipseau scaieții și ciulinii,
Delicatețuri fără care
Gust bun niciun ospăț nu are.
Măgarul, însă, de-astă dată,
S-a mulțumit cu-o masă ceva mai cumpătată.
În schimb, sărmanul câine, alături, flămânzea.
– Prietene iubite, îi zise, dacă-ai vrea

Să te apleci oleacă, să pot s-ajung și eu

La coșul cu merinde, să-mi iau tainul meu...
Niciun răspuns... O vorbă măcar! Căci urecheatul
Era grăbit cu pășunatul
Și nu voia cu niciun preț
Să piardă-o gură de nutreț.
Într-un târziu îi spuse: — Amice, nu te teme,
Te sfătuiesc să ai răbdare;
Se va trezi stăpânul, nu peste multă vreme,
Și-are să-ți dea și ție de mâncare.
Așa vorbi, când, iată, din codru a ieșit
Un lup la drumul mare:
Avea și dânsul poftă, se vede, de-o gustare!
Simțind măgarul nostru că nu e de glumit,
Rugatu-s-a de câine să-i sară-n apărare.
Dar câinele îi zise: — Amice, nu te teme,
Pân' s-o trezi stăpânul, la fugă să te-ații,
Desprinde-te de hamuri și șterge-o, cât e vreme...
Iar dacă lupul te-o-ncolți,
Cum ai fost proaspăt potcovit,
Dă-i una peste falcă și lasă-mi-l lungit!
Dar lupul, pasămite,-a fost mai iute
Și l-a mâncat cu poftă pe măgar.

În chip de-nvățătură, vă spun iar,
Că bine-ar fi ca unii pe alții să se-ajute.

Foloasele minții

Doi târgoveți, de când țin minte,
În viața lor certați au fost:
Sărac întâiul, dar cu minte;
Al doilea, bogat și prost.
Era un prost înfumurat
Și își privea de sus vrăjmașul,
Mândrindu-se că-n tot orașul
Nu-i om ca el mai respectat.
O laudă deșartă! Ce-nseamnă banul tău
Când nu ești, dat cu aur, decât un nătărău?
— Vecine, îi spunea acel bogat,
De ce, la urma urmei, te ții așa fudul?
Ești mare învățat,
Dar n-ai prânzit o dată să fii și tu sătul;
În iarnă, ca și vara, îmbraci aceleași straie,
Și-ntreaga ta avere încape-ntr-o odaie.
Voi, cărturarii ăștia, atoateștiutori,
Umblați aproape goi,
Dormiți pe prici,
Și cum nu vă dă mâna să țineți servitori,

Cutreierați tot târgul cu umbra după voi.
Republica nu are nevoie de calici;
Nu sunt de cinste vrednici și nu-s folositori
Decât acei ce știu să cheltuiască,
Ducând, cu mână largă, o casă boierească.
Pe noi ne știe Domnul că nu suntem avari;
Trăiesc pe urma noastră atâți meșteșugari;
Și cel ce coase fusta, și cea pe care-o prinde,
Și-acel care ne-o vinde.
Ba chiar și voi, care-nchinați
Atâtea scrieri rele boierilor bogați.
Cuvintele acelui îngâmfat
Răsplata cuvenită și-o primiră;

Războiul pe poet l-a răzbunat
Mai bine decât orișice satiră.
Fu pustiit orașul de armele lui Marte,
Și amândoi fugiră în lume... Omul prost
Rămase fără adăpost;
Cel știutor de carte
Era primit oriunde, poftit și răsfățat.
... Și cearta lor cea veche așa s-a încheiat.

Pot proștii să tot latre și să-și răcească gura,
E bună la ceva și-nvățătura.

Șoimul și claponul

Pe cel ce te momește cu gândul rău,
Nu-l asculta! Ferește-te de el!
Nu, nu, n-a fost atât de nătărău,
Nici câinele Jean de Nivelle[48].

Un cetățean din Mansa, clapon de meserie,
Chemat fu de stăpânu-su ca judecat să fie
În fața vetrei sacre a umbrelor străbune,
Și căreia cuptor i se mai spune.
Toți îl strigau prin curte: – Pui! Pui! Pui!
Cu glasuri în dulceață înmuiate;
Claponul, un șiret și jumătate,
Râdea și își vedea de treaba lui:
– Vă sunt plecată slugă, dar nu cad în capcană;
Momeala dumneavoastră, iertați, e grosolană...
De felul lor, claponii sunt cam bănuitori,
Să se ferească s-au deprins:
Au pătimit de-atâtea ori!

Cu forfoteală mare și multă-alergătură,
Claponul trebuia să fie prins
Și-nfățișat în ziua următoare
La un ospăț de nuntă, ca friptură;
Și de-o asemenea onoare
Nu-s păsările bucuroase niciodată.
Văzându-l plin de grijă, fugind cu-atâta zor,
Un șoim l-a ocărât din zbor:
– Mă uluiește lipsa ta de judecată!
Claponi nătângi ce sunteți! Niște neisprăviți!
N-ați învățat nimic! Nimic nu știți!
Eu merg la vânătoare și mă întorc în zbor.
I-auzi cum te poftește stăpânul în pridvor.
Ești surd? Ce stai pe gânduri?
– Ba am urechea bună
Și știu de mai-nainte cam ce-ar dori să-mi spună.
Ia uite bucătarul cuțitul cum ascute...
O astfel de momeală te ispitește? Du-te,
Eu nu mă las pe mâna tâlharului de gâde
Și nu mă-nșală viclenia lui,
Oricât de dulce m-ar striga: „Pui! Pui!“
Prietene, dă-mi voie să fug, și nu mai râde!
De-ai fi văzut și tu trași în frigare
Atâția șoimi de-ai voștri
Câți eu văzui claponi de-ai noștri,
Nu mi-ai mai face-asemenea mustrare.

Pisica și șoarecele

Patru feluri de jivine: Fură-Brânză, o pisică,
Buha, pasăre ursuză, șoarecele Roade-Sfori,
Nevăstuica subțirică,
Toți tâlhari și prădători,
Unui brad bătrân și putred îi dădeau mereu târcoale.
Pădurarul, într-o seară, a venit pe neștiute,
Să așeze o capcană printre frunzele căzute;
Iar pisica ce-apucase de cu noapte să se scoale,
Ahtiată după pradă,
Dibuind prin întuneric, lațul n-a putut să-l vadă
Și, oricât de hoțomană,
Într-un ochi s-a prins, ca proasta... S-a zbătut și a strigat!

Șoarecele a dat fuga; și nespus s-a bucurat
Că vrăjmașa lui de moarte nimerise în capcană.
– Scumpe! l-a rugat pisica, printre lacrimi și suspine;
Tu, de când ne cunoscurăm, te-ai purtat frumos cu mine.
Vezi în ce bucluc urât
Neștiința m-a vârât.

Haide, șoricele, vino și ajută-mă să scap!
Te-am iubit întotdeauna ca pe ochii mei din cap;
Nu mi-a fost mai drag un altul din întregul neam al tău,
Și, spun drept, nu-mi pare rău.
Mergeam la rugăciune, ca orice credincioasă,
Și am căzut într-o capcană blestemată,
Viața mea e-n mâna ta:
Rupe sforile acestea și mă scoate din robie!
– Și, îi zise rozătorul, ce răsplată îmi vei da?
– Veșnică prietenie!
Jur ca-n orice-mprejurare gheara mea a ta să fie.
Împotriva orișicărui am să-ți vin în ajutor.
Eu pe nevăstuică am să ți-o jupoi!
Pe bărbatul buhei să știi că-l omor!
Vor să te mănânce de viu amândoi;
Vai va fi de ei!
Cei ce-ți vor pieirea sunt dușmanii mei.
Șoarecele râse: – Te-ai prostit de tot!
Eu să-ți scap viața? Ce? Sunt idiot?
Și a șters-o-n grabă, drept spre vizuină,
Unde nevăstuica sta sub rădăcină,
Gata să-l ia-n brațe...
Sus pe cracă buha mai-mai să-l înhațe!
Peste tot primejdii! Roade-Sfori, de frică,
Prins din două laturi, neavând ce face,
Merse la pisică,
Ochiurile toate pe rând le desface,
Și-i fu dat, viclenei, teafără să scape.
Dar se-aude, parcă, pas de om pe-aproape...
Cei doi buni prieteni n-au mai zăbovit
Și-au tulit-o iute, cum au nimerit.

Întâlni apoi pisica, mai târziu, întâmplător,
Șoarecele care-odată o scosese de la moarte,
Și zărindu-l de departe
Cum se pregătea s-o șteargă și-o privea bănuitor:
– Frate scump, i-a spus șireata, vino să mă-mbrățișezi!
Pentru ce să te ferești
Când îți port în suflet gânduri și simțiri prietenești?
Pentru ce mă ofensezi?
Crezi c-am să te uit vreodată?

Mi-ai dat viața; pân' la moarte îți rămân îndatorată!
Șoarecele îi răspunse, răspicat:
– Știu, dar nici năravul nu ți l-am uitat!
Până-acum pisică recunoscătoare
N-am văzut pe lume, cât am colindat.
Și știu foarte bine cam câtă valoare
Are legământul ce-l faci... la strâmtoare.

Cei doi câini și măgarul mort

S-ar cuveni să fie virtuțile surori,
Așa cum orice viciu cu celălalt e frate.
Te prinde-n gheară unul, și tot de-atâtea ori
Vin toate celelalte, de parcă-ar fi-nșirate!
(Vorbesc de-acele vicii ce seamănă-mpreună
Și, strânse laolaltă, duc casă foarte bună.)
Virtuțile-s altminteri; le vezi arareori
Pe toate adunate, ca un mănunchi de flori;
Împrăștiate-n felurite fețe,
Trăiesc nepotrivite și răzlețe.

Unu-i viteaz, dar prea cutezător,
Altul, cuminte, prea le socotește
Și greu se hotărăște.
Să trec la dobitoace și la virtutea lor:
Și câinele se ține că-i paznic credincios,
Stăpânul și-l iubește,
Dar e nerod și mâncăcios.
Am să vă dau drept pildă o tristă întâmplare.
Mergeau cei doi dulăi pe lângă mal,
Când au văzut în depărtare,
Plutind pe mare,
Purtat tot mai departe, cu fiecare val,
Un hoit părând să fie de măgar.
Întâiul câine spuse: – Prietene ogar,
Ai ochi mai buni ca mine, ia uită-te în zare,
Ce ți se pare?
Cam ce-ar putea să fie? E bou? Sau o fi cal?
– Prietene, să fie oricare animal,
Vânatul e vânat!
Dar vorba-i, cum l-ajungem, că s-a cam depărtat?
Cu vântul dimpotrivă e greu s-o iei înot.
Mai bine știi ce facem? Bem, vere, lacul tot!
Bou, cal, ce-ar fi, o să rămână
Pe fundul sec, ca pe uscat,
Și vom avea un prânz bogat,
Mâncare pentru-o săptămână!
S-au apucat dulăii să soarbă toată marea,
Li se curmase răsuflarea!
Cu-atâta apă-n burtă, s-au umflat,
Și-au tot băut, au tot băut, pân-au crăpat!

Așa-i făcut și omul: când arde de-o dorință,
Nimic nu i se pare c-ar fi cu neputință.
Ce pierdere de vreme, și câtă frământare,
Să dobândească faimă, putere, cinste, stare!
„O, de-aș putea pământul întreg să-l cuceresc!
Cu aur greu să-mi umplu vistieria!

S-ajung să-nvăț, cât timp trăiesc,
Ebraica, istoria, astronomia!“
Nimic nu-i potolește nerăbdarea
Și-ar vrea să bea, deodată, toată marea.
S-aduni atâta aur și-atâtea să înveți,
Destule nu ți-ar fi nici patru vieți.
Cum ar putea, la capăt, un singur om s-ajungă
Pe-o cale-atât de lungă?
N-am izbuti în viață să strângem tot ce vrem
Nici de-am trăi cât patru ca moș Matusalem!

Lupul și vânătorul

O, patima de-a strânge, ce monstru nesătul!
Să-i dai întreg pământul, și nu i-ar fi destul.

Zadarnic am certat-o cu pilde și povețe;
Din scrierile mele nimic n-a vrut să-nvețe.
Când vor ajunge, oare, cei surzi să mai asculte,
Și bucuria vieții să știe s-o culeagă?
– Prietene, grăbește, căci zilele nu-s multe!
De-ar fi să am răgazul, aș scrie-o carte-ntreagă,
Și toată s-ar cuprinde într-un cuvânt: Trăiește!
– Da, voi trăi... – Când însă? – De mâine începând...

– Dar pentru ce de mâine? Nici azi nu-i prea curând!
În orice clipă moartea haină te pândește,
Și-ai s-o pățești, sărmane, acum sau mai târziu,
Ca lupul și arcașul din fabula ce-o știu.
Un vânător cu arcul, gonind din urmă cerbii,
Un căprior și-o ciută pe rând a săgetat.
I-a așezat alături pe frăgezimea ierbii;
Putea să fie mândru de-asemenea vânat.
Când iată, din pădure, se-arată un mistreț.
Săgetătorul, lacom, nu s-a-ndurat să scape
Acea frumoasă pradă și-acel trofeu măreț.
Alt călător se-ndreaptă spre-a Styxului ape,
Dar foarfecele Parcei nu pot ca, dintr-odată,
Să curme firul vieții înverșunatei prade;
De zece ori se-mplântă în carnea-nsângerată...
Dar pân' la urmă fiara, în plin lovită, cade!
Bogată era jertfa; dar ne-ndestulătoare
Când un erou se-avântă tot codrul să-l doboare...
Zărind o potârniche în miriștea din față
Și dornic să culeagă și-acest vânat ușor,
Își încordase arcul viteazul vânător...
Mistrețul, adunându-și un ultim rest de viață,

Asupra lui se-aruncă, și omorându-l, moare!
Iar potârnichea, pleacă-n zbor,
Și-i mulțumește, recunoscătoare.
E-o pildă ce privește pe cei nesăturați;
Pe-a doua s-o priceapă zgârciții. Ascultați.
Un lup trecând pe-acolo, mai mult din întâmplare,
Zări acele trupuri zăcând fără suflare.
– Ah, zise el, sunt patru! Așa noroc, mai rar!
Voi ridica în cinstea Fortunei un altar;
Și-am să păstrez vânatul să-mi fie la-ndemână.
Gândesc că la răcoare, în hrubă, o să țină.
(Așa-s zgârciții, fac economie.)
Și unul câte unul mâncând pe săptămână,
Am hrană-ndestulată pe cel puțin o lună.
Încep de mâine-ncolo: Băiete, poftă bună!
Azi n-aș vrea dintr-o dată stomacul să-mi încarc.
Mi-ajunge o gustare din coarda acestui arc.
Să mușc din el oleacă,
Miroase bine, e din maț de oaie…
Apucă lupul arcul și-l îndoaie,
Săgeata pleacă,
Și înc-o jertfă cade, cu burta spintecată…
Mă-ntorc la tâlcul pildei și-am să mai spun o dată:
Cinstiți plăcerea vieții, gustați-i bucuria!
Sfârșitul celor doi vi-i cunoscut:
Pe unul l-a dat morții lăcomia;
Zgârcenia pe altul l-a pierdut!

Monedă veche de aur, care valora zece franci.

Divinitate marină, mama lui Achile.

Personaj mitologic; omorându-şi fratele, fără a-l cunoaşte, s-a exilat de bunăvoie.

Zeiţa pomilor roditori.

Proverbul „Acel câine Jean Nivelle, care nu vine când îl chemi“ îşi are originea în următoarea întâmplare: în războiul purtat de Ludovic al XI-lea împotriva ducelui de Bourgogne, ducele de Montmorency l-a chemat pe fiul său Jean Nivelle, care se afla pe atunci în Flandra, să vină să lupte pentru Ludovic al XI-lea; şi „acel câine de Jean de Nivelle“ nu a venit.

Custodele necinstit

Am fost de Muze îndemnat
Să cânt în versul meu jivine;
Și n-aș fi izbutit mai bine
Pe alți eroi să-i fi cântat.
În cartea mea, pe franțuzește,
Măgarii se-nțeleg cu leii,
Și-aceeași limbă, ca și zeii,
Cu lupul câinele vorbește.
Pe scenă i-am adus să joace
— Cum le-a plăcut și lor, și mie —
O nesfârșită comedie,
Cu fel de fel de dobitoace.
Cuminți sunt printre-aceia unii,
Nerozi destui și aiuriți,
Iar dacă bine socotiți,
Mai mulți, desigur, sunt nebunii;
Ba chiar au întrecut măsura!
La toți le-am zugrăvit natura:
Atâți mișei și trădători,
Nechibzuiți, ingrați, tirani,
Un cârd întreg de pehlivani,
Mulțime de lingușitori,

Și nici n-aș mai putea s-aștept
Pe-nșelători să vi-i prezint.
A spus cândva un înțelept
Că oamenii, cu toții, mint.
Dar cred că n-a avut în gând,
Să-nvinuiască de minciună
Decât pe oamenii de rând;
Iar de-a voit cumva să spună
Că omul, orișicare, minte,
Și cel mișel, și cel cuminte,
Cu tot respectul cuvenit,
Cutez a zice c-a greșit.
Și chiar pe cei care scornesc
Isprăvi ce nu s-au întâmplat,
Esop, Homer, pot să-i privesc
Drept mincinoși, cu-adevărat?
Ei, meșteri mari ai născocirii,
Cu vraja visului ne-ncântă,
Și adevăru-l învesmântă
Cu darul minunatei arte

Să plămădească-o lume-a lui.
Să facă din minciuni o carte,
Dând viață-n veci, și mai departe,

Închipuitei lumi a lui.
Să dea minciunilor un rost
Nu se pricepe orișicare.
O să vedeți dintr-o-ntâmplare
Cum minte omul rău și prost.
Plecând în țări străine, un negustor persan
Veciunului, să-i zicem cavaler,
I-a-ncredințat spre pază mai multe lăzi cu fier.
Se-ntoarce negustorul acasă după-un an
Și-ntreabă: – Unde-i fierul? – Să vezi cum s-a-ntâmplat,

Răspunse cavalerul:
Un șoarece-ntr-o noapte în pod s-a strecurat
Și-a ros în dinți tot fierul...
Am ocărât argații, sunt niște gogomani!
Dar poți să te ferești de șobolani?
Se miră negustorul de-asemenea minune;
Dar se preface-a crede și gândul nu și-l spune.
Nu mult după aceea, pândind pe înnoptat
Și vrând pe-acel viclean să se răzbune,
Băiatul i-a furat!
Pe bunul lui vecin și pe vecină
I-a invitat apoi la cină.
Nefericitul tată, cu ochii-nlăcrimați:
– Nu pot primi, îi spuse, vă rog să mă iertați...
Am fost atât de crunt lovit!
Lumina vieții mele, băiatul, l-am pierdut!
E tot ce am pe lume mai scump... tot ce-am avut!
Copilul meu cel drag mi l-au răpit...
– Aseară pe fereastră o bufniță-am zărit

Cum îl ducea, în gheare, spre moara părăsită.
– Povești! i-a spus vecinul. Nu cred că s-ar putea
O bufniță să zboare
Purtând în gheare-o pradă atât de grea.
Ar fi putut, mai lesne, băiatul s-o omoare!
– Eu n-aș putea să spun cum s-a făcut;
Dar ce-am văzut, cu ochii am văzut,
Și pentru ce nu vrei să crezi
Că poate bufnița să ducă-n gheare treizeci de ocale,

Cât cântărește fiul dumitale?
Și pentru ce te minunezi,
Cinstite cavaler,
Că păsări de acestea trăiesc în țara-n care
Un singur șoarece e-n stare
Să roadă un chintal de fier?!

A înțeles povestea cavalerul,
A trebuit să scoată fierul,
Și și-a primit în schimb odorul.
Plecaseră odată la drum doi călători;
Iar unuia-i plăcea să povestească.
Dar îi plăcea pe toate gigantic să le crească,
Întocmai ca acei prevestitori
Ce parcă-ntreaga lume o văd prin microscop,
De-ai zice că balauri și fiare năzdrăvane
Au năpădit Europa și țările-africane,
Ca-n vremea ce fusese-nainte de potop.
Povestitorul a-nceput:
– Era într-o grădină o varză cât o șură...
(Hiperbola păstrează vreodată o măsură?)
– Eu, celălalt îi zise oprindu-l, am văzut
În târg pe unul cu-o căldare
Cât o biserică de mare...
A râs povestitorul: – Și unde o purta?
– Mergea cu ea acasă, să fiarbă varza ta!

Răspunsul cu căldarea l-a dat un om glumeț,
Așa cum cel cu fierul s-a arătat isteț.
Pe mincinoși, zadarnic, oricât ai căuta,
Cu dreapta judecată nu-i vei răpune-n veci;
Și, fără supărare, mai bine să-i întreci.

Cei doi porumbei

Doi porumbei, ca doi îndrăgostiți,
În cuibul lor trăiau nedespărțiți;
Dar unul dintre ei, sătul de bine,
S-a hotărât să plece-n țări străine.
Iar celălalt îi spuse: – Cum poți, tu, suflet rău,
Să lași în părăsire pe bietul frate-al tău?
Această despărțire pe tine nu te doare?
Nici drumurile lungi și-ostenitoare,

Nici multele primejdii ce-ascunde depărtarea
Nu pot să-ți domolească nerăbdarea?
De ce atâta grabă? De ce atâta zor?
Așteaptă cel puțin până la vară...
A croncănit azi-noapte un corb prevestitor
Că una din columbe o să piară.
Prin văile ascunse, pe culmile înalte
Nu văd decât capcane și păsări răpitoare!
În cuib, când plouă-afară, nu te așteaptă oare

Culcuș, mâncare bună și toate celelalte?
Aceste vorbe pline de dragoste frățească
Pe călătorul nostru în suflet l-au pătruns
Și l-au făcut puțin să șovăiască;
Dar n-au fost de ajuns
Să-i potolească dorul de ducă; și-a răspuns:
– Nu fi mâhnit, iubite, și grijile le lasă;
Cel mult în patru zile voi fi din nou acasă.
Apoi, întors din depărtări
În cuibul nostru liniștit,
Ce minunate întâmplări
Nu voi avea de povestit!
Tot ce-am aflat și ce-am văzut
În țările ce-am străbătut,
Tot ce eu însumi am trăit;
Acel ce nu cunoaște lumea ce poate despre ea să spună?
Și ce plăcere îți va face să stăm de vorbă împreună!
Eu am să-ți spun: aceste toate s-au petrecut, am fost de față...
Iar tu vei crede că-s aievea, povești din propria ta viață.

S-au despărțit în lacrimi. Porumbul călător
Abia se depărtase, când umbra unui nor,
Cu semnele furtunii brăzdând întregul cer,
L-a izgonit sub bolta unui copac stingher.
Drumețul, mic și prost,
A căutat zadarnic sub frunze adăpost,
Degeaba s-a ascuns,
Că ploaia pân' la piele l-a pătruns.
Mult n-a ținut furtuna trecătoare;

Se plimbă-acum plouatul, zvântându-se la soare.
Pe câmp, în grâul verde, zărind un porumbel,
Râvni puțină iarbă să rupă-n plisc și el.
Făcu doi pași în holdă și se trezi că-i prins:
Sub frageda momeală, un laț fusese-ntins!
Și tot avu flămândul oleacă de noroc:
Capcana era veche și-n ploaie putrezită.
Cu opintiri de aripi, de gheare și de cioc,
Scăpă sărmana pradă puțin cam jumulită.
Dar iată că un vultur l-a dibuit din zbor!
Văzând cum îi atârnă o sfoară de picior,
De parc-ar fi fost unul scăpat din închisoare,
Asupra lui se-aruncă, crezând că-l poate prinde.
Un alt vultan, zărindu-l, aripile-și întinde,
Și-s doi acum tâlharii porniți la vânătoare.
Văzând că mâncătorii, cei doi, de porumbei
Sunt gata să se-ncaiere-ntre ei,
Se-ascunse porumbelul, la vreme, într-o șură,
Scăpând și din această-ncurcătură.
Dar un ștrengar de-o șchioapă, pândind de după poartă,
Îl ia la ochi (o, vârsta aceasta-i ne-ndurată!),
Își învârtește praștia o dată,

Și biata pasăre, mai moartă,
Aripile târându-și prin praf și șchiopătând,
Ia cale-ntoarsă, blestemând
Nefericita ei călătorie
Și patima cea mare de-a fi voit să știe.
Târâș-grăpiș ajunse în cuibul părăsit;
Iar altele pe drum n-a mai pățit.
Și s-au iubit hulubii, gustând în desfătări
Plăcerile plătite cu-atâtea încercări.

O, voi, îndrăgostiții ce alte zări visați,
De țărmul fericirii să nu vă depărtați;
Vi-e dor de alte locuri și de priveliști noi?
Cea mai frumoasă țară din lume sunteți voi!
Am fost și eu pe vremuri cândva îndrăgostit!
De mi-ați fi dat în schimb
Comorile din Luvrul strălucit,
Și ceru-ntreg, cu-nvăpăiatu-i nimb,
N-aș fi lăsat pădurea cu murmur de izvor,
Nici zarea luminată de ochii dragei mele,
Nici pajiștea pe care trecea cu pas ușor
Frumoasa păstoriță, cu părul în inele,
Al cărei chip m-a ispitit
Să-i jur credință lui Amor,
Și la altarul lui zeiesc,
Nedespărțit,
Până la moarte să slujesc...
O, când se vor întoarce acele vremi trecute?
Iubirile uitate, plăcerile pierdute?
Iar inima-mi, pribeagă pe-atâtea căi străine,
Va cuteza vreodată din nou să se aprindă?
Ce vrajă minunată mai poate să mă prindă?
Trecut-a oare vremea iubirii pentru mine?

Leopardul și maimuța

În iarmaroc, după un gard,
Se arăta un leopard;
Iar mai departe,-ntr-o căruță,
Făcea comédii o maimuță.
– Aici, la leopardul cel mai vestit din lume!
Se lăuda întâiul. Intrați și veți vedea!
Măria Sa la curte m-a fost poftit anume,
Spunându-mi c-ar dori
Să-și facă un manșon din pielea mea,
Când oi muri;

Că n-a văzut în tot regatul lui
O blană-atât de minunată,
Împestrițată și tărcată,
Tivită-n dungi și înstelată,
Cum alta n-a mai fost și nu-i!
Intrară mulți, și blana bălțată le-a plăcut;
Dar n-a rămas niciunul mai mult de un minut.
La rândul ei, maimuța chema pe trecători:
– Poftiți aici, la cel mai dibaci din scamatori!
Eu știu să fac o sută de pozne felurite.

Vecinul meu v-arată podoabe strălucite
Pe haina lui cu înflorită față;
Eu născocesc mai multe cu mintea mea isteață.
Sunt sluga dumneavoastră: maestrul Spargenucă,
Și țin la fata lui Maimucă,
Ce-a fost cândva momiță la răposatul papă.
În trei corăbii am venit pe apă;
Șiu să declam și să dansez,
Prin cercuri zbor și pe trapez,
Sunt ne-ntrecut în joc de mingi,
Vă fac să râdeți, vă distrez,
Și numai pentru-un ban de cinci.
Poftiți, vă rog, începem! Iar dacă printre voi
Se va găsi vreunul să spună la sfârșit
C-ar fi rămas nemulțumit,
Să vină să-i dăm banii înapoi.

Maimuța-avea dreptate: nu în îmbrăcăminte
Să cauți strălucirea, ci-n iscusita minte,
Ce știe să ne-ncânte cu-o mie de povești!
De haina-mpodobită curând te plictisești.
Câți mari seniori înzorzonați
Nu sunt, ca leopardul, frumos înveșmântați?
Iar acel strai strălucitor
E singurul talent al lor.

Ghinda și dovleacul

Nu-i rău zidită lumea, iar ca s-o dovedesc
N-am să cutreier Cerul și-ntregul Zodiac;
Mă mulțumesc
Să iau drept pildă un dovleac.

Îl măsura țăranul, zicându-și cu uimire:
– Ce tigvă mare, pe ce vrej subțire!
Cel ce-a făcut dovleacul n-a fost prea iscusit
Și nu l-a pus să crească la locul potrivit.

Cu mintea mea de grădinar,
Știam mai bine cum să fac:
Puneam dovleacul în stejar.
La așa fruct, așa copac.
Păcat că cel din Ceruri, la care-a fost Cuvântul,
Cum spune popa nostru, când a zidit Pământul,
N-a mai chemat pe alții la marele lui sfat;
Asemenea greșeală nu s-ar mai fi-ntâmplat.
De ce, de pildă, ghinda, un bob cât degetarul,
S-atârne, caraghioasă, în ditamai stejarul?
Mă uit și văd că Domnul n-a potrivit măsura;
De-aci pornește toată-ncurcătura.
O minte pururi trează
Nu știe ce-i odihna: necontenit veghează!
Apoi, voind la umbră oleacă să se-ntindă,
Sub un stejar bătrân făcu popas.
Când sforăia mai bine, s-a fost desprins o ghindă
Și l-a pălit pe nas.
Tresare omul nostru pe patul lui de iarbă,
Își pipăie obrazu-nsângerat,
Culege ghinda hoață, ce se-ascunsese-n barbă,
Și, ca printr-o minune, gândirea și-a schimbat.
(A fost de-ajuns un bobârnac.)

„Ah! sângerez! își zise, dar ce m-aș fi făcut
Pe capul meu de-ar fi căzut,
În loc de ghinda mică, cogeamite dovleac?
M-ar fi turtit!“
Și astfel cârtitorul, mustrându-se în gând,
Se-ntoarse-acasă, lăudând
Înțelepciunea celui ce lumea a zidit.

Meșterul și statuia lui Jupiter

Un meșter alese-odată
Un bloc de marmură curată
Și sta pe gânduri: ce să taie?
Un zeu, o masă sau o baie?

– Voi face-un zeu! În mâna lui
Cumplitul trăsnet am să-l pui;
Puterea-i supraomenească
Întreaga lume s-o uimească!

Și sculptorul i-a dăruit
Lui Jupiter, în chip cioplit,
Statura, fulgerul, privirea;
Nu-i mai lipsea decât vorbirea!

Atât era de-adevărat,
De aprig și de-nverșunat,
Că nu-ndrăznea să-i vadă fața
Nici cel ce-i dăruise viața.

N-au dovedit curaj mai mult

Nici cântăreții de demult;
Închipuiau povești cu zei,
Și singuri se temeau de ei.
Poeții nu-s decât copii;
În lumea lor de jucării
Trăiesc cu-nfiorări și frici,
Păpușa lor să nu le-o strici.

Simțirea-i sclava-nchipuirii,
De-aceea, împotriva firii,
Pe-ntinsu-ntregului pământ
Atâtea erezii mai sunt.

Cu gândul plăsmuim himere,
Așa cum inima ne cere;

Pygmalion[49] s-a-ndrăgostit
De Venera ce-a zămislit.

Se-ncântă prea ușor
De orice vis amăgitor,
Iubește umbra care trece,
Și ce-i aievea-l lasă rece...

Stridia și cei doi împricinați

Doi călători, odată, treceau pe-un țărm de mare,
Și-n drumul lor o stridie văzând,
O-nfulecau cu ochii și-o despicau în gând;
Iar pricina de ceartă fu poftă de mâncare.

Se aplecase unul s-o ridice:
– Domol, domol, nu te pripi, amice,
Îi spuse celălalt și-i dete brânci,
Eu am văzut-o-ntâi
Și-i dreptul meu;
N-o să mă uit la dumneata cum mi-o mănânci.
– Așa o iei? Atunci să știi
Că nu-s atins de orbul găinilor nici eu.
Mă jur, și poți să crezi,
Că eu mai de departe o zărisem.
– Vei fi putut s-o vezi,
Dar eu de când o mirosisem!
Era mai-mai s-ajungă la cuțite,
Când se ivi jupân Dandin în calea lor,
Și l-au ales pe dumnealui judecător.
Dandin, cum îi sta bine, c-un gest impunător,
Desface stridia... și-o-nghite!
Privesc împricinații cu gurile căscate
Cum domnul președinte tot miezu-l dă pe gât.
– Înalta curte, chibzuind, a hotărât,
Ca fiecare să primească-o jumătate,
Spre buna învoire a părților citate...
Și fără cheltuială de judecată!
Le-a dat apoi câte o coajă din scoica-n două despicată.

Vedeți ce ți se-ntâmplă când te încrezi în lege,
Cu traista-n băț, pe drumuri, umblând după dreptate?
Dandin, judecătorul, cu banii tăi se-alege,
Iar tu, împricinatul, cu buzele umflate.

Câinele slab și lupul

Un peștișor, dacă-l mai țineți minte,
Zadarnic de iertare s-a rugat,
Că tot prăjit pe plită-a fost mâncat.
Am vrut s-arăt că omul cu-adevărat cuminte
Ce poate prinde astăzi pe mâine nu amână;

Ar fi un mare prostănac
Să lase vrabia din mână
Și să aștepte-n pitpalac.
Nici, sfătuit de foame, pescarul n-a greșit,
Nici crapul, ce-ncercase să scape neprăjit.
Acum, punând în vorbe același înțeles,
O altă pildă am ales.
Un lup de nu știu unde, la fel de nătăfleț
Pe cât se arătase pescarul de isteț,
Prinzând un câine la strâmtoare
Se pregătea să mi-l omoare.
Dar câinele îi spuse umilit:
– Privește-mă cât sunt de jigărit!
Ospățul nu e vrednic de Înălțimea Ta.
Te rog să fii atât de bun a m-aștepta:
Stăpânul nostru își mărită mâine
Pe singura lui fată c-un mare bogătaș;
Și-atâtea resturi vor rămâne pentru câine
Că, vrând-nevrând, o să mă-ngraș!
Iar lupul l-a crezut și l-a lăsat
Să plece-acasă, viu-nevătămat.
Trecuse-o săptămână, când lupul cavaler
S-a-ntors pe-aceleași locuri, poftind la carne grasă;
Dar câinele cel șmecher era la el acasă
Și-așa vorbi cu lupul, de după-un gard de fier:
– Mă pregăteam, seniore, să ies în drumul tău;
Aștept acum portarul să vină să-mi deschidă…
Portarul cu pricina era un câine rău,
Pe lupul cel mai strașnic în stare să-l ucidă.
A înțeles nerodul ce soartă îl pândea
Și-a șters-o-n graba mare,
Cu coada pe spinare:
– Salută-l pe portar din partea mea!

Era el slab la minte, dar iute la picior;
Un lup neîncercat,
În meseria lui începător,
Și, ca să-nșele câinii, avea de învățat.

Pisica și vulpoiul

Pisica și vulpoiul, ca doi cucernici sfinți,
Doi pișicheri fățarnici, cu gheare și cu dinți,
Mergeau la mânăstire să se-nchine.
Călătoreau coțcarii foarte bine,
Furau din mers și înșirau mătănii,
Dând iama prin cotețe și prin cămări străine;
Ea – vameșă de brânză; el – hoț de orătănii.
Cum drumul era lung și-obositor,
Se mai sfădeau, să se distreze,
Că cearta e de mare ajutor
Și mințile le ține treze.
Iar după ce s-au ocărât
Și s-au luat în sfârc de bici,
Ca să le treacă de urât,
Nu i-au uitat nici pe amici.
I-a spus vulpoiul șmecherei pisici:
– Te ții că ești isteață, dar ia să văd, ce știi?
Eu am în sac o sută de-apucături șirete.
– O fi cum zici, băiete,
Eu una știu și bună, dar face cât trei mii!
A început o ceartă-nverșunată:
Să se aleagă care din doi e mai dibaci.
Dar le ieși-nainte o ceată de gonaci
Și amânară sfada pe-altă dată.
– Amice, zise mâța, să văd acum ce poți!
Ce viclenie te pricepi să scoți?
Ia bate-ți puțin capul și scotocește-n sac!
Eu n-am decât un mijloc de scăpare...
Și dintr-un salt pisica sare
De-a dreptul în copac.
Vulpoiul o ia razna pe-o sută de poteci;
În fuga lui o sută de vizuini le scurmă;
De-o sută de ori lasă pe vânători în urmă;
Înșală pe ortacii lui Grivei,
Ca o săgeată trece printre ei,
Se-ascunde și aleargă fără rost,
Și nicăieri nu află adăpost!
Să-l scoată din bârlogul în care s-a ascuns,
Doi șoricari și-o dâră de fum au fost de-ajuns.
N-a apucat să facă un salt de-a lungul văii,
Că i-au sărit în spate și l-au răpus dulăii.

În pilda mea pricepeți ce tâlc am vrut să pun:
Nu ocoli pe drumuri prea multe și prea lungi;
Vrei să le-ncerci pe toate, și nicăieri n-ajungi.
Alege numai unul din ele: pe cel bun!

Comoara

Un om lipsit de toate, cel mai sărman plugar,
Dator vândut, ca un calic,
Având pe naiba-n buzunar,
Adică neavând nimic,
S-a hotărât, sătul de sărăcie,
Grumazul să și-l pună în frânghie,
Gândind că tot același sfârșit îi va fi dat
De foame dacă moare, sau moare spânzurat.
(Când n-are omul chef de-nmormântare,
Urâtă orice moarte i se pare.)
Ducând subsuoară ștreangul și cuiul potrivit,
Sărmanul om a nimerit
Într-o cocioabă veche din curtea-nvecinată.
Dar cuiul în perete silindu-se să-l bată,
Peretele bătrân s-a prăbușit,
Lăsând să se reverse o comoară!
Nefericitul care se pregătea să moară
Culege banii, funia o lasă,
Și aurul îl duce să-l numere acasă
Mai pe-ndelete.
A doua zi, stăpânul, care fusese dus,
Veni să-și cerceteze comoara din perete,
Dar banii ia-i de unde nu-s!
– Cum? Am pierdut avutul și încă mai trăiesc?
O, de-aș putea mai ieftin frânghie să găsesc,
M-aș spânzura numaidecât.
Frânghia era gata; îi mai lipsea un gât.
Bogatul sărăcit s-a spânzurat
Pe locul unde-și ascundea averea,
Și-atât îi rămăsese: mângâierea
Că funia nimic nu l-a costat.

Arareori zgârcitul cunoaște-o moarte bună;
El nicio parte n-are din galbenii ce-adună.
Pământul îi înghite tot aurul comorii,
Tâlharii câteodată, mai des moștenitorii.
Jucându-se de-a schimbul cu soarta omenească,
Adeseori Fortunei îi place să glumească,
Și farsa care-o face,
Cu cât e mai sucită, cu-atât mai mult îi place.

Acea zeiță schimbătoare,
Odată ce și-a pus în gând
Un om să vadă spânzurând,
Așază în spânzurătoare
Pe cel ce nici n-ar fi visat
Că singur el, cu mâna lui,
De nimeni altul îndemnat,
O să-și atârne pielea-n cui.

Maimuța și cotoiul

Mustață și Maimucă, maimuța și-un cotoi,
Pereche potrivită de-obraznice jivine,
Necunoscând ce-i teama, prădalnici amândoi,
Își jefuiau stăpânul cum nimereau mai bine;
Din scrin sau de pe rafturi ceva dacă lipsea,
Știau cu toți că-n casă e-un cuib de hoțomani:
Maimuța nărăvită fura tot ce găsea;
Cotoiul mai mult brânză vâna decât guzgani.
Stăteau în fața sobei pungașii la un loc,
Privind cum, rumenite, castanele se coc;
Și-ar fi simțit plăcere îndoită
Un pumn să șterpelească de pe plită;
Căci doritori erau de lucruri bune
Și bucuroși să facă stricăciune.
– Prietene, îi spuse Maimucă lui Mustață,
Privește ce castane ne-așteaptă: ce noroc!
Arată-ți dibăcia, maestre, și le-nhață!
De mi-ar fi dat natura și mie-acest talent,
Să fur castanele din foc,
Pe toate le-aș culege la moment!
Zis și făcut. Cotoiul cu laba-i jucăușă,
Încet-încetișor,
Le scutură de spuză, le pipăie ușor
Și, una câte una, le trage din cenușă;
Și, una câte una, maimuța le înghite!
Când iată că pe-aproape se-aude zvon de pași
Și fug cei doi pungași,
Cu burta plină unul, și bine ghiftuit,
Iar celălalt, pe drept cuvânt, nemulțumit.

La fel pornesc la luptă adeseori și prinții;
Ei măguliți se lasă de faima biruinții,
Iar roadele izbândei, în urmă, le culege
Nesățioasa poftă a nu știu cărui rege.

Eretele și privighetoarea

Eretele, tâlhar înveterat,
Pornise prin vecini la vânătoare
Și, alungat de larma copiilor din sat,
Prinsese-n luncă o privighetoare.
A primăverii vestitoare l-a rugat,
Cu ochii-nlăcrimați, să n-o omoare:
– Eu nu-s decât un cântec, ce-o să alegi din mine?
Îngăduie-mi, mai bine,
Să-ți spun povestea lui Tereu.
– Tereu zici? Se mănâncă? Nu se vânează greu?
– A fost cândva un rege cu suflet arzător,
De-a cărui ucigașă pornire mă-nfior!
Știu despre el un cântec atât de minunat,
Încât cine-l aude rămâne fermecat...
Eretele i-a spus, râzând:
– Ei, bine-ai nimerit-o! Acum, când sunt flămând,
De asta crezi că-mi arde, să te ascult cântând?
– Dar mă ascultă regii! – Așteaptă ziua-n care
Vei fi din nou poftită la curțile regești;
N-o să mă-ncânți pe mine, erete, cu povești!
Urechi s-audă, burta goală n-are.

Ciobanul și turma lui

– Cum? Unul câte unul, rând pe rând,
Să-mi piară mie, fără urmă,
Toți mieii din neroada turmă?
Să mă înșele lupul mereu, și până când?
Erau la stână oi mai mult de-o mie.
Și l-au lăsat pe Berbecel să mi-l sfâșie!
Ah! Berbecel al meu, berbecul blând,
Mă însoțea-n cetate ca un câine,
Și pentru-o porție de pâine
Pân' la sfârșitul lumii m-ar fi urmat oricând.
Îmi auzea cimpoiul din vale-n altă vale,
Și de departe îmi ieșea în cale,
Voios și sprintenel,
Berbecul meu de suflet, sărmanul Berbecel!
Sfârșind această jalnică vorbire,
Lui Berbecel făcându-i cinstită pomenire,
Ciobanul s-a-ndreptat spre turma lui de oi,
Chemând-o la război:
– De vă veți strânge să luptați, cu mic și mare,
În apărare,
N-o să cuteze lupul să iasă din pădure!

Toți s-au grăbit pe cinstea lor să jure
Că nu vor da-ndărăt cu niciun pas,
Și-a răsunat un singur glas:
– Îl vom zdrobi pe lacomul mișel,
Tâlharul care l-a mâncat pe Berbecel!
Ai turmei toți s-au pus chezași cu viața lor,
Și mult i-a lăudat ciobanu-ncrezător;
Dar, mai târziu, când noaptea pe văi s-a așternut,
S-a întâmplat un lucru neplăcut.
– Păzea, că vine lupul! s-a auzit deodată,
Și-ntreaga turmă, speriată,
La fugă a tulit-o, de frica lupului.
Și nu fusese lupul, ci numai umbra lui…

Zadarnic chemi la luptă pe fricoși,
La vorbă toți sunt curajoși,
Dar când se-apropie dușmanul,
Oricât îi strigi, nu-i mai aduni nici cu arcanul!

Sculptor din Antichitate, despre care legenda spune că s-ar fi îndrăgostit de statuia cioplită în marmură a Galateei.

Un ou, doi șoareci și-un vulpoi

Doi șoareci în grădină dădură peste-un ou.
Era un prânz îndestulat;
N-au șoarecii nevoie la masă de un bou,
Și cum erau flămânzi, s-au bucurat;
Le ajungea prea bine un ou la amândoi.
Dar le ieși un altul în cale: un vulpoi!
Ce tristă întâlnire! Ce oaspe nedorit!
Iar oul cum să-l ducă? În ce să-l învelească?

În labe să-l ridice? Cum să-l rostogolească?
Să-ncerce să-l târască,
S-ar fi trudit zadarnic și n-ar fi izbutit.
Ei! multe te învață nevoia, la strâmtoare;
Nu-i alta mai deșteaptă și mai iscoditoare!
Deci, iată cum se-nvredniciră
Și ce anume născociră
Acele mititele jivine rozătoare.
Văzând că e departe pleșcarul vânător
— Cincizeci de stânjeni nimeni nu-i face dintr-un salt —
Și-aveau răgaz s-ajungă în vizuina lor,
S-a-ntins pe spate unul, cu oul între labe,
Iar soțul celălalt
Își strânge laolaltă puterile lui slabe,
Mai cade-n brânci din fugă, oleacă se mai lasă
Și-l trage voinicește de coadă până-acasă!

Să nu aud asemenea cuvinte
Că dobitoacele n-au minte.

Omul și năpârca

Un om, văzând o viperă în cale,
Îi spuse-așa, cu gând ca s-o ucidă:
– Jivină ticăloasă! Nemernică aspidă!
Voi pune capăt răutății tale,
Și n-o să-ți plângă nimenea de jale.
Atât vorbi. Și bestia vicleană
(Zic: șarpele, nu omul, cum s-ar putea-nțelege)
Se pomeni în sacul întins ca o capcană;

Iar omul se repede năpârca-n sac s-o lege.
Ținu în drum grăbită judecată,
Știind-o dinainte vinovată,
Dar ca să nu spună c-ar fi părtinitor,
Osânda lui de moarte astfel și-a-ntemeiat-o:
– Pe cei ce te-au primit la sânul lor,
Tu, drept recunoștință, i-ai otrăvit, spurcato!
Nu sunt atât de prost
Să-mi fie milă de cei răi.
Nerecunoscătoareo! Să mori! Atât ți-a fost!
Eu nu mă voi mai teme de-acum de colții tăi!
Năpârca îi răspunse, pe limba ei șerpească:
– De-ar fi întemeiat ca cei ingrați
Purtarea lor cu viața s-o plătească,
Ia spune, câți ar fi iertați?
Te-ncumeți să mă judeci, dar ar fi mult mai bine
Ca faptele privindu-ți, să-ncepi întâi cu tine.
A' mele clipe știu că-s numărate
M-ai osândit, așa precum ți-e voia,
Că singur hotărăști și-ți faci dreptate,
Iar legea ta e pofta și nevoia.

Mă vei ucide, după placul tău,
Dar îți voi spune-n ceasul morții mele
Că dintre toate soiurile rele,
Tu, omule ingrat, ești cel mai rău!
Vorbi năpârca-aceea cu-atâta îndârjire,
Încât o clipă omul s-a oprit.
– E fără noimă, zise, această-nvinuire
Și-aș fi îndreptățit
De vorbele-ți prostești să nu țin seamă;
Dar pentr-a dovedi că nu mi-e teamă,
Voi face singur judecata mea.
Era pe câmp aproape o vacă ce păștea
Și-a hotărât s-o cheme, să pună mărturie;
Iar vaca, invitată, n-a-ntârziat să vie.
– Năpârca are toată dreptatea! zise ea,
Și n-ar mai fi nevoie să stau s-o dovedesc.
Sunt ani de când pe omul acesta îl hrănesc;
N-a fost în săptămână o zi din cele șapte
Să nu se-ntoarcă-acasă cu olul plin de lapte;

N-a fost un an în care să nu-i dau un vițel;
Bolnav a fost, și l-am înzdrăvenit,
Pentru plăcerea și nevoia lui m-a folosit,
Mi le-a luat pe toate, și numai pentru el!
Și, iată-mă,-s bătrână... Mă dă din grajd afară,
Mă leagă de-o ulucă, mă ține fără fân...
Un șarpe să-mi fi fost stăpân,
N-aș fi avut o soartă mai amară!
Am spus ce-aveam pe suflet, și-acum vă las cu bine.

Răspunse omul: — Vaca aceasta e-o flecară.
Vorbește într-aiurea, mă mir că nu-i rușine!
Pe-asemenea palavre nu poți temei să pui.
Să vină-aicea boul, să spună dumnealui!
Năpârca zise: — Bine! Și boul a venit,
Cu pasul lui domol și cumpănit.
A rumegat răspunsul puțintel
Și a vorbit la fel:
Cum an de an muncește întregul câmp să-l are;
Cum toamna se întoarce și cară în hambare
Bucatele pe care, cu mâinile ei bune,
Le dăruiește Ceres, ca omul să le-adune,
Câștig de bani să aibă, folos și-ndestulare;
Iar după-atâta trudă necurmată,
Primește boul, drept răsplată,
Mai mult sudălmi, mai des bătaie
Și-o biată porție de paie!
Apoi, când nu-l mai poartă, cu anii, pașii grei,
Îi face omul cinstea grumazul să i-l taie,
Cu jertfa lui de sânge să-nduplece pe zei!
Așa vorbi sărmanul bătrân rumegător.
— Să tacă, zise omul, acest declamator;
M-a plictisit!
Eu l-am chemat ca martor, nu ca acuzator.
Să-l întrebăm mai bine pe-acest copac cinstit.
Dar, iată, nici copacul mai mulțumit n-a fost.
Sub aripa lui, omul găsește adăpost,
Când vântu-l biciuiește și ploaia îl pătrunde;
Când arșița îl frige, sub bolta lui se-ascunde;
Podoaba lui de frunză din creștetul tulpinii
Înveselește câmpul și farmec dă grădinii,
Purtând ca pe-o comoară
Cununile de ramuri cu poamă minunată.
Până-ntr-o zi se-abate asupra lui, deodată,
O mână nemiloasă și-l doboară!
El a fost rodul toamnei și floarea primăverii,
Răcoarea zilei calde și dulcea șoaptă-a serii,
Belșugul din livadă și umbra din pădure,
Iar răsplătirea iat-o: e muchea de secure.
Voiai tu, om, să-ți încălzești căminul
Cu trupul lui? De ce n-ai adăstat
Să-și împlinească, liniștit, destinul?
De ce de viu l-ai spintecat,
Când soarta lui era să mai trăiască?
N-a stat s-asculte omul cuvinte-adevărate,
Căci el ținea să aibă numaidecât dreptate.

— Am fost prea bun lăsându-i pe-aceștia să vorbească;
Asemenea prostie n-am să mai fac vreodată!
Atât a spus și, fără alt cuvânt,
Izbind cu sacul în pământ,

Ucise fără milă năpârca vinovată.

Așa sunt cei puternici, cei mari și toți acei
Ce și-au vârât în cap, fără temei,
Că oameni, dobitoace, ființe grăitoare,
Sau târâtoare
Născutu-s-au anume pentru ei,
Iar voia lor în toată lumea-i lege!
Cel ce cutează limba să-și dezlege
E un nerod, așa e... Dar ce-ați dori să facă?
Să-și spună gându-n șoaptă? Sau, umilit, să tacă?

Țestoasa și cele două rațe

I se urâse broaștei-țestoase stând acasă,
Și altceva mai bun neavând ce face,
Și-a pus în gând o dată să plece-n lumi străine.
O țară depărtată ne pare mai frumoasă,
Iar șchiopilor acasă nu le place.
S-a dat țestoasa-n vorbă cu rațele vecine,
Și s-au găsit, din ele, două
Să-și lase cuibul lor cu ouă
Și prin văzduh în zbor s-o poarte
Cât de departe.
– Privește calea largă ce zarea o străbate:
E-un drum ce nu cunoaște ocoluri și răscruce;
De-a dreptul în America te-om duce,
Și țări vei cerceta, nenumărate,

Republici și regate,
Popoare de tot felul, pe care le-ntâlnise,
Călătorind în lume, ca dumneata, Ulise.
Ce căuta Ulise în toată treaba-aceea?
Dar rața, pasămite, citise Odiseea.
Țestoasa a primit cu bucurie,
Iar păsările zburătoare
I-au pus cumetrei călătoare
Un băț de-a curmezișul în gură, strâns să-l ție!
Și cele două rațe s-au avântat spre zare,

Purtând în labe bățul, un capăt fiecare,
Cu dumneaei, țestoasa, la mijloc;
Iar oamenii, văzând-o ce sus se înălțase,
Parcă-i crescuse áripi! stăteau pe loc uimiți!
– S-a întâmplat minunea minunilor! Priviți,
În zbor, regina broaștelor-țestoase!
– Așa e, sunt regină! zise ea,

Să nu glumiți!
Mai bine-ar fi făcut dacă tăcea,
Căci a lăsat să-i scape din gură bățul, și...
Cu ultimul cuvânt,
Se prăbuși,
Căzând zdrobită la pământ,
Sub ochii celor care se minunau cum zboară.
Și neștiind să tacă, i-a fost sortit să moară.

Prosteasca fudulie și lauda de sine,
Nesocotința, vorbele pripite
Sunt toate între ele înrudite:
Mlădițele aceleiași tulpine.

Cormoranul și peștii din baltă

Trăise cormoranul foarte bine
Cât dijmuise bălțile vecine;
Acum, cu anii ce treceau, îmbătrânise,
Vederea îi slăbise,
Nu mai era ce-a fost
Și se hrănea din ce în ce mai prost.
Lui nu-i veneau mrejerii cu peștele acasă,
Ci singur trebuia să pescuiască,
Și cum n-avea niciundiță, nici plasă,
Adesea se-ntâmpla să flămânzească.
Jelindu-și cormoranul belșugul din trecut,

Se întreba acum: ce-i de făcut?
Ce-i de făcut, nevoia te învață,
Ea-ți dă înțelepciune și povață.
Deci, într-o zi, pe malul unui lac,
Văzu plimbându-se un rac,
Și cormoranul i-a vorbit:
– Să dai de știre neamului de pește
Primejdia de moarte ce-l pândește;
De-acum până-n opt zile cu arme pregătit,
Stăpânul va porni la pescuit.
Niciunul dintre ei n-are să scape!
Și racul duse vestea poporului din ape.
S-au strâns, s-au frământat, au chibzuit,
A fost o zarvă mare printre pești,
Și, trimițându-i cormoranului solie,
L-au fost rugat să spună tot ce știe:
– Cum ai aflat? Ești sigur? Și ce ne sfătuiești?
– Să vă mutați sălașul de aici! – Cum vom putea?
– Să n-aveți nicio grijă, vă iau pe seama mea.

Am să vă port eu însumi, pe rând, din baltă-n baltă,
În locul tainic unde stau ascuns;

E pe aproape-un iezer, săpat sub culmea-naltă,
Iar pân-acolo omul cel lacom n-a pătruns;
Cărările ce duc la cuibul meu
Eu singur le cunosc, și Dumnezeu.
E mântuirea voastră și-a-ntregului popor.
Ei l-au crezut, și neamul în apă trăitor
De voie s-a lăsat
Să fie strămutat
În iazul singuratic de sub stâncă.
Iar cormoranul binefăcător,
Având-u-i la-ndemână,
Din unda străvezie și nu prea mult adâncă
Îi culegea ușor,
Oricând voia, în orice zi din săptămână.
Cu prețul vieții, peștii-au priceput
Ce nici nu bănuiau la început:
Să nu te-ncrezi, când pește știi că ești,
În vorba mâncătorilor de pești!
Ei n-ar fi fost, ce-i drept, mai fericiți
Să fi sfârșit în ciorbă sau prăjiți.
Ori te mănâncă lupul, ori omul, e totuna,
Gămanii sunt la fel întotdeauna,
Iar burta nu se-arată a fi mai cruțătoare
Când nu te-nghite astăzi, ci-n ziua următoare.

Lupul și ciobanii

Un lup milos, un lup de omenie
(De s-ar putea vreodată astfel de lupi să fie),
Cuprins de remușcări, și-a amintit
Cruzimile pe care, flămând, le-a săvârșit.
– Toți se feresc de mine, toți mă urăsc, zicea,
Nu-i animal, ca lupul, atât de urgisit.

Dulăii, vânătorii și ciobanii
Sunt toți pe urma mea;
Dușmanii
Se-adună, stau la pândă și moartea mea o vor.
Au asurzit Olimpul cu strigătele lor!
În țara englezească
Întregul neam de lupi a fost răpus,
Pe capul nostru preț au pus,
Să ne stârpească,
Și nu-i senior în Franța, oricât de măruntel,
Asupră-ne să nu pornească la rezbel.
Pe orice plod, când nu se poartă bine,
Îl înspăimântă mă-sa cu lupul care vine!
Și pentru ce-i acest ponos?
Fiindcă, uneori m-a ispitit
O gloabă de măgar pârlit,
O oaie rătăcită sau un dulău colțos?
M-am hotărât! De-azi înainte
De carne nu mă mai ating!
Voi paște iarbă-alături cu oaia cea cuminte,
Chiar dacă-aș ști de foame că mă sting.
Și poate-aș fi mai împăcat să mor
Decât să port blestemul și ura tuturor!
Dar tocmai când rostise această vorbă mare,
Zări, în jurul unui foc,
Câțiva ciobani strânși la un loc
Și-nfulecând un miel fript în frigare.
„Așa? Își zise lupul, eu stau și flămânzesc,
Și mielul îl mănâncă păstorii ce-l păzesc?
Să-mi fac mustrări de cuget? Aș fi un caraghios!
Am să aleg un mielușel frumos,
Și nici în țeapă nu-l înfig,
Nici pe jăratic nu mi-l frig;

Iar dacă nu mi-o fi destul ca să mă-nfrupt
Acum o dată,
Mai iau și oaia de la care-a supt
Și pe berbecul care i-a fost tată!“

Avea dreptate lupul. Noi socotim cu cale
Să căsăpim sărmanele-animale,
Și-n lăcomia noastră omenească,
Le cerem lor ca vârsta de aur s-o trăiască,
Să n-aibă nici măsele, nici frigare.
Păstori, să știți că lupul vină n-are
Decât atunci când nu e cel mai tare.
Voi ce-ați voi? Să se călugărească?

Potârnichea și cocoșii

Într-o poiată de cocoși,
Obraznici, certăreți, gălăgioși,
Mereu puși pe gâlceavă, cu rost și fără rost,
O mică potârniche aflase adăpost.
Împintenații-aceștia sunt dornici de iubire,
Și călătoarea cu picioare scurte
Se aștepta să-i facă toți cavalerii curte.
Dar dumnealor, cam bătăioși din fire,
O ciuguleau cu ciocul, de cap și de-aripioară,
Uitând că-i musafiră și că e domnișoară.
Duduia potârniche întâi s-a supărat.
Văzând cocoșii însă cum se bat,
Cum își sfâșie creasta și cum se jumulesc,
Vorbi cu sine pasărea străină:
„Așa le e năravul cocoșesc,
Ei n-au, la urma urmei, nicio vină.
Își are soiul ei orice făptură,
Iar Jupiter, stăpânul, nu ne-a croit nici el
Pe toți după-o măsură:
Cocoși și potârnichi nu sunt la fel.
Eu, de-aș putea, n-aș sta în bătătură,
O altă lume mi-aș alege;
Stăpânul casei însă cu lațul ne culege.
Aripile ne taie, de-a valma ne adună
Și,-mprejmuindu-și curtea, hotărnicind grădina,
Ne ține cu cocoșii împreună.
Dușmanul nostru-i omul: a lui e toată vina!“

Regele și păstorul

Doi demoni viața noastră-o stăpânesc
Și-ntunecă a omului gândire.
Pe-acești tirani de inimi aș vrea să vi-i numesc:
Sunt patima iubirii și râvna de mărire.
A doua se arată mult mai cotropitoare,
Și mai departe încă hotarul și-l întinde,
Căci pofta-i nesătulă și atoatedoritoare
Iubirea însăși o cuprinde.
Voind aceste gânduri mai bine-a le-nțelege,
Am să vă spun povestea unui păstor sărac,
Ce-a fost chemat odată la curtea unui rege.
Sunt lucruri petrecute demult, într-un alt veac.

Un rege-avea o turmă păzită de-un cioban.
Strângea câștiguri bune în fiecare an,
Și, cercetându-și turma, ciobanul i-a plăcut.
Văzând cât e de harnic și cât de priceput,
I-a spus așa: — Mai vrednic slujitor,
În toată țara mea, eu n-am avut.
Dă-i altuia în grijă berbeci, mioare, miei;
Am să te fac judecător,
Să fii păstor de oameni peste supușii mei.
S-a pomenit ciobanul în mijlocul cetății,
Ținând în mână cumpăna dreptății!
Deși nu cunoscuse în lumea lui uitată
Decât un moș sihastru trăind pe lângă turmă,
Dulăii lui de pază și lupul câteodată,
Avea o minte dreaptă și inimă curată;
I-a fost destul pentru-nceput,
Că-nvățătura vine mai pe urmă.

Aflând acel sihastru cât a ajuns de bine
Ciobanul și-n ce slujbă înaltă a fost pus,
Veni să-l cerceteze și-i spuse-așa: — Vecine,
Te-a ridicat norocul, cum văd, atât de sus,
Încât mă-ntreb eu însumi: sunt treaz sau am visat?
Cum, dumneata la curte, mai mare peste legi?
Îngăduie-mi, nepoate, să-ți dau și eu un sfat:
Să nu pui niciodată niciun temei pe regi!
Bunăvoința lor e-nșelătoare,
Cu hulă și cu jale-ai să te-alegi,
Și vei plăti cu lacrimi o faimă trecătoare.
Nu bănuiești ce soartă amară te pândește!
Să fii cu ochii-n patru, ți-o spun prietenește…
A râs înaltul sfetnic, păstorul de-altădată.
La râsul lui, sihastrul a răspuns:
— Un an ai stat la curte, și-atât-a fost de-ajuns
Să-ți pierzi înțelepciunea și dreapta judecată?

Tu, fătul meu, te-asemeni cu orbul călător
Care-a cules din iarbă un șarpe amorțit,
Prea bucuros că biciul pierdut și l-a găsit.
Un alt drumeț pe-acolo trecând întâmplător,
Văzându-l, i-a strigat:
„Ah, pentru Dumnezeu!
Ce faci? Ai prins în mână un șarpe-nveninat!
Azvârle-l!“ „Care șarpe? Acesta-i bicul meu!
Ori poate-ți pare rău
Că e mai bun decât al tău?“
N-a vrut să creadă orbul; năpârca s-a trezit,
Și s-a sfârșit cu zile, sărmanul, otrăvit...
Destinul tău va fi și mai cumplit.
– Și ce-aș putea să sufăr mai mult decât să mor?
– Dureri și încercări nenumărate!
I-a spus, plecând, acel prezicător.
Sihastrul a avut dreptate,
Căci toată lepra curții, cu intrigi și bârfeală,
Atât de bine s-a-nțeles să-l ponegrească
Pe-naltul dregător,
Că regele-a-nceput să-l bănuiască
Și cinstea să i-o pună la-ndoială.
Toți cei siliți, sub aspră-amenințare,
Să dea-napoi avutul ce-au furat
Strigau în gura mare:
– Cu banii noștri și-a făcut palat!
Dar regele, venind în cercetare,
Cu ochii lui să vadă acele bogății,
Comorile-adunate din hoții,
Găsi o casă goală, străină desfătării,
O laudă-a sărăciei și-o pildă-a cumpătării.
Acum ziceau altminteri curtenii bârfitori:
Averea lui și-a pus-o în pietre prețioase:
Le ține într-o ladă cu zece-ncuietori!
Dar el deschise lada, și dinăuntru scoase
Comorile averii tăinuite:
O mână de bulendre zdrențuite!
Era îmbrăcămintea păstorului sărman:
Cămașa, pălăria, o bâtă ciobănească,
Desaga de merinde, un suman,
Și cred că nici cimpoiul n-avea cum să lipsească...
– O, bunurile mele! Comori neprețuite!
Voi n-ați fost niciodată pizmuite,
Și nimeni, pentru voi, nu m-a urât.

Să părăsim aceste palate daurite,
A fost un vis urât!
Să-mi ierți, Mărite Doamne, vorbirea îndrăzneață;
Știam, urcând spre culme, că merg înspre pieire.
M-a biruit ispita; dar cine n-are-n viață
Puțină râvnă de mărire?

Talismanul

Spinosul drum al faimei nu-i presărat cu flori;
Isprăvile lui Hercul ne-o dovedesc din plin.
Puterea și-o-ncercară și alți cutezători,
Dar fabula vorbește de ei arareori,
Istoria, și mai puțin.
Și totuși, știu pe unul, pornit ca-ntr-un roman,
Să-și caute norocul cu vrăji de talisman.
Mergea pe drum, alături de-un bun ortac al lui,
Când a zărit o tablă pe-un stâlp, bătută-n cui:
„*Seniore cavaler rătăcitor,*
De vrei să vezi cu ochii tăi
Ce alții n-au visat în viața lor,
Să treci încet vâltoarea acestei strâmte văi,
Și-apoi, găsind în iarbă, pe malul celălalt,
Un elefant în cremene cioplit,
Să urci cu el, în goană, pe muntele înalt,
Ce fruntea și-o ridică, semeț, în răsărit."
Întâiul cavaler, privind cu teamă
Învolburarea undei ce se spărgea de stâncă,
Așa a chibzuit:
– Te rog să bagi de seamă,
Că valurile-s repezi, iar apa e adâncă;
Și chiar de-ar fi să trecem, când s-a mai pomenit
Să urci pe-un vârf de munte, și încă-n goana mare
Cu elefantul în spinare?
Să ne lăsăm, mai bine, păgubași!
Cel mai isteț din meșteri de-ar veni,
Cu macarale și frânghii,
Abia de l-ar mișca vreo câțiva pași.
Stai, omule, cuminte și te-ntreabă,
Poți tu, de unul singur, să faci aceeași treabă?
Afară numai dacă ar fi atât de mic,
Un soi de stârpitură, un elefant pigmeu,
Încât legat să-l ducem pe băț, ca pe-un pitic.
Dar ce fel de ispravă grozavă-am face-atunci?
Acestea, cavalere, sunt basme pentru prunci.
N-am să mă las atât de lesne înșelat;
Rămâi cu elefantul; eu, unul, am plecat!

Așa vorbi-nțeleptul; dar cel cutezător
N-a pregetat să se azvârle
În valul înspumatei gârle!
Înoată voinicește,
Împotrivirea apei nu-l oprește,
Puterile-și adună în cel din urmă salt,
Și iată elefantul pe țărmul celălalt!
Se-apleacă, îl ridică și, cu povara-n spate,
Urcând pieptiș,
Ajunge-n vârf de munte, pe-un podiș,
Și-n fața lui zărește o cetate!
Deodată elefantul a răcnit,
Și a ieșit la poartă, în arme, tot poporul.
Văzând atâți războinici, oricare-ar fi fugit.
(Un cavaler becisnic, dar nu cutezătorul!)
Se pregătea să cadă privindu-și moartea-n față

Și scump vânzând în luptă viteaza lui viață,
Dar iată că mulțimea se adună
Și,-n strigăte de bucurie,
Stăpân și rege-l cheamă să le fie,
În locul celui mort acum o lună.
Făcu seniorul mofturi și se lăsă rugat.
– Ah! ce povară, zise, pe umeri mi-am luat!
La fel, pe vremuri, a răspuns
Și papa Sixt[50] când a fost uns.
Să fie, oare, cum zicea,
Această slujbă-atât de grea?
Abia în urmă s-a văzut
Cât de viclean fusese și cât de prefăcut!

Norocul orb ascultă de oarba îndrăzneală;
Nu-i totdeauna bună prea multă chibzuială.
Cel hotărât cutează și nu mai stă s-aștepte
Zăbavnica-ndoială a minții prea-nțelepte.

Iepurii

Închinată domnului de la Rochefoucauld[51]

Uitându-mă la oameni și văzând
Cum uneori se poartă de parcă-ar fi jivine:
„Nici regele acestui popor, mi-am spus în gând,
Cusururi n-are mai puține;
Căci firea-mparte tuturor
Un strop măcar din marele izvor,
Neistovita apă,

Și-n forme felurite se-ntrupează.“
Voi dovedi aceasta în cele ce urmează.

La ceasul bun de pândă, când zorile se-arată,
Zvârlind săgeți de aur în bezna cea adâncă,
Și soarele se-ntoarce pe calea-i luminată,
Când noaptea se destramă și nu e ziuă încă,
În marginea pădurii, pe-acest prielnic timp,
Suit într-un stejar,
Ca Joe, din înaltul zeiescului Olimp,
Zărind un iepure hoinar,
L-am fulgerat!
Și, dintr-odată, neamul întreg de rozători
S-a-mprăștiat
Prin lunca unde-n voie prânzeau nesupărați,

Dar temători.
Pe iarba cu mireasmă de cimbru și sulfină,
Goneau înfricoșații urecheați
Spre vizuină!
Dar s-a făcut tăcere și spaima le-a trecut,
Iar iepurimea ce fugea
De sub pământ se-ntoarce la prânzul început;
Și-o am din nou în mâna mea!

Acum, de vrei pe iepuri să-i asemeni,
Nu regăsești, în firea lor, pe oameni?
Luptând cu-nvolburarea talazurilor mării,
Se-ntorc acasă cu catargul frânt;
Și-abia de-au pus piciorul pe pământ,
Pornesc din nou să-nfrunte-n largul zării
Aceleași prăbușiri și-același vânt,
Lăsându-se în voia întâmplării;
Așa cum se întâmplă cu neamul iepuresc.

Apoi o altă pildă aș vrea să v-amintesc.
Când se abate-o ceată de câini prin curți străine,
O altă haită calea le-o aține:
Dulăii din ogradă și javrele mai mici,
Deopotrivă de colțoase,
Primejduit văzându-și tainul lor de oase
Și-ngrijorat de foamea atâtor venetici,
Nu-ntârzie o clipă asupra lor să sară,
Îi rup în dinți și-i scot din sat afară!
Dar nu-i altminteri nicăieri în lume:
La fel sunt ca dulăii atâția oameni mari,
Cârmuitori de țară, curteni sau cărturari,
Deținători de slujbe, de-averi și de renume.
De teamă să nu piardă un bun ce-au dobândit,
Se-aruncă-asupra noului-venit.
Așa-i femeia cam trecută, așa-s bătrânii scriitori:
Vai de poeții-ncepători!
Acesta-i jocul vieții: din tava cu fripturi
Să stea și să se-nfrupte cât mai puține guri.
Asemenea exemple mai pot să dau o sută;
Dar o poveste scurtă oricând e mai plăcută.
Voi face cum maeștrii cei mari m-au lămurit:
O scriere se cade să dea și de gândit!
Aici sfârșește fabula din carte;
S-o spună cititorul mai departe.

Iar voi, ce sunteți pilda temeinicei gândiri
Și puneți în mărire atâta modestie;
Voi, ce sunteți dușmanul oricărei măguliri,
Lipsit de orice umbră de mândrie;
Voi, care vă roșiți când ascultați

Chiar lauda pe care pe drept o meritați;
Voi, în sfârșit, cel care cu greu s-a învoit
Ca-n fruntea-acestor pagini să fie amintit,

Ferind a' mele scrieri de cenzori și uitare
Cu numele lui mare,
Ilustru-n toată lumea și-n ani răzbătător,
Ce face cinste Franței, ținut strălucitor,
Cea mai aleasă țară a-ntregii omeniri,
Îngăduiți a spune, în fața tuturor,
Că voi mi-ați dat subiectul acestei povestiri.

Negustorul, cavalerul, fiul regelui și ciobanul

Trecuseră tuspatru hotarul lumii noi,
Și marea-i aruncase pe țărm aproape goi:
Un negustor, un fiu de rege, un cavaler și un păstor.
Lipsiți de toate și loviți de soartă,
Se milogeau din poartă-n poartă,
Ca Belizariu[52], generalul cerșetor.
Să vă mai spun din care locuri au pornit
Și-n care țară năzuiau s-ajungă,
Din câte părți venind s-au întâlnit,
Povestea mea ar fi cu mult prea lungă.
Se odihneau, sărmanii, și sfat țineau acum,
Alături de-o fântână, la margine de drum.
Jelea amarnic prințul mărirea ce pierduse;
Ciobanul însă zise: – De ce să stăm să plângem
Aducerea-aminte a vremurilor duse?
La ce să ne întoarcem spre cele care-au fost?
Mai bine împreună să ne strângem
Și să-ncercăm să ne aflăm un rost.
Ce pot să folosească părerile de rău?
Să-și vadă fiecare din nou de lucrul său,
Și rodul muncii noastre punându-l deoparte,
Ajungem pân' la Roma, și încă mai departe!
Așa vorbi păstorul cel cuminte.
Așa vorbi? Vezi bine! Sau voi vă-nchipuiți
Că numai regii sunt meniți
Să poarte, sub coroană, minte,
Și că ciobanul nu gândește
Mai mult decât berbecul pe care îl păzește?
Cei trei pribegi, pe țărmul Americii zvârliți,
S-au arătat, firește, mulțumiți
De sfatul ăsta ciobănesc.
Negustorul zise: – Eu știu să socotesc,
Și mă voi face dascăl de tabla înmulțirii,
Am să primesc simbrie bună,
Atât și-atât în fiecare lună.

Iar prințul: – Voi da lecții de arta cârmuirii.
– Eu, spuse gentilomul, cunosc după blazon

Cum se deosebește un conte de-un baron,
Și pentru toți seniorii de-aici deschid o școală.
(De! parcă indienii aveau să înțeleagă
Palavrele acelea de fălosie goală!)
– Iertați, le-a spus ciobanul, dar vezi că luna-ntreagă
Treizeci de zile are, de bine numărați,

Iar până la simbrie rămânem nemâncați?
Aveți nădejdi frumoase, dar o să fie când?
Eu n-am destulă vreme s-aștept, că sunt flămând,
Și nu știu, mie, mâine,
Cine-o să-mi dea bucata mea de pâine?
Vă rog să-mi spuneți, nu vă supărați,
La cină, astă-seară, ce-mbucați?
Când n-aveți, toată ziua, nimic de pus în gură,
La ce vă folosește întreaga-nvățătură?

Tot eu, cu-aceste brațe, voi ști să vă ajut.
Spunând aceste vorbe, ciobanul priceput
Și-a rostuit de nu știu unde o secure,
S-a dus să taie lemne din pădure,
Și-n târg pe plată bună le-a vândut.
La fel făcu și-a doua zi;
Avură-acum cu ce prânzi,
Și n-a mai fost nevoie, cei trei, pe nemâncate,
Silința lor de carte să-și arate.

Am înțeles: ca să nu mori flămând,
Prea multă iscusință nici nu-i trebuitoare;
Ci darurile firii adunând,
Te-ajută mult mai grabnic o mână silitoare.

E vorba de Sixt al V-lea, papă în anii 1585—1590; cardinalii l-au ales fiindcă arăta atât de slab și de bolnav, încât toți credeau că nu mai are mult de trăit. Fusese o prefăcătorie. În clipa când s-a proclamat rezultatul votului, noul papă şi-a aruncat cârjele şi a început să cânte un răsunător Te-Deum. Apoi, ca pontif al bisericii catolice, s-a dovedit un adevărat tiran.

La Rochefoucauld, François VI, duce de (1613—1680), moralist francez.

Belizarie, vestit căpitan bizantin, care, pierzând încrederea împăratului, a ajuns atât de sărman, încât cerşea la drumul mare.

CARTEA A UNSPREZECEA

Leul

Sultanul leopard, pe cât se spune,
În stăpânirea lui ținea, din vremuri bune,
Mulțimi de cerbi în codru, pe câmp cirezi de boi,
Și, sus la stână, turme mari de oi.
Un pui de leu în țara vecină s-a născut,
Iar padișahul, patruped binecrescut,
Trimisu-i-a urări de sănătate,
Cum se obișnuiește la curțile bogate.
Chemând la el, apoi,
Pe marele-vizir, boier vulpoi,
O minte iscusită în trebi politicești,
L-a întrebat: – Tu ce gândești?
Te temi cu-adevărat de micul leu,
Vecinul meu?
Bătrânul lui părinte-a răposat.
Unui orfan neajutorat
Crezi tu că-i arde de război,
Pornind a cuceri pământuri noi?
Va trebui să fie mulțumit
Dacă-o păstra ce-a moștenit;
Îi e de-ajuns.
Vulpoiul, dând din umeri, a răspuns:
– Pe-orfani din ăștia, sire, eu nu-i compătimesc.
Din două, una n-ai decât s-alegi:

Sau vrei, prietenește, cu el să te-nțelegi,
Sau rupe-i gâtul până când nu-i cresc
Nici ghearele, nici colții cu care să ne-atace.
Grăbește-te, de vrei
În țara ta să fie pace.
Eu am citit în stele și soarta lui o știu:

Va fi cel mai războinic dintre lei.
Doboară-l astăzi, cât nu e târziu!
Așa vorbi vulpoiul priceput.
Dar nimeni n-a voit să-l înțeleagă:
Sultanul odihnește, și doarme țara-ntreagă...
Iar micul pui de leu, cu vremea, a crescut.
– Păzea, că vine leul! Primejdie! Pierzare!
Norodul se frământă, aleargă-nspăimântat.
Și sună-n dungă clopotul cel mare.
Sultanul cere iarăși vizirului său sfat.
– Vă zbuciumați zadarnic: nimic nu-i de făcut.
Nu mai chemați vecinii-n ajutor,
Că-i timp pierdut.
Ei știu atât, să-și ceară partea lor:
Prăpăd să facă printre miei!
Prea costă mult, lipsiți-vă de ei,
Și căutați mai bine pe leu să-l potoliți.
Nu pot cu el să se măsoare
Nicioastea noastră de strânsoare,
Nici aliații scump plătiți.
El are trei și nu le dă simbrie:
Puterea, istețimea și crunta-i vitejie;
Zvârliți-i între labe, să-l săturați, un miel!
Și dacă nu se lasă păgubaș,
Mai dați-i din cireadă un vițel,
Și boul cel mai gras de pe imaș.
Scăpați ce mai rămâne!
Dar nu l-au ascultat.
Și ce-a fost să se-ntâmple, s-a-ntâmplat.
O soartă-amară a avut sultanul,
Cu toți vecinii lui și toată țara.
Zadarnic s-au luptat și s-au bătut,
Pe toți la rând i-a-ngenuncheat dușmanul
Și toți, la urmă, au ajuns sub gheara
Stăpânului de care s-au temut.

Ascultă-acum povața-nțeleaptă:
Ori fă-ți din leu prieten, ori nu-l lăsa să crească.

Stăpânul casei, câinele și vulpea

Nici vulpea și nici lupul nu sunt vecini plăcuți;

În preajma lor, cu casa, nu-i bine să te muți.
O vulpe din acestea dădea mereu ocol
Găinilor închise-n cotineață,
Dar cât era cumătra de isteață,
Se întorcea acasă cu pântecele gol.
N-avea nicio plăcere să stea sub gard la pândă,
Îngrijorată și flămândă.
– Țăranul ăsta blestemat
Își bate joc de mine cum îi place!
Eu mii de vicleșuguri urzesc: alerg, mă zbat,
Și toate sunt degeaba; iar el, în bună pace,
Întreaga păsărime-o duce-n târg și-o vinde;
Ba-i mai rămâne câte o gâscă grasă
Și pentru masă.
Sunt foarte mulțumită când pot prinde,
Cu frica-n sân,
Eu, măiastră-n vânătoare, un biet cocoș bătrân.
N-a fost cu mine Jupiter prea bun
Când vulpe m-a sortit să fiu.
Dar jur pe negrul Styx să mă răzbun:

Olimpul îmi e martor, voi arăta ce știu!
Clocind în minte vulpea aceste gânduri rele,
A așteptat o noapte fără stele,
Făcută pentru somn anume.
Dormea tot satul, dus pe altă lume,
Dormea stăpânul casei în liniștea odăii,
În curte, slujitorii,
Găinile, claponii, puișorii;
Dormeau, în cușcă, până și dulăii…
Iar gospodarul nostru, nu știu cum s-a-ntâmplat,

Uitase, din greșeală, cotețul descuiat.
Iscoditoarea vulpe pătrunde în ogradă
Și rupe-n dinți întreaga nevinovată pradă!
A doua zi, cu zorile deodată
Trezindu-se, stăpânul rămase-nmărmurit
Zărind ce jaf fusese și ce măcel cumplit,
Atâtea bălți de sânge și carne sfâșiată,
Încât cerescul soare
Părea că-n drumul lui s-ar fi oprit!
Nu mai văzuse-o jertfă atât de-ngrozitoare
Din ziua când Apollo, de furie pătruns,
Voind să pedepsească un rege fratricid,
A nimicit întreaga oștire-a lui Atrid[53];
Și pentru-această faptă o noapte-a fost de-ajuns!
Tot astfel cruntul Ajax, de ciudă stăpânit,
Berbecii și toți țapii din câmp i-a căsăpit.
Crezând că-n ei ucide pe Ulise,

Potrivnicul ce-n luptă nedreaptă-l biruise.
Așa-nhățase vulpea, un Ajax de poiată,
Tot ce fusese-n stare să ducă-n dinți deodată,
Lăsând prisosul risipit pe jos.
Stăpânul ce să facă? Să plângă? Ce folos?
Și astfel cum se întâmplă de foarte multe ori,
I-a ocărât pe slujitori,
S-a repezit la câine și-a strigat:
– Așa păzești tu curtea? Ești bun de înecat!
De-ai fi lătrat la vreme, nu mă prăda jivina.
– Ba să mă ierți, stăpâne, a dumitale-i vina.
Te culci și nu ți-e gândul cotețul să-l încui;
Nu a dumitale e ograda? Ori a cui?
Să-ți apăr eu claponii și să-ți păzesc găina?
De-avutul dumitale să am eu grijă vrei?
A spus dulăul nostru cuvinte-ntemeiate,
Și, om să fi fost, poate i s-ar fi dat dreptate,
Dar cine să asculte morala lui Grivei?
Îi zise păgubașul: – Taci, potaie!

Și, de necaz, îi trase-o mamă de bătaie.

Oricine-ai fi, tu, gospodar cu stare
(Eu nu-s din cei ce-ți pizmuiește soarta),
Păzește-ți cotineața, cu grijă-ncuie poarta
Și pleacă cel din urmă la culcare.
Iar dacă vrei să-ți meargă bine,
Să nu te-ncrezi în altul mai mult decât în tine.

Leul, maimuța și cei doi măgari

Voise leul să domnească-n țară,
Călăuzit de legile morale,
Și a poftit la curte maimuța cărturară,
Ca cea mai luminată din mințile-animale.
Maimuța filosoafă l-a dăscălit pe leu:
– Măria Ta, ascultă prima lege,
Menită, după gândul meu,
Să-ndrume totdeauna purtarea unui rege:

Nu te lăsa, slăvite, stăpânit
De mult prea simțitoarea ta mândrie,
E marea slăbiciune din care izvorăsc
Greșelile poporului dobitocesc.
Dorința binelui obștesc
Să fie singurul tău sfetnic de domnie.
Nu-i prea ușor ca ținta să-ți ajungi,
Îți trebuie răbdare, zile lungi
Să-ți înfrânezi trufia și să te-nvingi pe tine.
Mai îmblânzește-ți firea, Maiestate,
Să nu ajungi în lume de rușine
Și nimănui să nu-i faci nedreptate.
– O pildă, două, ai putea să-mi dai,
Să văd și eu dreptate dacă ai?
Magistrul zise: – Nu-i viețuitoare
Să n-aibă despre sine părerea cea mai bună,
Și despre celelalte să nu spună
Că sunt neștiutoare.
Făpturi neobrăzate și fără căpătâi!
Așa e orice tagmă, și-a noastră cea dintâi:
Disprețuim pe alții, stropindu-i cu noroi,
În schimb pe toți ai noștri îi ridicăm în slavă,
Ce fiare de ispravă!
Și astfel lăudându-i, ne înălțăm pe noi.
Adeseori talentul e lustru și spoială,
O făloșie-n care sunt ne-ntrecuți limbuții;
Iar în această artă de vorbărie goală
Mai bine se pricep nepricepuții.

M-am pomenit deunăzi pe drum, din întâmplare,
Cu doi măgari-naintea mea mergând
Și-i ascultam cum, care mai de care,
Se tămâiau pe rând.

„Seniore, zise unul, îngăduie-mi să spui
Că nu-i pe tot pământul un dobitoc mai prost
Și mai nedrept ca omul! În fudulia lui,
Desăvârșit se crede și fără niciun rost
Își bate joc de-augustul nostru nume,
Cinstit de-ntreaga lume,
Și-oricărei haimanale sau idiot ignar
Îi zice că-i măgar.
Ba merge mai departe cu gluma lui vulgară,
Și pentru că nu știe să vorbească
Frumoasa noastră limbă măgărească,
El îndrăznește-a zice cum că măgarul zbiară!
Nu pot să ne întreacă acești clevetitori,
Și elocvența noastră încearcă s-o insulte.
Seniore, ai cuvântul, iar domnii oratori
Să nu mai ragă, să asculte!
Dar ce să pierdem vremea dând răspuns

Acestor bâlbâiți?
Vă prețuiesc, mă prețuiți,
Și-atât e de ajuns!
V-aud cântând… O voce aveți fermecătoare:
Ce timbru! Ce artă! Ce dulce melodie!
Privighetoarea pare o biată-ncepătoare,
Și nici Lambert[54] nu cântă cu-atâta măiestrie!“
Iar celălalt confrate, măgar politicos,
Răspunse: „Dumneavoastră cântați și mai frumos“.
Astfel, în cârdășie, cei doi se scărpinară,
Și au pornit să facă un mic turneu prin țară:
Se întrecea întâiul, pe cellalt lăudându-l,
Și aștepta să-i vină rândul,
Ieșind, până la urmă, celebri amândoi!
Am cunoscut de-aceștia destui și pe la noi,
Nu niște bieți măgari,
Ci dregători cu slujbe mari;
De nu le-ar cam fi teamă, boierilor, de lei,
Regi s-ar numi ei între ei.
M-am cam întins la vorbă, și poate-am spus cam multe,
Dar Înălțimea Voastră a vrut, în taină mare,
O pildă să asculte:
Cum pot s-ajungă unii de râs din îngâmfare.
Cât despre nedreptate, tot ce cunosc și știu
Voi arăta, cu-ngăduința voastră, mai târziu…
Așa grăi maimuța, și încă n-am aflat
De-a mai venit cu-asemeni povești adevărate,
Căci e un lucru foarte delicat
Cu regii să vorbești de nedreptate.
Avea maimuța noastră destulă dibăcie
Să nu se bage-n treburi încurcate,
Și mai știa că leul e iute la mânie.

Lupul și vulpea

De ce Esop dă vulpii un drept de-ntâietate
Și-o socotește-a fi cea mai isteață?
Nu cred că are, întru tot, dreptate.
Și lupul când se luptă pe moarte și pe viață,
Sau vrea o pradă să sfâșie,
E-n stare de aceeași viclenie,
Ba uneori o-ntrece; și-am să-ndrăznesc odată
Să-mi contrazic magistrul cu-o pildă-adevărată.
De data-aceasta n-am ce face:
A fost roșcata mai dibace!
Era în faptul serii, târziu după-asfințit.
Plecase vulpea la vânat, ca-ntotdeauna.
Când, coborând la vale, a zărit

Într-o fântână, luna!
Și cerul de lumină, pe-oglinda din afund,
I s-a părut o roată de cașcaval rotund.

Avea fântâna-aceea, pe-un lanț de macara,
Două găleți făcute pe rând să se-nvârtească,
Pe când urca cea plină, cealaltă cobora.
Luată-n dinți de-o foame cu-adevărat câinească,
Ce-o scormonea la rânză,
Se-azvârle în găleata rămasă la-ndemână,
Și-ncet coboară vulpea, pe scripet, în fântână.
Văzând că se-nșelase și luna nu e brânză,
Acum stătea în fundul de căldare,

Nemaiavând nicio scăpare.
Și ce putea să facă? S-aștepte până când
Se va ivi din vale o jivină,
Și-un cașcaval părându-i, în apă, luna plină,
La rândul ei cu-a doua găleată coborând,
Pe vulpea din fântână s-o scoată la lumină.
Trecură două zile și nimeni n-a venit;
Iar timpul, călător în veșnicie,
Tăind din discul lunii o felie,
Rotundul chip cu frunte de-argint i l-a ciuntit.
Zăcea cumătra vulpe disperată;
Când, iată, din pădure, un lup flămând se-arată.
– Prietene, îi zise roșcata, ia privește
Ce brânză minunată!
Așa ceva pe drum nu se găsește
În fiecare zi.
Un Faun a făcut-o pentru zei
Cu lapte muls din țâța vacii Io[55]
Chiar Jupiter, de s-ar îmbolnăvi,
Și de-ar gusta din bunătatea ei,
Plăcerea de-a mânca și-ar regăsi-o.
Am ros o felioară, nu am putut răbda,
Dar ce-a rămas, seniore, e pentru dumneata.
Ți-am pregătit găleata dinadins,
Te-aștept cu masa gata...
La politețuri de-astea se pricepe roșcata,
Și viclenia ei ușor s-a prins.
Coboară lupul, vulpea suie;
Ia brânza, lup nerod, de unde nu e!

Nu vă grăbiți să râdeți de-această întâmplare.
Și oamenii se-nșală, adeseori, prostește;
Ușor se-ncrede-n vorbe fiecare
Și-atunci când îi e teamă, și când ceva dorește.

Țăranul de la Dunăre

Pe oameni să nu-i judeci privindu-i cum arată.
E veche-nvățătura, dar sfatul ei e bun.
Prostia unui șoarece, odată,
M-a ajutat să dovedesc ce-am să vă spun.
Acum, drept martori, în același scop,
Îmi vor sluji Socrate și Esop,
Și-acel țăran din valea Danubiului pornit,
De Marcu-Aureliu[56] văzut și zugrăvit.
Pe-aceștia trei îi țineți bine minte,
Să vă arăt țăranul în câteva cuvinte:
Îi flutura pe chip o barbă mare,
Era păros pe piept și pe spinare,
Ca ursul din pădure: un urs nețesălat.
Avea sprâncene groase, un ochi întunecat,
Privirile piezișe, nas strâmb și buză lată;

Purta o haină aspră, de lână nespălată,
Și-un brâu ce-și împletise din trestie-de-mare.
Venise cu solia orașelor udate
De Dunărea bătrână. Căci nu era cetate,
Niciun ținut pe care
În vremea-aceea Roma să nu vrea să-l cuprindă,
Și mâna ei avară asupra-i să nu-ntindă.
S-a-nfățișat trimisul și astfel a vorbit:
— Romani și-ntreg senatul, voi toți care-ați venit

Să-mi ascultați cuvântul, îi rog întâi pe zei
Să-mi întărească glasul și să mă-ndrume ei
Din cele ce voi spune nimic să n-am să-ndrept.
Ei singuri întru toate ne sunt de ajutor,
Și tot ce-n gândul nostru e rău și e nedrept
E o-ncălcare-a legii lor.
Iar dacă sclavii Romei ajuns-am noi să fim,
Nu brațul vostru crâncen ne-a fost biruitor,
Cu propriile noastre păcate le plătim.
Romani! Să fiți cu teamă, ca Cerul într-o zi
Să nu vă-ntoarcă jalea și plânsul ce v-așteaptă
Punând în mâna noastră, spre răzbunare dreaptă,
Puterile cu care el știe-a pedepsi,
Și sclavi să ne fiți nouă,
Cum noi vă suntem vouă.
Ce drept asupra noastră să ne robiți aveți?
De ce stăpânii lumii întregi vă socotiți?
Mai mult decât o sută de neamuri prețuiți?
De ce jertfiți atâtea nevinovate vieți?
Duceam în bună pace un trai îndestulat,
Eram plugari destoinici și meșteri iscusiți.
Germanii de la voi ce-au învățat?

Erau viteji, erau cinstiți;
Dacă-ar fi fost nesățioși,
Haini ca voi, necruțători,
În locul vostru-ar fi stăpânitori,
Și decât voi, mai omenoși.
Ne-au pus ai voștri pretori o ne-ndurată lege,
Pe care mintea dreaptă n-o-nțelege;
Ați pângărit, fără mustrare,
Credința-n zeii preamăriți,
Și-ar trebui să știți
Că ei acum spre noi privesc cu îndurare,
Iar faptele ce voi le săvârșiți,
În fața lor înseamnă josnicie,
Dispreț pentru slăvitele altare
Și cea mai desfrânată lăcomie!
Cei care-n țara noastră din Roma năvălesc
Ne iau tot rodul muncii și nu se mulțumesc.
Nu-i săturăm pe-acești nesăturați;
De lăcomia lor să ne cruțați,
Au stors de-ajuns belșugul mănoaselor câmpii.
Lăsăm orașele și satele pustii,
Ne părăsim iubitele soții
Și rătăcim în munte, cu urșii înfrățiți,
Să nu mai dăm viață copiilor sortiți
Să fie sclavii Romei în propria lor țară,
Iar cei ce s-au născut
Mai bine-ar fi să piară!
Dreptatea pretorilor voștri în ucigași ne-a prefăcut.
Chemați-i înapoi! Ei nu ne-nvață
Decât ce știu: desfrâu și trândăvie.
Chair și germanii, după-a lor povață,
Se vor deda la jaf și tâlhărie.
În Roma voastră iată ce lucruri am văzut:
Acel care nu poate să facă niciun dar,
Nici purpură nu poartă, așteaptă în zadar

Dreptatea, ce și áltfel se mișcă-ncet și greu,
Pe mii de căi piezișe... Da, știu, cuvântul meu
Vă pare mult prea aspru și prea puțin plăcut.
Dar nu mai am nimic de zis,
Și-aștept acum să fiu ucis
Pentru-ndrăzneala ce-am avut
Vorbindu-vă deschis!
Și s-a culcat trimisul cu fruntea la pământ.
Romanii îl priviră cu uimire
Văzând ce suflet mare și limpede gândire
În vorba lui pusese sălbaticul înfrânt;
Și-n loc să pedepsească pe-acel semeț dușman,
Îi dăruise nume și rang de patrician.
În țara lui alți pretori au trimis;
Iar pildă dând, Senatul a hotărât ca-n scris

Să-i fie cuvântarea pentru urmași păstrată.
Dar vorba înțeleaptă a bunului țăran
A fost la Roma prea curând uitată.

Aluzie la Agamemnon (descendent al fratricidului Atrid), care, refuzând să o redea pe captiva Briseis tatălui ei, Chryses, preot al lui Apollo, dezlănțuie crunta mânie a zeului, care trimite asupra grecilor săgețile purtătoare de ciumă (vezi *Iliada*, Cântul I).

Michel Lambert (1610—1698), compozitor francez.

Fiica regelui Inachos, preschimbată de Jupiter în junică şi dată în paza lui Argus, cel cu o sută de ochi.

Împărat roman (161-180), autor al unor cugetări scrise în greceşte.

CARTEA A DOUĂSPREZECEA

Cele două capre

Odată, două capre, ce-au fost pe câmp lăsate
În voia lor să pască,
Simțind cum le cuprinde un dor de libertate,
S-au hotărât în lume să pornească.
Le-ar fi plăcut ținuturi de nimeni cercetate,
O țară fără drumuri, ascunsă între stânci,
Cu munți înalți și văi adânci,
Pe unde să se cațere, ușoare,
Zburdalnicele domnișoare.
Zic: două capre ageamii,
Lăsând în urmă iarba întinselor câmpii,
Plecase fiecare
Norocul să-și încerce-n lumea mare.
Urcând din două laturi pe-același piept de munte,
Au întâlnit în calea lor o apă;
Și trebuind să treacă peste-o punte
Pe care nu puteau să-ncapă
Nici două nevăstuici alăturate,
Văzând adâncul văii cu unde-nvolburate,

Surprinse, cele două amazoane
Și-au contenit elanul cutezătoarei goane;
Apoi, curaj făcându-și primejdia să-nfrunte,
Porniră amândouă deodată peste punte.
Așa văd eu, cu ochii-nchipuirii,
Pe Filip[57] și pe Ludovic cel Mare
Ieșindu-și întru-ntâmpinare
În insula numită de-atunci a Întâlnirii.
Așa se întâlniră și caprele hoinare
Pe scândura îngustă a punții, nas în nas,
La calea jumătate;
Și cum erau din fire la fel de-nfumurate,
Nu dă-napoi niciuna măcar c-un singur pas!
Cum să cedeze? Una avea printre străbune
Pe-aceea despre care povestea veche spune
Că Polifem[58] i-a dat-o frumoasei Galateea[59];
Cealaltă cobora din Amalteea[60],
La țâța căreia supsese Joe!
Niciuna celeilalte nevrând să-i facă loc

De bunăvoie,
S-au prăbușit în valuri, de-a valma, amândouă.
În calea care duce spre noroc,

Această întâmplare nici cel puțin nu-i nouă.

Războiul câinilor cu pisicile și al pisicilor cu șoarecii

A fost stăpână vrajba în lume totdeauna;
Și pilde, dacă-mi cereți, vă dau o mie una.
Discordia, zeița zâzaniei și-a urii,
Domnește peste toate puterile naturii:

Priviți-le cu câtă dușmănire cruntă
În fiecare clipă se înfruntă.
Dar dincolo de cele tuspatru elemente,
Câți inși cu nume mare și câte inimi mici
Sunt prada vrăjmășiei permanente!
Era cândva o casă cu câini și cu pisici;
Stăpânul casei însă pusese rânduială
Și potolise, aspru, o veche răfuială,
Cu strașnica poruncă și lovituri de bici.
Punând la locul lui pe fiecare,
Le hotărâse slujba și porția de mâncare.
Aceste certărețe dobitoace,
Ca niște rude bune, trăiau acum în pace.
Unirea lor frățească și pe vecini uimise,
Până-ntr-o zi, o ciorbă, pare-mi-se,
Sau osul azvârlit
Cu precădere unuia din ei,
Pe cei lăsați deoparte i-a jignit;
Și pe acest temei,
Dihonia dintre neamuri din nou a izbucnit.
Spun unii din istorici că tot ce s-a-ntâmplat
Se trage din hatârul făcut unei potăi
În lăuzie.
Sunt multe presupuneri, dar ce-i adevărat
E c-a pornit o luptă grozavă prin odăi
Și s-a întins pân' la bucătărie!
La rândul lor, ai casei de-asemeni se sfădeau:
Pentru Ham-ham – o parte; ceilalți – pentru Miau-miau!
Un fel de-mpăcăciune degeaba s-a-ncercat;
Pisicile-au rămas nemulțumite
Și, asurzind tot târgul cu plângeri miorlăite,
S-au dus la avocat,
Să cerceteze-o hotărâre pe care o știau motanii.
Zadarnic însă-au căutat,
Că o roseseră, de foame, șobolanii!
O nouă judecată s-a pornit,
De la-nceput,
Iar pân' la urma urmei nu știu cum s-a făcut
Că tot sărmanii șoareci ăi mici au pătimit.

Pisicile dedate la jaf și viclenie
— Având cu șoricimea o veche dușmănie —
I-au prins, i-au gâtuit și i-au mâncat.
(Și nici stăpânul casei n-a fost prea supărat.)
Mă-ntorc la cele spuse. Nu s-a văzut sub soare
Nicio făptură vie, în lume trăitoare,
Să n-aibă un dușman.
E-o lege a naturii, și nu-ncercați în van
Să-i deslușiți porunca și să-i aflați un rost.
Așa va fi de-a pururi, cum totdeauna-a fost.
Atâta vreme pierdem cu fleacuri ușurele,
Și din nimica toată ne spunem vorbe grele.
Iar oamenii, chiar dacă ajung la bătrânețe,
Mai au nevoie încă de-un dascăl să-i învețe.

Vulpea și lupul

De ce oricine, cât trăiește,
Cu soarta lui nu-i împăcat?
Un ins râvnește-a fi soldat,
Și-n schimb, aceasta-l pizmuiește!

O vulpe a dorit, șireata,
S-ajungă lup; iar lup zevzec
Să nu vrea slujbă de berbec
Nu cred să fi trăit vreodată.

Mă miră însă prințul care,
Abia opt ani dacă-a-mplinit,
Și din această întâmplare
O fabulă a întocmit,
Așa cum eu, de ani albit,
Frumoasa-i proză n-aș fi-n stare
În vers s-o torn mai potrivit.

Aceeași pildă, iscusită,
E mai săracă-n poezie,
Și nu-i întreagă povestirea

La fel cu-aceeași măiestrie.

Voi ciripi-o din cimpoi,
Așa cum mă pricep și eu;
Dar cel mai tânăr din eroi
Când va încinge-al faimei nimb,

Va trebui cimpoiul meu
În trâmbiță să mi-l preschimb.
Eu nu-s profet, dar am citit
În semnele ce s-au ivit
Pe fruntea stelelor din cer,
Ce fapte mari va săvârși,
Pe care le va preamări
În versul lui un alt Homer,
Cum încă noi n-am pomenit.
Dar las această taină a vremii care vine,
Și-am să încerc povestea s-o spun cum știu mai bine.

Veni la lup o vulpe și astfel i-a vorbit:
— Iubitul meu, m-am săturat
Mâncând mereu aceleași cărnuri slabe.
Pui costelivi, cocoși bătrâni, găine babe;
Mi-ar fi și mie poftă de-un alt fel de vânat!
Ei, dumneata-n pădure o duci bine
Și nu treci prin primejdii atât de mari ca mine.
Învață-mă cum să vânez mioare,
Și-ți voi rămâne recunoscătoare.
— Primesc, răspunse lupul. Un frate mi-a murit,
Nu-ți va fi greu, cumătră, cu pielea-i să te-mbraci.
I-a spus apoi: Privește ce trebuie să faci
Când dai târcoale turmei și câinii te-au simțit!
Cu blana mortului în spate,
Voia s-ajungă vulpea un lup și jumătate!
Primind cu mare râvnă aceste lecții bune,
Întâi, mai greu mergea,
Apoi, ceva mai bine, încât până la urmă
Își învățase slujba de minune.
(Pe cât fusese-n stare, bineînțeles, și ea.)
Când iată se-ntâlnește în calea ei o turmă.
Și se repede lupul cel nou, cum a-nvățat,
Înfricoșând ținutul întreg, în lung și-n lat,
Așa precum odată Patrocle,-nveșmântat

Cu armele pe care Ahile le purtase,
Întregul câmp și toată cetatea-nspăimântase;
Bătrâni, soții și mame, de spaimă și pieire,
Se năpusteau în templu, să caute-ocrotire!
S-a-nfiorat întregul norod behăitor,
Crezând că vin asupra-i cincizeci de lupi deodată!
Fugea de groază morții oștirea-mprăștiată,
Dulăi, mioare și păstor,
Lăsând zălog un singur berbec ispășitor.

Se aruncase vulpea să-l rupă-n dinți, când, iată,
Dintr-o grădină-nvecinată
A auzit cocoșul cântând, în zori de zi.
Uitând de oi, de dascăl, de lecția-nvățată

Și aruncându-și haina de lup-învățăcel,
Se repezi
Să-nhațe de pe gard... un cocoșel.
Să-ncerci să te prefaci e-o amăgire:
Zadarnică-osteneală!
La prima încercare, îți iese la iveală
Adevărata fire.

Împăciuitorul, milosul și pustnicul

Trei sfinți în devenire, râvnind cu-același dor
Deplina izbăvire a sufletului lor,
Pe căi deosebite s-au hotărât s-apuce.
(Oricare drum al lumii la vatra Romei duce.)
Întâiul, om al păcii, văzând cât sunt de dese
Și de păgubitoare acele lungi procese,
S-a îmbiat să-mpartă o dreaptă judecată,
Lipsindu-se de orice simbrie sau răsplată.
De când e legea lege, cu juzi și portărei,
Își pierd împricinații, sfădindu-se-ntre ei,
O bună parte-a vieții și-adesea viața-ntreagă.
De-această veche boală și patimă prostească
Voia-mpăciuitorul pe toți să-i lecuiască,
Făcându-i, fără vrajbă, cinstit să se-nțeleagă.
Al doilea cucernic alese altă cale:
Plecase să-ngrijească bolnavii prin spitale,

Cu iubitoare milă durerea să le-aline;
Nici nu putea, în lume, să facă mai mult bine!
Erau bolnavii însă, pe-atunci, cum sunt și-acum;
Și binefăcătorul, oricât s-a străduit,
N-a izbutit s-o scoată la capăt nicidecum.
Nerăbdători și greu de mulțumit,
Bodogăneau bolnavii: „Nu face parte dreaptă!
Prietenii-și răsfață, iar ceilalți așteaptă..."
Nici împăciuitorul, cu gândul bun al său,
N-a nimerit mai bine, ba poate și mai rău,
Împricinații, nărăviți,
Strigau că sunt nedreptățiți
Și se-ntreceau cu toți să spună
Că judecata-i strâmbă și cumpăna nu-i bună.
Nemaiputând să țină atâtor plângeri piept,
Cei doi, și milostivul, și judele-nțelept,
De-mpăciuitori și fapte miloase s-au lăsat
Și-n inima pădurii s-au dus să ceară sfat.
Trăia acolo singur, în peștera adâncă,
Alături de izvorul ce-și taie drum în stâncă,
Ascuns de soare și ferit de vânt,

Al treilea și cel din urmă sfânt.
– Sfat ați venit să-mi cereți? Eu vă-ndrum în viață?
Dar toate ale voastre necazuri și nevoi
Vreți să le știu eu, oare, mai bine decât voi?
Cunoaște-te pe tine! E cea dintâi povață
Pe care-o dă natura gândirii omenești.
Cum să te-nveți pe tine, în fierberea cetății?
Nu, nu! Oglinda clară e a singurătății.
Izvorul dacă-l tulburi, mai poți să te privești
Pe fața-nnegurată a răscolitei unde,
Când chipul tău în norul nămolului se-ascunde?
Lăsați să se așeze la fund: nămol, nisip,
Și apa vă va-ntoarce adevăratul chip.
Voiți să vă cunoașteți ființa voastră vie?
Fugiți de zarva lumii! Rămâneți în pustie!
Așa vorbi sihastrul cu cei veniți la sfat,
Și-aceștia, prețuindu-i îndemnul, l-au urmat.
Nu-nseamnă însă slujba ce-aveți să v-o lăsați.
Sunt fel de fel de pricini, bolnavii pătimesc,
Nevoie e de doftori și – vai! – de avocați,
Și, slavă ție, Doamne, aceștia nu lipsesc,
Sunt meserii de seamă și cu câștig bogat.
Dar voi, aceștia, dregători de frunte,
Miniștri, prinți și magistrați,
Cu griji de voi străine prea v-ați împovărat,
Prea vă lăsați pe seama nevoilor mărunte;
Becisnici la durere și în belșug semeți,
Nu vă vedeți cum sunteți! Pe nimeni nu vedeți!
Iar când deschideți ochii, uneori,
Vă-ntunecă vederea destui lingușitori.

Această pilduire, cu-adâncul tâlc al ei,
O las viitorimii ca moștenire-ntreagă:
S-o judece-nțelepții, și regii s-o-nțeleagă.
Mai bine-această carte n-aș fi putut să-nchei.

Filip al IV-lea (1605—1665), rege al Spaniei începând din anul 1621.

Celebru ciclop, fiul lui Neptun.

Nimfă marină, iubita lui Polifem.

Capră care l-a hrănit pe Jupiter; a fost transformată în astru, iar unul din coarnele sale simbolizează belşugul.